

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
SKOLOTĀJU IZGLĪTĪBAS NODAĻA

**SALVEŠU APLIKĀCIJAS TEHNIKAS
IZMANTOŠANAS IESPĒJAS ŠŪŠANAS APGUVĒ
MĀJTURĪBĀ UN TEHNOLOĢIJĀS 7. KLASĒ**

DIPLOMDARBS

Autors: **Dina Afuksenidi**

Stud. apl. dl05022

Darba vadītājs: lektore Lolita Šelvaha

RĪGA 2010

SATURS

Anotācija	4
IEVADS	6
1. MĀCĪBU SATURA IZVEIDES NOSACĪJUMI.....	8
1.1. Mācību satura raksturojums	8
1.2. Pusaudžu vecumposma īpatnību ievērošana	13
1.3. Mājturības un tehnoloģiju reglamentējošo dokumentu izpēte.....	17
1.4. Vērtēšanas sistēmas un kritēriju izveide skolēnu mācību sasniegumu novērtēšanai	20
2. MĀCĪBU SATURS TĒMAI „ŠŪŠANA UN SALVEŠU APLIKĀCIJAS”	23
2.1. Šūšanas vēsturiskie dati.....	23
2.2. Dāvanu un iepirkumu maisiņi, mugursomas	26
2.3. Salvešu aplikācijas tehnikas vēsturiskie dati.....	28
2.4. Audumu dekorēšana ar papīra aplikācijām	31
2.5. Izmantojamie darba rīki un materiāli mācību satura apgūšanai	34
2.6. Uzskate un metodes mācību satura apguvei.....	37
3. MĀCĪBU TĒMAS „ŠŪŠANA UN SALVEŠU APLIKĀCIJAS” SATURA APROBĀCIJA	39
3.1. Aprobācijas gaita.....	39
3.2. Skolnieču raksturojums	43
3.3. Aptaujas datu apkopojums	46
3.3.1. Pirmās aptaujas datu analīze	46
3.3.2. Noslēguma aptaujas datu analīze	50
3.4. Skolnieču mācību sasniegumu analīze	55
SECINĀJUMI.....	58
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI.....	60
PIELIKUMS	62
1. pielikums. Stundu tematiskais plāns mācību tēmai "Šūšana un salvešu aplikācijas" 7.klasei	62
2. pielikums. Dāvanu maisiņa, iepirkumu somas un mugursomas izgatavošanas posmi.....	67
2.1. Dāvanu maisiņa izgatavošanas posmi	67
2.2. Iepirkumu somas izgatavošanas posmi	71
2.3. Mugursomas izgatavošanas posmi	76

3.pielikums. Anketas un pārbaudes darbs	81
3.1. Anketas.....	81
3.2. Pārbaudes darbs ar atbildēm.....	83
4.pielikums. Vērtēšanas veidlapas	86
4.1. Praktisko darbu vērtēšanas veidlapa 7.b klasei	86
4.2. Pārbaudes darba vērtēšanas veidlapa 7.b klasei	88
4.3. Skolnieču uzskaites un vērtēšanas veidlapa 7.b klasei	89
4.4. Gala vērtējuma veidlapa 7.b klasei.....	90
5.pielikums. Drošības tehnikas un kārtības noteikumi šujot ar šujmašīnu un gludinot.....	91
6.pielikums. Šujmašīnu bojājumu cēloņi un to novēršana	93
7.pielikums. Fotogrāfijas: skolnieces darba procesā un skolnieču darbi.....	96

Anotācija

Diplomdarbs „Salvešu aplikācijas tehnikas izmantošanas iespējas šūšanas apguvē mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē” ir izstrādāts ar mērķi izveidot un realizēt mācību saturu tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas”, uzskati, darbu vērtēšanas sistēmu 7.klasei un aprobēt to praksē.

Diplomdarbā apkopota informācija par šūšanas vēsturiskajiem datiem, dāvanu maisiņu, iepirkumu somu un mugursomu šūšanu, salvešu aplikācijas tehnikas vēsturi un pielietošanu. Pamatojoties uz literatūras avotu, normatīvo dokumentu izpēti un ievērojot pusaudžu vecumposma īpatnības ir izstrādāts mācību saturs. Tēmas apguvei izstrādāts stundu tematiskais plāns, īpaša uzmanība vērsta uz uzskates un vērtēšanas sistēmas un kritēriju izveidi.

Diplomdarbā atspoguļota pedagoģiskā izmēģinājuma darbība, realizējot tēmu „Šūšana un salvešu aplikācijas” praksē. Veikta aprobācijas analīze.

Annotation

The Diploma paper “ Napkin appliqué technique learning opportunities using sewing at the lessons of home economics and technologies in Grade 7” has been designed to develop and implement academic content in "Sewing and napkin applications “ at the lessons of home economics and technologies in grade 7 and approval of the practice.

The information about historical data of sewing, gift, shopping bags backpack sewing, napkin appliqué techniques history and uses has been summarized in the Diploma paper. Based on the literature, regulatory documents, and research with teen-age peculiarities learning content has been developed. A thematic plan for the theme acquisition particularly accenting evaluation criteria developing has been developed. In this theme a thematic plan of learning hours has been elaborated with the attention focused on visual development and evaluation system and criteria developing.

The present diploma paper displays pedagogical experiment, realizing the theme “Sewing and napkin applications” in practice. The approbation analyzes has been done.

IEVADS

Roku darbs vienmēr ir ticis augstu vērtēts. Mūsdienu ekonomiskajā situācijā roku darbam ir vēl lielāka vērtība nekā agrāk, jo pašu darinātas lietas ir lētākas nekā pirktas. Turklāt pašu darināta lieta ir unikāla, tādas otras vairs nav nekur pasaulē, protams, ja nekopē kādu lietu precīzi. Rūpnieciski ražotām lietām ir mazāka vērtība nekā roku darbam, kas ir patiesāks, sirsnīgāks un daudz radošāks. Rūpnieciski var ātri saražot lielu daudzumu, diemžēl no tā cieš individualitāte. Roku darbam bieži vien piemīt pamatīgums un kaut kas no mūžīgā. Turklāt darinot pašam kādu lietu var radoši izpausties un veidot to pēc savas gaumes, nevis pēc kāda standarta. Piemēram, pasniedzot dāvanu pašgatavotā dāvanu maisiņā, saņēmējam būs vēl lielāks prieks par to, jo dāvinātājs tādā veidā būs ielicis daļiņu no sevis. Pat pats izgatavotais maisiņš var kļūt par lielisku dāvanu.

Salvešu aplikācijas tehnika ir lielisks veids, kā izrotāt kādu priekšmetu vai lietu. To var izmantot koka, kartona, stikla, keramikas, kā arī auduma dekorēšanai. Autore piedāvās iespēju iemācīties salvešu aplikācijas tehniku, izmantot to auduma dekorēšanā un sašūt dāvanu, iepirkumu somu vai vienkāršas mugursomas, izdekorētas ar salveti. Mūsdienās arvien lielāku popularitāti iegūst „lēnā mode”, tā radusies kopā ar dabisko audumu un roku darinājumu popularitāti. „Lēnās modes” piekritēji arī apgērbā par galveno uzskata – labāk mazāk, bet kvalitatīvāk. „Lēnā mode” ir materiālu, apģērbu otrreizēja izmantošana, pārveidošana, tās devīze ir „Mazāk pirkt-vairāk nēsāt”, kā arī ļoti svarīga ir kvalitāte un roku darbs. Sekojot šai modes tendencei, ikviens var izskatīties labi un nemaksāt bargu naudu par apģērba, un citām lietām. No apģērba, kuru vairs nenēsās, var pašūt dāvanu maisiņus, somas, mugursomas. Lai izmantotu salvešu aplikācijas tehniku, ir vajadzīgs kokvilnas audums, uz kura līmēt salvetes aplikāciju. Maisiņš jau sastāv no 2 detaļām, kurām var izmantot atšķirīgus audumus, tikai ir jāseko, lai audumi būtu savienojami, piemēram, lai viens audums nav pārāk elastīgs.

Sākotnēji nelielus izšūtus auduma maisiņus izmantoja sēklu vai zāļu tējas glabāšanai. Lielākus auduma maisiņus izmantoja netīrās veļas uzglabāšanai. Mūsdienās reti kurš izmanto maisiņus sēklu vai zāļu tējas uzglabāšanai, tagad tiek izmantoti speciāli trauciņi. Kā arī veļu glabā speciālos veļas grozos. Tāpēc uzšūtos maisiņus var izmantot mūsdienīgākiem mērķiem. Autore piedāvā dažāda izmēra maisiņus izmantot, kā dāvanas iesaiņojumu. Izmantot auduma maisiņus un somas tagad ir modē, jo tādejādi tiek saudzēta apkārtējā vide, nelietojot plastmasas maisiņus.

Diplomdarba mērķis ir izveidot mācību saturu tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas” mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē un aprobēt to praksē .

Mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti šādi **uzdevumi** :

- 1) izpētīt un izanalizēt pedagoģisko, psiholoģisko un speciālo literatūru un citus informācijas avotus par pētāmo tēmu;
- 2) izveidot tematisko plānu un izstrādāt mācību saturu tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas”;
- 3) izveidot mācību uzskates līdzekļus;
- 4) izveidot vērtēšanas kritērijus tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas”;
- 5) aprobēt izveidoto mācību saturu praksē;
- 6) apkopot iegūtos rezultātus un veikt secinājumus.

Izstrādājot diplomdarbu tiks izmantotas sekojošas **pedagoģiskās pētīšanas metodes** :

- 1) literatūras analīze;
- 2) pedagoģiskais novērojums;
- 3) anketēšana;
- 4) pedagoģiskā izmēģinājuma darbība;
- 5) skolēnu praktiskās darbības gala rezultātu izpēte.

Pētījuma bāze: Rīgas Juglas vidusskolas 7.b klases 10 skolnieces.

Diplomdarbs sastāv no ievada, 3 nodaļām un 16 apakšnodaļām, secinājumiem un 7 pielikumiem.

1. MĀCĪBU SATURA IZVEIDES NOSACĪJUMI

1.1. Mācību satura raksturojums

Izglītots, prasmīgs un radošs – tādām vajadzētu būt katram cilvēkam, tāds ir mājturības un tehnoloģiju mērķis, palīdzēt izveidoties pilnvērtīgam jaunietim vai jaunieci. Tomēr ir skaidrs, ka izglītība pati par sevi nedod radošo dzirksti. Noteikti, ka visiem atmiņā vēl padomju laiku skolās pielietotās ‘iezubrīšanas’ metodes. Tie, kas spēja visu iekalt no galvas, parasti bija teicamnieki. Bet iekalšana izslēdz patstāvīgas domāšanas attīstības iespējamību. Tāpēc mājturības un tehnoloģiju priekšmets ir ideāls, lai attīstītu radošumu un dažādas prasmes, kuras pēc tam noderētu katra cilvēka dzīvē.

Jēdzieni “izglītības saturs” un “ mācību saturs” ir cieši saistīti, tomēr tiem ir būtiska atšķirība. Izglītības saturs ir noteikts zināšanu un prasmju, interešu un spēju, prāta un jūtu kultūras līmenis, kas jāsasniedz indivīdam skolas mācību un patstāvīgās pieredzes gaitā. (16) Izglītības saturu izstrādā Izglītības un zinātnes ministrija. Atbilstoši izglītības saturam skolotājs izveido priekšmeta mācību saturu. Mācību saturs ir konkrēts informācijas prasmju un iemaņu kopums, kas ir izstrādāts informatīvās, kā arī uzdevumu vingrinājumu kopās, lai to īstenošanas gaitā indivīds spētu iegūt atbilstošu izglītību. (16)

Izglītības saturs ir rezultāts, bet mācību saturs – līdzeklis.

Mācību satura priekšnosacījumi, lai mācību saturs transformētos uz izglītības saturu, ir jāņem vērā šādi priekšnosacījumi:

- 1) ir nepieciešami profesionāli un darboties gribīgi pedagogi;
- 2) nepieciešama atbilstoša materiālu tehniskā bāze (arī mācību līdzekļi).

Mācību saturs atspoguļojas mācību plānos, mācību programmās, mācību grāmatās, dažādos mācību līdzekļos. (18)

Mācību plāns ir dokuments, kurā ietverti visi mācību iestādē apgūstamie mācību priekšmeti un cik stundas nedēļā paredzētas katram mācību priekšmetam. Mācību plāns atspoguļo skolas izglītības virzienu, bet neatklāj mācību saturu.

Mācību programmā atspoguļojas mācību priekšmeta saturs, cik stundu paredzēts katram priekšmeta tematam, to secība, laboratorijas vai praktiskie darbi, demonstrējumi un ekskursijas. Mācību programmā norādīts apgūstamais zināšanu, prasmju un iemaņu standarts. (18)

Autore izpētīja, kādas zināšanas, prasmes un iemaņas ir jāapgūst 7.klasē un izveidoja mācību saturu tēmai, kura daļēji ir aprakstīta mācību programmā. Autore šūšanas iemaņām,

zināšanām un prasmēm pievienoja skolēniem apgūšanai arī prasmes, zināšanas un iemaņas darboties ar salvešu aplikācijas tehniku.

Mūsdienās mācību programmu saturs nav detalizēts un reglamentēts. Dotas tikai vadlīnijas un noteikts mācību priekšmeta standarts, kas jāsasniedz katram audzēknim. Katrs skolotājs pats izlemj, kā to sasniegt. Arī ar atsevišķu tematu stundu skaitu skolotājs drīkst variēt un papildināt programmas saturu. Skolotājam mācību programmā ir jāizstrādā arī zināšanu un prasmju vērtēšana.

Katrs skolotājs izveido savu stundu plānu, kurā viņš paredz, kādi uzdevumi ir jāizpilda un kas būs jāapgūst audzēkņiem šajā priekšmetā stundas laikā. Sastādīto mācību saturu skolotājs iesniedz mācību pārzinei.

Skolotājs individuāli var izvēlēties pasniegšanas metodes, stundu organizācijas formas, bet to izveidošanai ir vairākas pamatprasības.

Mācību saturu izveidojot, jāievēro:

- 1) izglītības satura modelis;
- 2) pasniedzamā priekšmeta specifika;
- 3) mācību priekšmeta pasniegšanas organizācija.

Pamatpedagoģiskie priekšnoteikumi, kas tiek ņemti vērā, veidojot noteiktu mācību saturu:

- 1) mērķtiecīgums un kompleksums;
- 2) organizācijas princips;
- 3) zinātniskums un saprotamība;
- 4) uzskatāmības princips;
- 5) sistemātiskums un secība;
- 6) mācību saistība ar dzīvi.

Mērķtiecīgums un kompleksums

Mūsdienās mācību procesā saskaņoti un kompleksi jārisina kā prāta, tā arī fiziskās, tikumiskās, estētiskās, ekoloģiskās, darbaudzināšanas uzdevumi.(18) Mācību stundas saturs nedrīkst būt visaptverošs un plašs, tam jāatbilst noteiktai stundas tēmai. Vingrinot skolēna garīgos spēkus, ir izkopjama patstāvība, pašizglītības paradums, prasme patstāvīgi apgūt zināšanas, rūpēties par savu veselību, kopt vidi, kurā mēs dzīvojam, bagātināt kultūru. Tikai skaidri apzinoties mācību procesa mērķus, protot teorētiski pamatot un zinot izvirzīto mērķu realizēšanas ceļus un līdzekļus, skolotājs var cerēt savā pedagoģiskajā darbībā sasniegt labus rezultātus. (18)

Organizācijas princips

Liela nozīme mācību satura uztveršanai un saprašanai ir mācību organizācijas formai. Skolotājam jau iepriekš ir jāpārdomā, kā stundu vadīt. Mācību stundā apgūstamo sākumā ir jāatklāj vispārīgā veidā, bet pēc tam – pa daļām. Stundu organizācija varētu notikt diskusiju veidā, loģiskā izklāstā ar izmantotiem papildmateriāliem, aktualizējot iepriekš iegūto pieredzi semināru veidā, mācību ekskursijās.

Zinātniskums un saprotamība

Mācību vielas saturam pēc apjoma un grūtības pakāpes jāatbilst audzēkņu vecumam, individuālajam īpatnībām, kā arī to iepriekšējās sagatavotības līmenim. Saturs nedrīkst būt pārāk vienkāršs, lai skolēniem nezustu interese par priekšmetu, kā arī nedrīkst būt pārāk sarežģīts, komplicēts, lai audzēkņi varētu to vieglāk izprast. Skolotāja uzdevums ir mācību vielu izklāstīt zinātniski pareizi, tas nozīmē izskaidrot konkrētā priekšmeta nozīmi un likumsakarības, veicinot audzēkņu domāšanu, apgūt zinātnes pamatus, izskaidrot apgūstamās vielas saistību ar dzīvi. (14) Tas īsteno svarīgu didaktisku prasību, starppriekšmetu saiknes izmantošanu mācību procesa efektivitātes paaugstināšanas nolūkā. (16)

Uzskatāmības princips

Mācību priekšmeta apguvei ir nepieciešama daudzveidīga uzskatāmība, jo mācību vielas noturība audzēkņa atmiņā ir atkarīga no katra cilvēka. Kādam audzēknim labāk attīstīta ir redzes, kādam dzirdes, bet vēl kādam taustes atmiņa. J.A.Komenskis ir formulējis didaktikas zelta likumu – “Jo daudzveidīgāka ir mācību vielas jutekliskā uztvere, jo noturīgāk viela tiek apgūta.”. Par uzskati var būt reāli priekšmeti, sadzīves situācijas, iekārtas, dažādi mācību līdzekļi, dažādi grafiskie attēli, kartes, kā arī rakstītais uz tāfeles.

Uzskates uzdevums ir gan veidot pareizus primāros priekšstatus, gan rosināt audzēkņu domāšanas operācijas. (18)

Sistemātiskums un secība

Mācību priekšmeta sistemātiskai apguvei arī ir liela nozīme. To var veicināt ar sistemātiskiem satura pārbaudījumiem (pārrunu vai kontroldarbu veidā), kā arī mācību priekšmeta apguvei ir nepieciešams patstāvīgs skolotājs, lai priekšmets tiktu sistemātiski pasniegts. Izplānojot mācību stundas saturu, tam ir jāatbilst zināmai secībai, lai skolotājs apgūstamo vielu audzēkņiem pasniegtu noteiktā kārtībā, nejaucot stundas beigās apgūstamo materiālu ar sākumā apgūstamo (jeb dažkārt atkārtojamo) materiālu. Šī principa galvenā būtība un uzdevums ir tāds, ka mācību viela, lai audzēkņi to labāk uztvertu ir jāpasniedz no vienkāršākā uz sarežģītāko, no tuvākās uz tālāko mācību tēmu.

Mācību saikne ar dzīvi

Mācību viela audzēkņiem būs vieglāk apgūstama, ja viņi to var saistīt ar dzīvi, redzot un atklājot no jauna ikdienā pielietojamo. Katrai teorētiskai vielas apguvei ir nepieciešami piemēri, bet, ja tos ir iespējams pielietot ikdienas dzīvē, viela tiks audzēknim vairāk nostiprināta, un arī saprotamāka. Protams, katram priekšmetam ir sava specifika, kā arī robežas tā pielietojamībā, tomēr arī mutiski izskaidroti piemēri audzēkņu atmiņā nostiprinās labāk. Pie šī principa varētu tikt pieskaitītas mācību ekskursijas, kuru laikā audzēkņi pilnveido savas zināšanas. Mācību procesā ir jānodrošina teorijas un prakses organisks saistījums. (18)

Tātad, skolotājam mācību satura pasniegšanā un arī izveidē ir jāievēro visi šie seši principi.

Obligāts nosacījums ir mācību satura izveide saskaņā ar izglītības satura modeli, kurā ir paredzētas visu apgūstamo priekšmetu tēmas, kuras audzēkņiem ir vismaz minimāli jāapgūst, lai ar apgūtām zināšanām audzēknis attiecīgajā mācību priekšmetā varētu mēroties ar citu skolu audzēkņiem, piedaloties dažādās diskusijās, olimpiādēs.

Sastādot mācību plānu, skolotājs organizē un regulē mērķtiecīgu darbību mācību priekšmeta apgūvē, sekmējot audzēkņu izziņas gaitu.

Tā kā izglītības satura modelim ir dažādi līmeņi (pamatskolas, vidusskolas, augstskolas izglītības modelis), tad skolotājam, izveidojot mācību saturu, šo līmeņu iedalījums jāņem vērā, piemēram, ķīmijas skolotājam pasniedzot savu priekšmetu pamatskolas un vidusskolas audzēkņiem, jāievēro izglītības satura modeļa prasības.

Veidojot mācību saturu, skolotājam galvenokārt jāorientējas pēc izglītības mācību satura modeļa prasībām, lai audzēkņi saņemtu vismaz to minimumu katrā skolā, kuru izglītības saturs nosaka. Pats skolotājs katrai vielas apguvei var iedalīt noteiktu stundu skaitu, orientējoties arī pēc audzēkņu vielas apguves ātruma un uztveres.

Mācību saturs var tikt izveidots gan vispārējs, kurš tiek iesniegts mācību iestādes mācību pārzinei, gan arī konkrētas mācību stundas saturs, kuru skolotājs sastāda pats priekš sevis, lai stundas gaitā vadītos pēc tā.

Katrs mācību priekšmets ir interesants, bet tā apguve ir atkarīga gan no paša skolnieka, gan no skolotāja. Skolotājam ir jānāk pasniegt savu priekšmetu interesanti – atbilstoši mācību satura izveides pedagoģiskajiem priekšnoteikumiem, vienkārši un konkrēti, kā arī mācības ir sadarbība starp skolnieku un skolotāju – tādēļ mācību procesā būtu jāpiedalās abām pusēm. Skolotājam, kā sava aroda lietpratējam, tas ir jāapzinās, ka, lai audzēkņi pēc iespējas vairāk uztvertu, skolotājam ir jābūt radošam, aktīvam un objektīvam, arī sastādot mācību saturu.

Skolotājam ir jābūt aktīvam, lai vairāk varētu uzzināt par savu pasniedzmo priekšmetu un, ja skolotāja darbs ir izvēlēts ar mīlestību un kā aicinājums, tad arī skolotājs būs atvērts ar

sirdi un dvēseli sava pasniedzamā priekšmeta jaunumu un atklājumu uzņemšanai, kurus pēc tam var nodot tālāk saviem audzēkņiem un tā izraisīt lielāku aktivitāti priekšmeta apguvei audzēkņos. Autore uzskata, ka skolotājam jābūt godīgam un jāmīl savs darbs, tādējādi skolotājs būs motivēts priekšmeta pasniegšanai, bet audzēkņi – tā uztveršanai. Skolotājs būs spējīgs ar savu degsmi aizraut skolēnus apgūt mācību priekšmetu.

Mācību satura izveidē skolotājiem ir zināma demokrātija. Attiecīgajai tēmai skolotājs var iedalīt stundu skaitu pēc savas iniciatīvas, bet nepārsniedzot priekšmetam atvēlēto stundu skaitu.

Skolotāja uzdevums ir pēc iespējas profesionālāk darīt savu darbu, lai gūtu pēc iespējas lielākus augļus, t.i. lai būtu efektīvāka atgriezeniskā saite starp skolotāju un audzēkni.

Mājturības un tehnoloģiju mācību saturs ir cieši saistīts ar pārējiem mācību priekšmetiem, īpaši ar bioloģiju, ķīmiju, veselības mācību, vizuālo mākslu, sociālajām zinībām, tāpēc, skolotājiem sadarbojoties, katrā klasē jāprecizē un jāizmanto saikne ar citu mācību priekšmetu saturu. (8)

1.2. Pusaudžu vecumposma īpatnību ievērošana

Ļoti svarīgi ir zināt skolēnu vecumposma īpatnības, jo tā var labāk izprast skolēnu un zināt, kā ar viņu darboties, lai būtu lielāki mācību sanieguni un skolēna izaugsme.

„Lielākā daļa pamatskolas bērnu ir visumā viegli ietekmējami, turpretī pusaudžu vecumā daudzi no viņiem kļūst grūti audzināmi. Bērni „spēlē teātri” un cenšas izpatikt saviem pamatskolas skolotājiem. Taču, līdzko skolēni sāk izjust pusaudžu vecuma patstāvības un autonomijas iespējas, viņi pēkšņi „norauj visu laiku valkāto liekulības masku un parāda savu īsto seju” (G. Menesters un R.Korsini, 1982.g.)” (2)

Autorei ir pieredze ar skolēniem no 5.-9.klasei. Autore secina, ka ir liela atšķirība uzvedībā starp 6. un 7.klasi. Ja 6.klasē skolēni ir paklausīgāki, uzmanīgāki mācībās, tad 7.klasē ir pilnīgs pretstats. Skolēni ir nepaklausīgi, cenšas izvairīties no mācīšanās, bieži kavē un ir neuzmanīgi mācībās. Autore pilnībā piekrīt citātam iepriekšējā rindkopā, taču skolēnu patstāvība ir arī pozitīva īpašība, skolēni vairāk izsaka savu viedokli un patstāvīgāk darbojas.

Pusaudžu periods veido pāreju no bērnības uz jauniešu periodu. Pusaudžu periods ir no 11 līdz 15 gadiem. Šī perioda īpašā nozīme ir saistāma ar bērna pubertāti un sociālo attīstību, kā arī ar identitātes vai pašvērtējuma nostiprināšanos (meklēšanu). Šajā periodā izveidojas bērna personības pamatiezīmes un kvalitātes, kā arī atklājas visos iepriekšējos periodos izveidojušās ietekmes emocionālajā, kognitīvajā, sociālajā sfērā. Jo lielākas kļūdas ir bijušas pieļautas iepriekšējos attīstības periodos, jo tās stiprāk izpaužas pusaudžu periodā, jo "grūtāks" pusaudzis ir šajā periodā.

Šo periodu raksturo hormonu vētras, autoritāšu maiņa, konformisms, morālais relativisms, emancipācija, opozīcija, kritika, pašapliecināšanās, sensitivitāte, pašcieņa, pretenziju līmeņa paaugstināšanās, infantilisms, emocionālās kompensācijas reakcijas, rakstura akcentuācija.

Pusaudžu periodu vispirms iezīmē apziņas maiņa par sevi, kas sakrīt ar fizioloģiskajām izmaiņām pusaudža ķermenī. Garastāvokļa maiņas līdz histērijai vai depresijai. Pusaudžiem var novērot smieklu lēkmes un asaru "plūdus", infantilismu un pieaugušajiem raksturīgu nopietnību un spēju spriest. Lai samazinātu iespējas hormonu vētras izpaust veselībai un sabiedrībai kaitīgos veidos, iesaka veicināt dažādas pusaudžu fiziskās nodarbības, lai samazinātu nemieru un trauksmainības līmeni psihē. (14)

Zēnu un meiteņu specifiskās īpatnības būtu ņemamas vērā vienmēr, īpaši - sākot ar pubertātes periodu.

Pubertātes otrajā pusē meitenēm parādās menstruācijas. Menstruāciju laikā lielākajai daļai meiteņu pasliktinās pašsajūta, pazeminās darbaspējas, viņas kļūst neuzmanīgākas. Meiteņu fizioloģiski psiholoģiskās īpatnības jārespektē visiem skolotājiem. (11)

Sākumā pusaudzis ir apjucis, kaunīgs, nedrošs par sevi, vēlāk arvien vairāk izjūt sevi kā pieaugušu, ko var apzīmēt ar atslēgvārdu emancipācija. Emancipācijas tieksmes ir būtiskākā pusaudžu psihiskā īpatnība. Emancipācija nozīmē, ka pusaudzis vēlas būt pieaudzis, vēlas pats izlemt un darīt, vēlas būt līdzvērtīgs pieaugušajiem, lai viņu vairs neuztver kā bērnu. Emancipācija ir saistīta arī ar negatīvismu, opozīcijas tendenci, t. i., pusaudzis grib nostāties pretī tiem pieaugušajiem, kuri neatļauj būt pieaugušam, ierobežo, kritizē, "lasa morāli" utt. Emancipācijas tieksmes nereti var izpausties arī ārējā izskatā, ģērbšanās manierē, frizūrā, kosmētikas pārspīlētā lietošanā u. c.

Emancipācijas tieksme ir saistīta arī ar autoritāšu maiņu. Pusaudžu vecumā mainās autoritātes - no pieaugušā kā etalona, kā autoritātes līdz vienaudžiem kā etalonam un autoritātēm. Par autoritāti var kļūt arī kāds pieaugušais, kāds grāmatu varonis u. tml. Jo mazāka autoritāte pusaudzīm ir vecāki un skolotāji, jo lielāka ir iespēja, ka par autoritāti kļūs vienaudži. Skola kļūst galvenokārt par iespēju satīties ar draugiem un domubiedriem, mācības - par iespēju pašapliecināties.

Pašapliecināšanās ir vēl viens nozīmīgs pusaudžu psihiskās attīstības perioda jaunveidojums. Tas ir saistīts arī ar nozīmīgo identificēšanās procesu. Pusaudžu periodā pieaug sava nozīmīguma apziņa. Pusaudži aktīvi meklē savu ES un savu sociālo lomu, viņi uzdod jautājumus, kas es esmu un kāpēc es esmu, par ko kļūt nākotnē, kur mācīties tālāk, kādu profesiju izvēlēties. Neskaidrība par sevi un savu vietu dzīvē vēl vairāk pastiprina nemieru, tāpēc vecākiem un skolotājiem neuzbāzīgi būtu jāvirza bērni uz kādu iespēju pašapliecināties. Lai bērni apmeklē interešu pulciņus, mūzikas skolas, sporta zāles, krāj vai kolekcionē kaut ko utml. Šajā vecumā sakāpinātā pašapziņa var radīt konfliktus ar apkārtējiem, ar skolotājiem un vecākiem, sevišķi, ja pieaugušie izmanto galvenokārt autoritāras audzināšanas formas. Visas jomas pusaudža dzīvē kļūst par pašapliecināšanos.

Pusaudžiem ir novērots paaugstināts pašvērtējums, ko var uzskatīt par kompensācijas reakciju un arī par zināma veida infantilismu, jo bērns (pusaudzis tomēr vēl ir bērns) tālāk par konkrēto momentu neredz vai negrib redzēt to, kas ir traumējoši psihiskajai labsajūtai. Kad pusaudzīm ilgstoši neveicas kādā mācību priekšmetā, draudzībā, sportā, viņš neapzināti tieksies atrast kādu citu jomu, kur viņam ir iespējas pašapliecināties. Lai sekmīgi strādātu un izdzīvotu, cilvēkam ir nepieciešams pozitīvs emocionālais stāvoklis, ja ne visu laiku, tad vismaz reizēm. Ja cilvēkam nekad nav iespēju pašapliecināties, izjūst savu nozīmīgumu,

neveidojas motivācija darboties tālāk, rodas vajadzība meklēt kādu citu jomu, kur pašapliecināties - kompensēt neveiksmes.

Daudz kritizētie, kauninātie un rātie pusaudži izceļas ar izaicinošu uzvedību, ko arī var uzskatīt par kompensācijas reakciju. Ja tas notiek klasē, pusaudža mērķis ir pievērst klasesbiedru vai skolotāja uzmanību, tādējādi kompensējot savas niecīgās iespējas apliecināties citur.

Pusaudži, no vienas puses, ir pieauguši, bet, no otras puses, viņi vēl ir bērni, tikai to nevēlas atzīt, noliedz. Kas liecina, ka pusaudži daudzos gadījumos ir vēl bērnišķīgi - infantili? Tas parādās pusaudžu nespējā tikt galā ar atbildību, ar pienākumiem, uzņemties atbildību par citiem un sevi. Pusaudžiem ir vajadzīgi noteikumi, "spēles noteikumi", lai arī kā viņi pretotos. Taču psihologi iesaka: lai saskarsme nepārvērstos nemitīgos konfliktos, ierobežojošie noteikumi un to nepieciešamība ir jāpārrunā kopā ar pusaudžiem, tātad jāiesaista paši bērni to jautājumu apspriešanā, kuri viņus skar.

Pusaudžu vecumā turpina formēties cilvēka personisko vērtību sistēmas, cilvēks meklē un atrod vai arī neatrod savu identitāti, apzināti vai neapzināti sevi salīdzina ar citiem, ar dažādām sociālajām lomām.

Vienaudžu grupas kļūst par uzvedības, vispārīgo noteikumu etalonu un avotu. Parādās nesaskaņas starp pieaugušo un vienaudžu kodeksiem. Pusaudzis vairāk pakļaujas vienaudžu grupas "kodeksiem", tas ir saistīts ar savas neatkarības apliecināšanu. Tāpēc skolotājiem noteikumi būtu jāizstrādā kopā ar pusaudžu grupu, nevis atsevišķi no tiem, uz kuriem šie noteikumi attiecas. Pusaudži labi jūtas "barā", viņi meklē kopības izjūtu, vēlas izjust sevi kā daļu no "kliķes", no kāda grupējuma, kopas. Pusaudžiem patīk apliecināt savu piederību kādai kopai ar apģērbu, ar izturēšanos.

Pusaudžus ļoti interesē, ko par viņiem domā citi. Šajā vecumā bērni intensīvāk meklē draugus, domubiedrus, pieaug labāko draugu kā uzticības personu loma. Meitenes salīdzinājumā ar zēniem ir atvērtākas draudzībai, tuvām attiecībām, aktīvi meklē kontaktus ar zēniem, īpaši ar gadus vecākiem.

Skolotājus un vecākus bieži var tracināt kādu pusaudžu uzvedība klasē vai draugu grupā - likās, tik jauks zēns vai meitene, prātīgs, bet, tiklīdz klāt ir kāds no grupas, tā absolūti mainās: kļūst vai nu cinisks, vai distancēts, vai nevērīgs u. tml. Atsevišķā sarunā ar pusaudzi mums viņš liekas citāds nekā tad, ja saruna norisinās klasē vai vienaudžu grupā. Ja mēs jautājam šim pusaudzim, kāpēc viņš tā atšķiras no tā "tēla", ko viņš spēlē klasē, no tā, kāds viņš ir mājās, pusaudzis var atbildēt: "Bet es taču gribu izdzīvot!"

Attiecībās ar skolotājiem pusaudži vēlas, lai skolotāji izturētos pret viņiem "kā līdzīgs pret līdzīgu". Skolotājiem, kuriem tas izdodas, kuriem vēl piemīt humora izjūta, pacietība,

autoritāte, stingrība un taisnīguma izjūta, parasti nav problēmu saskarsmē ar pusaudžiem, ja tās arī parādās, tad viņi prot konfliktu nevis padziļināt, bet samazināt.

Tāpat lielākās grūtības ir ar tiem pusaudžiem, kuriem ir vai nu paaugstināts, vai pazemināts pašvērtējums. Visagresīvākie vai depresīvākie skolēni ir tad, ja viņiem ir maldīgi priekšstati par sevi. Pieaugušo kompetencē ir mēģināt izmainīt pusaudža domas par sevi. (14)

1.3. Mājturības un tehnoloģiju reglamentējošo dokumentu izpēte

Mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmeta reglamentējošais dokuments ir Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem” 18. pielikums Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumiem Nr. 1027 „Mājturība un tehnoloģijas. Mācību priekšmeta standarts 1. -9.klasei”. (10)

Mācību priekšmeta "Mājturība un tehnoloģijas" mērķis ir pilnveidot izglītojamā izpratni par cilvēka dzīvesvides drošības un kvalitātes nosacījumiem un iespējām tās uzlabošanai, veicināt izglītojamā praktiskās rīcības un sociālās sadarbības prasmju attīstību, lai ikviens spētu patstāvīgi plānot un organizēt personīgo mājturību, pildīt drošības nosacījumus, adekvāti rīkoties ekstremālās situācijās un ar izpratni un radoši iesaistītos tehnoloģisko procesu īstenošanā. (8)

Mājturības un tehnoloģiju priekšmeta ieteicamajā programmā apgūstamās tēmas šūšanā 5.klasē ir šādas:

1. Darba ieceres (idejas) noformēšana:
 - Tekstilmozaīka, tās pielietojums dažādu izstrādājumu gatavošanā.
 - Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.
 - Taisnstūrveida izstrādājuma piegrieztnes konstruēšana.
2. Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi:
 - Audekla pinums, auduma labā, kreisā puse.
 - Tekstilmozaīka, audumu izvēle, krāsu saskaņošana.
 - Darbarīki, piederumi šūšanai.
 - Šujmašīnu veidi.
 - Šujmašīnas sagatavošana darbam.
3. Izstrādājuma šūšana un novērtēšana:
 - Darba drošības un higiēnas noteikumi.
 - Darba vietas organizēšana.
 - Roku dūrieni, mašīnvīles.
 - Mašīnvīles – uzlikumvīle, sašuvumvīle, nolocījumu vīle, dubultvīle.
 - Auduma ekonomiska piegriešana.
 - Izstrādājuma šūšana (8).

Autores izveidotais mācību saturs atšķiras no ieteicamās programmas, taču tiks apgūti visi svarīgākākie darbības veidi un prasmes. Piemēram, tekstilmozaīkas vietā būs salvešu aplikācijas tehnika. Iepriekšminētās tēmas ir paredzētas apgūšanai 6.klasē, taču autore

uzskata, ka papildinot mācību saturu ar salvešu aplikācijas tehniku un palielinot darba apjomu sarežģītības līmenis būs atbilstošs 7.klasei. Tiks šūti dāvanu maisiņi, iepirkumu soma vai mugursoma, pirms tam tiks veidotas skices izstrādājumam un konstruēta taisnstūrveida izstrādājuma piegrieztne, mācīsies ekonomiski piegriezt audumu vēlamajam izstrādājumam. Skolnieces apgūs zināšanas un prasmes, kā izvēlēties piemērotu audumu, kā droši un pareizi darboties ar šujmašīnu.

Mājturības un tehnoloģiju priekšmeta ieteicamajā programmā apgūstamās tēmas 7.klasē tekstilapdrukā ir šādas:

1. Batikotu un apdrukātu izstrādājumu idejas radīšana un noformēšana:
 - Batikotu, apdrukātu un marmorētu audumu izmantošana interjerā un tērpā. Gatavu izstrādājumu bagātināšanas iespējas, izmantojot batikotus un apdrukas.
 - Ģeometriskas formas.
 - Dažādu žurnālu, katalogu, grāmatu un citu informācijas avotu izmantošana.
 - Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.
2. Batikas un apdrukas materiāli, darbarīki un iekārtas:
 - Materiālu, krāsu, darbarīku veidi, to īpašības un kvalitātes kritēriji.
 - Palīglīdzekļi.
 - Auduma, batikas un apdrukas krāsu izvēle un iegāde.
3. Izstrādājuma apdruka un novērtēšana:
 - Darba drošības un higiēnas noteikumi.
 - Darba vietas organizēšana.
 - Krāsojamā materiāla un krāsas sagatavošana.
 - Kontūrkrāsu izmantošana.
 - Tekstilapdrukas un marmorēšanas tehnoloģiskais process.
 - Gatavu izstrādājumu vai auduma apdruka, marmorēšana.
 - Rezultāta novērtēšanas kritēriji (8).

Diplomdarba tēma daļēji atbilst ieteicamajai programmai. Tekstilapdrukas vietā tiks pasniegta salvešu aplikācijas tehnika, kas ir līdzīga audumu dekorēšanas tehnika. Tāpat kā tekstilapdrukā un batikotā, arī salvešu aplikācijas tehnikā ir svarīgi izvēlēties atbilstošus materiālus un audumus, tāpēc iegūtās zināšanas un prasmes, kuras skolnieces iegūs apgūstot salvešu aplikācijas tehniku nevis tekstilapdruku vai barikošanu, ir vienādas. Kā arī skolnieces apgūs zināšanas un prasmes, kā novērtēt savus un klasesbiedru darbus.

Sākotnēji skolnieces tiks iepazīstinātas ar salvešu tehniku, gatavu izstrādājumu (dāvanu un iepirkumu maisiņiem, auduma mugursomām) paraugiem. Kā arī izstrādājumu

skicēm un piegrieztnēm. Pirms darba sākšanas tiks informētas par darba drošības un higiēnas noteikumiem. Darba gaitā skolnieces apgūs zināšanas, kā pareizi organizēt savu darba vietu.

Tāpat skolnieces apgūs iemaņas prasmīgi pielietot salvešu aplikācijas tehniku un taisnstūrveida izstrādājuma šūšanu, kā arī tiks informētas par auduma un materiālu iegādi, to izvēli.

Pirms uzsāks darbu pie maisiņu gatavošanas, skolnieces apgūs prasmi veidot taisnstūrveida izstrādājuma piegrieztni un pareizi aprēķināt vajadzīgo auduma daudzumu, pareizi un akurāti rotāt audumu ar salvešu aplikācijas tehniku, izvēlēties pareizi kompozicionālu salvetes izvietojumu uz maisiņa, iepirkumu somas vai mugursomas, kā arī sašūt gatavus maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu.

Skolnieces pagatavos dažāda lieluma un izskata dāvanu maisiņus un iepirkumu maisiņu vai mugursomu. Pabeidzot darbu, skolnieces apgūs prasmi pareizi formēt, izgludināt gatavo izstrādājumu, kā arī zinās tā pareizas kopšanas nosacījumus.

Tēmas nobeigumā skolnieces mācīsies novērtēt pašas savus un klasesbiedru darbus.

1.4. Vērtēšanas sistēmas un kritēriju izveide skolēnu mācību sasniegumu novērtēšanai

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu. (10)

Vērtējums – atzinums par izglītības programmā noteiktā mācību satura apguves līmeni; vērtēšanas rezultāti, ko var paust ar atzīmi, citu simbolu vai aprakstošu stāstījumu.(4)

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšanas formas pēc vietas mācību procesā:

- Ievadvērtēšana - notiek pirms mācību sākuma, dod informāciju par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot tēmu, kursu u. tml.
- Kārtējā vērtēšana - notiek mācību laikā, ir operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite par mācību procesu.
- Robežvērtēšana - notiek pēc lielākas tēmas vai kursa daļas apgūšanas, dod iespēju spriest par gatavību nobeiguma pārbaudei un priekšmeta tālākai apguvei.
- Nobeiguma vērtēšana - notiek mācību tēmas vai kursa beigās, nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.(8)

Mājturības un tehnoloģiju stundās 7. klases skolnieces mācību tēmas „Šūšana un salvešu aplikācijas” mācību sasniegumus vērtēs skolotāja, kā arī pašas skolnieces vērtēs savus un savu klasesbiedru darbus.

Skolnieku mācību sasniegumus vērtē 10 ballu skalā un tēmas apguvei tika veidoti šādi kritēriji:

- 1) attieksme pret izglītošanos;
- 2) iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte;
- 3) iegūtās prasmes un iemaņas;
- 4) mācību sasniegumu attīstības dinamika.

Izglītojamā mācību sasniegumus mācību priekšmetā izsaka 10 ballu skalā: 10 - "izcili", 9 - "teicami", 8 - "ļoti labi", 7 - "labi", 6 - "gandrīz labi", 5 - "viduvēji", 4 - "gandrīz viduvēji", 3 - "vāji", 2 - "ļoti vāji", 1 - "ļoti, ļoti vāji". (8)

Lai izvērtētu skolnieču mācību sasniegumus, autore papildina 10 ballu skalu, pielāgojot to tēmas „Šūšana un salvešu aplikācijas” apguvei.

10 un 9 balle skolnieks iegūst, ja:

1) ir apguvis zināšanas par darba secību un prasmes salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā tādā līmenī, ka spēj mācību saturu uztvert, iegaumēt, reproducēt, izmantot pēc parauga līdzīgā situācijā, kā arī spēj to patstāvīgi izmantot jaunu zināšanu apguvei un radošu uzdevumu risināšanai; veikli, ātri un kvalitatīvi darbojas ar salvešu aplikācijas tehniku un šuj, spēj patstāvīgi pabeigt iesākto;

2) prot risināt atbilstošas problēmas, kuras radušās darbojoties ar salvešu aplikāciju tehniku un šūšanas procesā, saskatīt un izskaidrot likumsakarības;

3) spēj patstāvīgi izteikt savu viedokli, piedāvāt jaunas radošas un tehniskas idejas, definēt vērtējuma kritērijus izstrādājumam, paredzēt sekas veicot darbības ar aplikācijām un šujot;

4) prot cienīt un novērtēt citu viedokli, veicina sadarbību mācību problēmu risināšanā.

8, 7 un 6 balles skolnieks iegūst, ja:

1) spēj ar izpratni reproducēt mācību saturu šūšanā un salvešu aplikācijas tehnikā (pilnā apjomā vai tuvu tam), saskata likumsakarības un problēmas, atšķir būtisko no mazsvarīgā;

2) prot izmantot zināšanas par darba secību un prasmes pēc parauga, veic tipveida un kombinētus mācību uzdevumus salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā;

3) uzdoto veic apzinīgi, parāda spējas, kā arī attīstītas gribas īpašības;

4) mācību sasniegumi salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā attīstās veiksmīgi.

5 un 4 balles skolnieks iegūst, ja:

1) ir iepazinies ar šūšanas un salvešu aplikācijas tehnikas mācību saturu, prot atšķirt būtisko no mazsvarīgā, zina un var definēt jēdzienus, galvenos likumus un likumsakarības, gandrīz bez kļūdām risina tipveida uzdevumus saistītus ar salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu;

2) mācību saturu izklāsta pietiekami skaidri un saprotami;

3) var izteikt personisko attieksmi, izmantojot iegaumēto mācību saturu;

4) mācību sasniegumi salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā attīstās.

3, 2 balles un 1 balli skolnieks iegūst, ja:

1) mācību saturu salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā spēj tikai uztvert un atpazīt, bet iegaumē un reproducē nepietiekamu apgūstamā satura apjomu (mazāk nekā 50 %), veic primitīvus uzdevumus tikai pēc parauga, bez kļūdām veic tikai daļu uzdevumu;

2) personīgo attieksmi spēj paust epizodiski vai arī nav sava viedokļa;

3) mācību sasniegumu salvešu aplikācijas tehnikā un šūšanā attīstība ir nepietiekama un maza.

Autore ir izstrādājusi savām vajadzībām vērtēšanai veidlapas, pēc kurām vērtēs skolnieku darbus. Tās atvieglos vērtēšanas procesu un palīdzēs ērtāk izlikt gala vērtējumu beidzot apgūt mācību saturu „Šūšanā un salvešu aplikācijas”. Tika izstrādāta vērtēšanas veidlapa praktisko darbu vērtēšanai, kur ir kritēriji, pēc kuriem skolnieces tiks vērtētas, veidlapa pārbaudes darba vērtēšanai, kur ērti sarēķināt atzīmi par darbu. Kā arī veidlapa gala atzīmes aprēķināšanai, kura sastāv no praktisko darbu atzīmēm (sašūtiem dāvanu maisiņiem un iepirkumu somas vai mugursomas), pārbaudes darba atzīmes un mācību tēmas apguves laikā sakrātajiem ieskaitītiem vērtējumiem. Tika izveidota veidlapa, kur tiks atzīmēts, vai skolniece ir ieradusies, kā arī stundā padarītais ar „ieskaitīts” vērtējumu. Katru stundu pāri skolnieces tiks vērtētas par attieksmi pret darbu, par kvalitatīvu darbošanos un par izdarītā darba apjomu. Tātad par vienu stundu pāri vai konsultāciju skolniecei būs iespēja saņemt 3 „ieskaitīts” vērtējumus. Lai vienkāršotu un novērstu kļūmes atzīmes aprēķināšanā, tiks izmantota *Microsoft Office Excel* programma. Visas veidlapas ir izveidotas iepriekšminētajā programmā.

2. MĀCĪBU SATURS TĒMAI „ŠŪŠANA UN SALVEŠU APLIKĀCIJAS”

2.1. Šūšanas vēsturiskie dati

Lai uzšūtu kādu lietu ir vajadzīgs audums, tāpēc iesākumā neliels ieskats aušanas vēsturē.

Jau sirmā senatnē cilvēki mācēja izgatavot audumu. Arheoloģiskajos izrakumos ir atrastas apmēram 7000 gadu vecas ēģiptiešu mūmijas ar austiem linu gurnautiem.

Vērtīgas ziņas par audumiem un to izgatavošanu Latvijas teritorijā sniedz arheoloģija (4. - 13. gs. audumi), kā arī folklorā, mitoloģijā. Šie vēstures avoti un daudzu paaudžu glabātie etnogrāfiskie tērpi un sadzīves audumi palīdz izprast arī mūsu senās apģērbu un citu šuvekļu darināšanas, rotāšanas un valkāšanas tradīcijas.

Pirmās aužamās stelles izgatavoja apmēram 5.- 6. gadu tūkstoši pirms mūsu ēras. Mehāniskās aužamās stelles izgudroja 18. gs. Anglijā (E. Kārtraits).(5)

Latvijā līdz 12. gadsimtam auda vertikālajos jeb rāmja aužamajos stāvos. Tos vēlāk nomainīja horizontālie aužamie stāvi. Kurzemes hercogistē lietoja aužamos stāvus, kuros varēja ievietot 28 nīškārtas. Lauku audēji, mainot detaļas (nītis, paminas, šķietus, velku veltņus), stelles izmantoja dažādu audumu aušanai.

Auduma izgatavošanai, tas ir, aušanai, izmantojamās stelles ir aužamie stāvi, kuros, savstarpēji krustojot iepriekš sagatavotus velku un audu pavedienus, rodas noteikta pinuma, blīvuma un platuma audums.

Velku un audu pavedienu krustošanās jeb sapīšanās kārtību audumā sauc par pinumu. Pinums nosaka auduma struktūru, ārējo izskatu un īpašības, t. i., faktūru. Katru pinumu veido no noteikta velku un audu pavedienu daudzuma. Parastākie pinumi ir vienkārtņa jeb audekla pinums, sarža jeb trinīša pinums un atlasa pinums.

Noausta auduma galvenie apstrādes posmi ir sagatavošana krāsošanai vai apdrukāšanai, krāsošana, apdrukāšana un nobeiguma apstrāde. Sagatavošanas posmā audumu atpūko, mazgā, vāra, balina. Auduma krāsošanai parasti izmanto sintētiskās krāsvielas. Audumu piesūcina ar krāsvielas šķīdumu, tvaicē, mazgā un žāvē, lai iegūtu pret gaismu un mazgāšanas līdzekļiem noturīgu krāsu. Nobeiguma apstrāde ietver dažādas operācijas, kas audumam piešķir nepieciešamo izskatu un vēlamās īpašības (gludumu, spīdumu u. c). Audumi tiek rūpīgi ķīmiski apstrādāti burzīšanās un raušanās novēršanai. Kad auduma apstrāde pabeigta, audumu satin baļos, marķē un iesaiņo.

Izvēloties apģērba modeli vai kādu citu lietu un šujot, jāzina auduma mehāniskās, fizikālās, tehnoloģiskās un estētiskās īpašības. (5)

Šujmašīna ir tehnoloģiska mašīna, kas, veidojot dūrienus, rada diegu šuves.

Par šujmašīnas izgudrotāju uzskata Čārlzu Veizentālu, pēc izcelsmes vācieti, kuram 1755. gadā izsniegts Britu patents Nr. 701, kaut gan jau 1589. gadā angļa Viljama Lī izgudrotais mehāniskās adīšanas princips atbilst viendiega cilpdūriena veidošanai šujmašīnās. C. Veizentāla konstrukcijā izmantota adata, kurai abos galos smailes, bet vienā no tām - actiņa.

Par pirmo komerciālo (rūpniecisko) šujmašīnu izgudrotāju uzskata Barte-Lemī Timonjē, kas radīja viendiega cilpdūrienu šujmašīnu ar āķadatu un rotējošu cilpas uzlicēju (patentēja Francijā 1830. gadā) un 1831. gadā izgatavoja 80 šādas mašīnas.

Amerikānis Volters Hants 1833. gadā izgudroja slēgdūriena šujmašīnu (divi diegi, katrs savā pusē sašujamiem audumiem, adata ar actiņu smailajā galā; adata izdur caurumu no vienas puses un izvelk diegu otrā pusē; adatai pārvietojoties atpakaļ, pie tās actiņas izveidojas cilpa, kas mehāniski paplašinās, līdz caur to var iziet atspole (kuģītis). Hanta mašīnā atspoles diegs netiek uztīts uz spolītes - to vienkārši atspolē ieliek.

Singers 1851. gadā izstrādāja savas pirmās mašīnas prototipu, kas pēc būtības ir uzlabota Hanta mašīna.

Mūsdienās izgatavo dažāda tipa sadzīves šujmašīnas, kas atšķiras gan ar ārējo izskatu, gan ar uzbūves īpatnībām, gan ar savu funkciju.

Pēdējos gados Latvijas tirgū ienākušas Japānas firmu "Janome" un "Brother" ražotās šujmašīnas. Šīs firmas, tāpat kā daudzas citas, ražo šujmašīnas sērijās - sākot ar vienkāršākām un beidzot ar sarežģītām, kompjuterizētām šujmašīnām, kas veic daudz operāciju.

Firmas "Janome" šujmašīnas (Jem 639, JD 1818) izmanto arī daudzas Latvijas skolas. Tās veic dažādas operācijas, to skaitā pogcaurumu automātisku apdiegšanu.

Šujmašīnas nereti viena paaudze nodod otrai, tāpēc daudzās ģimenēs aglabājušies seni, piemēram, firmu "Singer" (1851), "Pfaff" (1862), "Dür-kopp" (1867), modeļi vai arī jaunāki - "Tikka", "Čaika", "Podoļsk", "Husquarna" u. c.

Šujmašīnas var darbināt ar roku, kājām, elektrisku motoru. Neērtākas darbam ir šujmašīnas ar rokas piedziņu, jo viena roka visu laiku ir aizņemta, darbinot šujmašīnu. Kājminamās šujmašīnas ir ērtākas lietošanā, jo darbam atbrīvojas abas rokas.

Šodien populāras ir sadzīves šujmašīnas ar elektrisko piedziņu, jo darba ražīgums, strādājot ar tām, ir nesalīdzināmi augstāks nekā, piemēram, strādājot ar kājminamām šujmašīnām: to šūšanas ātrums sasniedz 1000 dūrienu minūtē, un darbs ar tām ir mazāk nogurdinošs. Piedziņas elektromotoru parasti ievieto šujmašīnas korpusā vai piemontē pie tā. Elektriskā strāva dzinējam tiek pievadīta caur reostatu. Minot ar kāju uz reostata pedāļa, tiek mainīts elektromotoram pievadītās strāvas stiprums un līdz ar to mainās elektromotora

apgriezieni. Atlaižot pedāli, strāvas padeve tiek pārtraukta. Reostatu un elektromotoru pieslēdz elektrības tīklam.

Rūpniecībā izmanto kā slēgdūriena, tā cilpdūriena mašīnas, kas savukārt var būt universālas un specializētas. Universālās paredzētas dažādām šūšanas operācijām, bet specializētās (parasti pusautomāti) - noteiktu šuvju šūšanai vai specializētu operāciju veikšanai. Uz universālo mašīnu bāzes vadošās firmas izveido automatizētās šujmašīnas (gan slēgdūriena, gan cilpdūriena), kas aprīkotas ar dažādām ierīcēm un automatizētas, parasti iepriekš dažādi ieprogrammējamu vadību, kas nodrošina atsevišķu šūšanas darba palīgoperāciju automātisku izpildi un līdz ar to laika ietaupījumu. Piemēram, automatizētā šujmašīna, ko izveido uz universālās slēgdūriena šujmašīnas bāzes, pirms šūšanas ir iestādāma darbībai noteiktā ātruma režīmā un to ieprogrammē tā, lai noteiktos šuves izpildes momentos automātiski tiktu pozicionēts adatas, piespiedējpēdiņas, adatas diega bremszītes (diega nostiepuma regulētājs) stāvoklis, iedarbināti palīgmehānismi (piemēram, diegu nogriešanas) utt.

Lai pareizi izmantotu sadzīves šujmašīnas, jāzina to lietošanas noteikumi, uzbūve un darbība, pamatmehānismi. Lai gan dažādu modeļu šujmašīnām mehānismi, to vadības elementi un detaļas var būtiski atšķirties, no mehānikas viedokļa to darbības principi pēdējos 200 gados nav būtiski mainījušies. (5)

2.2. Dāvanu un iepirkumu maisiņi, mugursomas

Sākotnēji autore vēlējās izmantot salvešu aplikācijas tehniku priekšautos. Taču veicot izmēģinājumus ar salvešu tehnikas noturību, no šīs idejas nācās atteikties. Jo priekšauts ir bieži jāmazgā. Lai noskaidrotu salvešu aplikācijas rotājuma noturību, tika izgatavoti vairāki paraugi, kuri tika mazgāti veļasmašīnā ar *Persil sensitive* veļas pulveri. Pie 90°C kokvilnas mazgāšanas režīmā uzlīmētā salvete nomazgājās pilnībā. Salvete daļēji nomazgājās pat pie 40 °C kokvilnas mazgāšanas režīmā. Nedaudz blāvāka uzlīmētā salvete kļuva, mazgājot paraugus 30 °C vilnas mazgāšanas režīmā, taču saglabāja labu kopējo izskatu. Autore secināja, ka jāizvēlas priekšmets, kurš neprasa biežu mazgāšanu. Tādejādi tika izvēlēti dāvanu un iepirkumu maisiņi, kā arī auduma mugursomas. Šī tehnika diemžēl nav piemērota bieži mazgājamiem priekšmetiem. To var izmantot dažādu priekšmetu rotāšanā, kuriem ir dekoratīva nozīme, piemēram, spilveniem, kā arī minētajiem maisiņiem un mugursomām, kuri tiktu mazgāti reti un vēlams ar rokām.

Dāvanu maisiņi

Ikvienam ir patīkami saņemt dāvanu skaisti noformētu, kā arī ir prieks, ja dāvana noslēpta pašdarinātā skaistā iepakojumā – maisiņā.

Sākotnēji nelielus auduma maisiņus izmantoja sēklu vai zāļu tējas glabāšanai, kuri tika dekorēti izšujot. Lielākus auduma maisiņus izmantoja netīrās veļas uzglabāšanai. Mūsdienās reti kurš izmanto maisiņus sēklu vai zāļu tējas uzglabāšanai, tagad tiek izmantoti speciāli trauciņi. Kā arī veļu glabā speciālos veļas grozos.

Salvešu tehnikai vislabāk izmantot kokvilnas audumu, tāpēc maisiņi tiks šūti no kokvilnas auduma. Nelielus dāvanu maisiņus var izgatavot no atgriezumiem, tā ekonomējot līdzekļus. Turklāt interesanti izskatās maisiņš, kurš darināts no diviem saskanīgu krāsu audumiem, šujot katru detaļu no cita auduma.

Dāvanu maisiņa izgatavošanas posmi aprakstīti 2.1 pielikumā.

Šujot dāvanu maisiņus, tiek izmantoti: taisnais sadiegumdūriens, slēgtā nolocījumnvīle, sašuvumnvīle – nogludināta.

Iepirkumu maisiņš (soma)

Rūpējoties par vides tīrību, ir labāk izmantot uz veikalu līdzīgu saņemtu auduma maisiņu, kur salikt pirkumus. Plastmasas maisiņi ir kaitīgi videi, taču auduma maisiņš neko sliktu nenodara un ātri sairst atrodoties zemē. Kvalitatīvi sašūta auduma iepirkuma soma ir arī izturīgāka par plastmasas maisiņu. Turklāt iepirkumu maisiņš var būt arī kā modes aksesuārs, skaisti izrotāts ar salvešu tehnikas palīdzību. To pat varētu izmantot, kā patstāvīgu somu, kur

nēsāt vajadzīgās mantas. Maisiņa dekorēšanā ir ļoti plašas kompozicionālas iespējas. Var dekorēt maisiņa apakšmalu, sānus, stūrus utt.

Iepirkuma somas izgatavošanas posmi aprakstīti 2.2 pielikumā.

Šujot iepirkumu somu izmantoti: taisnais sadiegumdūriens, dubultvīle, slēgtā nolocījumnvīle. Šujot rokturus var izmantot taisno sašuvumdūrienu vai kādu no rotājošajiem mašīndūrieniem.

Auduma mugursomas

Auduma mugursoma ir ērta personīgo mantu nešanai, piemēram, sporta tērpiem. Kā arī ar šādu mugursomu var doties iepirkties un neizmantojot videi kaitīgos plastmasas maisiņus, mugursoma ir ērtāka, ar mugursomu ir vieglāk nest smagos pirkumus un arī rokas paliek brīvas. Auduma mugursoma var būt arī ļoti laba un ekskluzīva dāvana, jo tāda būs tikai viena.

Turklāt auduma mugursoma izrotāta ar salvešu aplikācijas tehniku ir skaists personīgā stila aksesuārs. Mugursomas dekorēšanā var izmantot savas mīļākās krāsas un motīvus. Lai izrotātu audumu ar salvešu aplikācijas tehniku, ir vajadzīgs vienkrāsains kokvilnas audums, taču otrā pusē var izmantot gandrīz jebkuru audumu, tādejādi pielietojot līdz šim nevajadzīgu audumu un ietaupot līdzekļus auduma iegādei mugursomai.

Auduma mugursomas izgatavošanas posmi aprakstīti 2.3 pielikumā.

Šujot mugursomu, tiek izmantots: taisnais sadiegumdūriens, slēgtā nolocījumnvīle, sašuvumnvīle. Cilpām – taisnā mašīnvīle.

Kā jebkura lietišķās mākslas darinājuma, arī tekstildarinājuma forma, ir tā, ar ko jāsaskaņo ornamenti (rotājums). Tikai laba saskaņa ļauj pilnībā izcelties rotājumam un panākt visa darba pilnskanību. Tādēļ apskatot priekšmetu, vispirms jāievēro tā forma, kas sniedz informāciju par priekšmetu kopumā.

Dāvanu maisiņi, iepirkumu somas un mugursomas ir taisnstūrveida laukumi. Taisnstūrveida laukuma kompozīcijā viens no iecienītākajiem rotājuma veidiem ir josla. Joslu platuma un izvietojuma veidi laukumā var būt ļoti dažādi un atšķirīgi.

Bagātīgai taisnstūrveida laukuma rotāšanai izvēlas laukuma klājējrakstu. Šis raksts ir ērti paplašināms vertikālā un horizontālā virzienā, tāpēc ar to var rotāt gan lielus, gan mazus laukumus. Interesanta taisnstūrveida laukuma kompozīcija izveidojas, ja to rotā ar joslām un laukuma klājējrakstu. Jāpanāk šo rotājumu harmonisks apvienojums, rēķinoties ar laukuma izmēriem.

Centrālais raksts ir savdabīgs un acij tīkams. Tomēr ir jāpievērš uzmanība rotājuma attiecībai pret laukuma lielumu.

Vertikālā taisnstūrveida laukumā iederas simetrisks augošais raksts. (9)

2.3. Salvešu aplikācijas tehnikas vēsturiskie dati

Salvešu aplikācijas tehnika jeb dekupāža (franču valodā DECOUPAGE) ir priekšmeta dekorēšana ar papīra aplikācijām. Izmantojot šo metodi, mērķis ir panākt gleznas efektu, var zīmēt, radīt senatnīguma iespaidu. (12) Tagad dekupāža Latvijā ir viens no populārākajiem rokdarbu veidiem, tomēr ne visi zina, ka tas nemaz nav tik jauns.

Dekupāžas pirmsākumi meklējami Austrumsibīrijas cilšu kapeņu noformējumos. Nomadu ciltis ar dažādiem izgriezumiem no filca rotāja mirušo kapus. 12.gs. šo Sibīrijas „kapu mākslu” sāka izmantot Ķīnā, kur ar dažādiem no papīra izgrieztiem fragmentiem tika dekorēti ēku logi, laternas, dāvanu kārbiņas un citi priekšmeti.

17.gs. pateicoties Itālijas, it īpaši Venēcijas, labajiem tirdzniecības sakariem ar Tālajiem Austrumiem, šie izgriezti papīra rotājumi atrada ceļu uz Eiropu. Lai gan vārds "découpage" ir atvasināts no franču vārda découper (izgriezt), savu „zvaigžņu stundu” dekupāža sasniedza tieši Itālijā.

Itālijā šo mākslu dēvēja par „l'arte del povero” jeb „nabadzīgo cilvēku mākslu”. Šajā laikā Venēcijā lielu popularitāti bija ieguvušas Ķīnas inkrustētās mēbeles ar pazīstamu mākslinieku veidotu oriģinālu dizainu. Diemžēl tas bija dārgs un laikietilpīgs darbs un lielais pieprasījums pēc šiem izstrādājumiem Venēcijas amatnieku ģildes locekļiem, izmantojot dekupāžas tehniku, ļāva nodrošināt lētāku alternatīvu, kas bija pazīstama kā „lacca contrafatta” – „viltotais lakojums”. Drīz vien viņi sāka mēbeļu dekorēšanai izmantot dekupāžas tehniku, lai radītu dizainu kopijas no populāriem un tajā laikā modē esošiem mākslas darbiem.

Sākot ar 18.gs., kad Rietumeiropā attīstījās dekoratīvais rokoko mākslas virziens, dekupāžas tehnikā radītie darbi ieguva popularitāti ne tikai Itālijas robežās, bet izplatījās visā Eiropā. Tā vairs nebija tikai amatnieku nodarbošanās, bet sāka ieņemt nozīmīgu lomu arī dāmu hobijos, jo īpaši karaļa Luija XV galmā. Tā vietā, lai dekorētu un veidotu kompozīcijas uz mēbelēm, to sāka izmantot arī mazāku objektu rotāšanai, piemēram, cepuru kastu un tualetes piederumu izgreznošanai.

Par nožēlu toreiz neviens neapzinājās, ka šie darbi, kas tika radīti karaļu galmos, vairs nebija tikai populāru mākslinieku darbu izgrieztu detaļu kopiju izmantošana, bet jau reāli patstāvīgi mākslas darbi. 18.gs. daži noteikti dekupāžu autori jau tika atzīti kā mākslinieki. Kā ievērojamāko jāmin anglieti Mary Delaney, kura 71 gada vecumā kļuva par Karaļa George III un Karalienes Šarlotes galma favorīti ar savām izsmalcinātajām, precīzajām, pašrocīgi gleznoto augu un ziedu motīvu dekupāžām. Līdzīgi Delaney kundzei, daudzas

dāmas 18.gadsimta Anglijā tika pārņemtas ar dekorēšanas mākslu, lietpratīgi rīkojoties ar šķērēm, izgrieztiem attēliem un laku.

19.gs. dekupāžas māksla guva popularitāti apstrādājot dažādus sadzīves priekšmetus. Ar dekupāžas palīdzību tika dekorētas paplātes, šķīvjņi, kastes, vāzes, maki un citi sadzīves priekšmeti.

20 gs. sākumā līdz 20. gs. vidum dekupāžas mākslas popularitāte mazinājās. To daļēji izraisīja 2. Pasaules kara noteiktās papīra izstrādājumus ierobežojošās regulas.

1960. – 1970. gados mākslas un amatniecības izstrādājumi atkal bija populāri, līdz ar to arī dekupāža atgriezās savā līdzšinējā pozīcijā. Papildus jau tradicionālajiem izstrādājumiem, mūsdienā mākslinieki sāka veidot dažādas kolāžas, gleznas ar izgrieztiem fragmentiem no salvetēm, veidojot dažādus abstraktus dizainus. Daži mākslinieki veidoja kolāžas E. Vorhola stilā, izmantojot zupu kārbu etiķetes un tamlīdzīgi. Ar dekupāžas palīdzību veiksmīgi tika apstrādāti dažādi izstrādājumi, kuriem bija kāds ražotāja defekts, vai lietas, kuras savu laiku jau bija nokalpojušas. Piemēram, dažādiem nedaudz bojātiem priekšmetiem, kā lampas, trauki, gleznu rāmji, mēbeles, ar dekupāžas palīdzību tika piešķirta jauna dzīve, defektu pārvēršot par efektu.

Pateicoties šīs tehnikas plašajām iespējām, universālajai pielietošanai un materiālu pieejamībai, kas ļauj ar dekupāžas palīdzību radīt mākslas darbus pat iesācējiem, dekupāža ir viens no iecienītākajiem rokdarbu veidiem daudziem cilvēkiem arī mūsdienās. (32)

Šādi var dekorēt dažādas koka, stikla, auduma, māla, metāla, plastmasas, kartona, akmeņu virsmas, spoguļus, plāksnes, sveces utt. Visvieglāk ir strādāt ar koka priekšmetiem, jo koks uzsūc krāsu, tā nenotek, attēls nenoslīd. Dažas virsmas ir atbilstoši jāsagatavo, piemēram, slidenus priekšmetus noslīpējiet ar smilšpapīru. Virsma kļūs nelīdzena, un krāsa vieglāk iesūksies. Ja virsma nav matēta, tad labāk nekrāsojiet, bet viegli piespiediet ar otu - tā krāsa klāsies līdzenāk, notecēs un nelobīsies no virsmas.

Svarīgākā šīs tehnikas priekšrocība ir attēli. Ar to dekupāža atšķiras no citiem dekorēšanas veidiem, jo nav jāzīmē vai gleznot. Attēlu var izgriezt no kāda žurnāla vai avīzes, taču tiem ir viens būtisks trūkums - lapas otrā pusē būs teksts. Uzlīmējot šādu aplikāciju, no kreisās puses tas spīdēs cauri, tāpēc vislabāk izmantot zīmējumus uz papīra, rīsu salvetēm, kā arī uz speciālā papīra.

Dekupāžas papīrs ir dažāda formāta un biezuma. Vislielākā šī papīra priekšrocība ir tā, ka aplikāciju var līmēt gan pie gaišas, gan tumšas virsmas. Papīrs nekrokojas, ir daudz attēlu, kurus izvēlēties aplikācijai.

Rīsu salvetes ir starpposms starp papīra salvetēm un speciālo papīru. Tās ir plānākas par dekupāžas papīru, bet izturīgākas un stingrākas par papīra salvetēm, tāpēc līmējot

nekrokojas un neplīst. Tās jālīmē uz gaišas virsmas, attēlu izvēle nav bagātīga. Rīsu salvešu tehnika ir atšķirīga, jo papīrā ir iestrādāti diedziņi, tāpēc bieži vien attēlu no tā neizgriež, bet uzmanīgi noplēš. „Diedziņu” dēļ rīsu salvetes līmē pie stikla, jo tā vislabāk saskatāma attēlu struktūra.

Papīra salvetes parasti sastāv no 2-3 kārtām. Līmēšanai izmanto tikai virsējo kārtu ar zīmējumu, kuru izgriež vai izplēš no salvetes, tā ir ļoti plāna un ir nepieciešams mazāk līmes nekā ar speciālajiem papīriem. Ir lētas un ļoti plaša attēlu izvēle. Taču to trūkumi ir, ka tās krokojas, plīst, kā arī ir jābūt labām darba iemaņām. Papīra salvetes var līmēt tikai pie gaišām virsmām, taču ja tumšu audumu nogruntē ar balto krāsu vajadzīgajā lielumā, tad uz nogruntētā apgabala var līmēt aplikāciju un tā izskatīsies skaisti.(12)

2.4. Audumu dekorēšana ar papīra aplikācijām

Dekorēšanai deкупāžas tehnikā ir piemēroti šādi audumi: kokvilna, trikotāža, linaudekls, mīksti džinsi un citi, kuri labi uzsūc mitrumu. Taču vislabāk ir izmantot kokvilnas audumu, kurš nestaipās, nav biezs, tā salvete pielīmējas labāk, skaistāk un ir noturīgāka pret mazgāšanu. Šo tehniku var lietot arī, darbojoties ar ādas izstrādājumiem (rokassomiņām, apaviem). Lai aplikācijas ilgāku laiku turētos uz auduma, iesaka līmēt papīra salvešu zīmējumus, jo tie ir plānāki un vislabāk pielīp pie audekla.

Darbam nepieciešamie darbarīki ir: šķēres, pusmīksta plakana otiņa, interesanta salvete, deкупāžas līme audumam, izmazgāts un izgludināts audums. Apstrādei nepieciešams gludeklis un gludināmā virsma.

Pēc vēlmes uzlīmēto salveti vēl var izrotāt ar izšuvumu, pērlītēm, apdruku.

Ja papīra salvešu aplikācijas līmē uz auduma, audumam jābūt gaišam, tad zīmējums izskatīsies spilgts, neizbalējis.

Pirms dekorēšanas materiālu izmazgājiet un izgludiniet. Ja šajā tehnikā darināsi auduma dekorāciju telpām, varat izmantot zīmējumu līmēšanai deкупāžas līmi, jo aplikācijas stingri pielīmēsies, darinājumu varēsiet tīrīt ar mitru lupatiņu.

Papīra aplikāciju no salvetes var izgriezt vai izplēst. Ja aplikāciju grib izgriezt, tad nevajadzīgās salvetes kārtas nav jāatdala, tā var precīzāk izgriezt vajadzīgo zīmējumu un tas nesaplīsīs. Pēc izgriešanas nevajadzīgās kārtas atdala no virsējās krāsainās kārtas. Ja vēlaties izplēst salveti, tad jārikojas otrādi, vispirms ir jānoplēš nevajadzīgās salvetes kārtas un tikai tad ir jāplēš vajadzīgais zīmējums no salvetes. Izplēstas aplikācijas malas labāk saplūdis ar auduma toni, kā arī kvalitatīvāk pielīmēsies aplikācijas malas, taču izgriežot aplikāciju tai būs konkrētas malas un tā vairāk izcelsies. Kā liecina autores pieredze, izgriezta aplikācija ir nenoturīgāka, pat nemazgājot izstrādājumu aplikācijas maliņas mēdz atlipt un ir no jauna jāpielīmē klāt. Lai uzlīmētu aplikāciju, vispirms ir jānogruntē vajadzīgais auduma laukums ar deкупāžas līmi, kura domāta audumam, 1 cm lielākā laukumā nekā salvete. Tas nepieciešams tāpēc, lai tās malas labāk pielīmētos un salvete labāk turētos pie auduma. Salveti liek vienlaicīgi visu uz auduma, kurš pārklāts ar līmi, un maigi ar otiņu un nelielu daudzumu līmes no vidus uz malām piegludina salvetes aplikāciju, tā lai neveidojas gaisa burbulīši un krokas. Pēc diennakts audumu no kreisās puses 5-7 min jāgludina ar gludekli kokvilnas gludināšanas režīmā. Jāgludina bez tvaika! Taču ja salvete ir stipri sakrokojusies, tās izskatu var nedaudz uzlabot pagludinot to ar tvaiku ne vairāk pa 15 sekundēm. Fiksēšana noteikti, ja izmanto tvaiku, ir jāpabeidz bez tvaika, lai atmirkusī aplikācija kārtīgi tiek nofiksēta.

Ir iespējams dekorēt arī tumšu audumu ar salvešu aplikāciju, tikai tam būs nepieciešams papildu darbs, materiāli un laiks. Ir divi veidi, kā var izmantot salvešu aplikācijas tehniku uz tumša auduma.

Pirmais ir auduma nogruntēšana ar apdrukas krāsu. Jānogruntē tikai aplikācijas vieta, vēlams pēc iespējas precīzāk, jo tad aplikācija izskatīsies labāk, nespīdēs baltās malas. Kad nogruntētais laukums ir nožuvis, uz tā var sākt līmēt salvetes aplikāciju ar līmi, kas domāta audumam. Kad salvetes aplikācija pielīmēta, tai ir jāizzūst un tad to vajag fiksēt ar gludekli, gludinot apmēram 5 min.

Otrs variants ir izmantot baltu pārnesamo krāsu audumam. Krāsa ar otu ir jāuzklāj plānā, bet nosedzošā kārtā uz plastikāta plēves. Pārnesamās krāsas instrukcijā ir rakstīts, ka aplikācija ir jāliek uz tikko uzklātas pārnesamās krāsas, taču autores izmēģinājumi pierādīja, ka ir jāpagaida, kad krāsa izžūs un tad tikai jālīmē virsū salvetes aplikācija. Uz tikko noklātas krāsas salvete pielīmējās ļoti krunkaina, kā arī baltā krāsa, līmējot aplikāciju, nokļuva uz salvetes virsmas, tā bojājot tās izskatu. Tātad, kad krāsa ir nožuvusi, tad uzmanīgi jāliek aplikācija uz noklātā laukuma, un ar līmi, kas paredzēta audumam un salvešu aplikācijas tehnikai, jāpielīmē aplikācija uz baltā laukuma, kārtīgi jāpiesūcina salvete ar līmi. Izstrādājumam jāžūst 24 h. Kad aplikācija ir nožuvusi, to uzmanīgi noņem no plastikāta plēves, apgriezī liekās malas, piemēram, pārnesamo krāsu vai lieko aplikācijas malu, jo bez pārnesamās krāsas tā nepielīmēsies pie auduma. Novieto uz auduma vajadzīgajā vietā, to vēlams darīt uz gludināmā dēļa. Izveidoto aplikāciju ar labo pusi uz augšu jāgludina zem cepamā papīra 4 min ar vidējo gludekļa temperatūru.

Autorei nepatika izveidotā aplikācija uz tumšā auduma, lai arī aplikācija izskatījās kvalitatīva, aplikācija sanāca cieta un tas īsti neder auduma izstrādājumiem, jo darbojoties ar audumu, to lokot un pielietojot, aplikācija var atlipt, tomēr tā nav tik izturīga, kā tikai ar dekupāžas līmi līmēta aplikācija un ieguldītais darbs var neattaisnoties. Aplikācija, to lietojot, var arī saplaisāt, tā zaudējot savu izskatu. Autore uzskata, ka arī pret mazgāšanu tā nav tik noturīga, kā aplikācija, kura pielīmēta tikai ar līmi. Mazgāšana ir salvešu aplikācijas vājā vieta. Tāpēc autore skolniecēm nepiedāvās izmantot salvešu aplikācijas tehniku uz tumša auduma, jo izstrādājums var sanākt nekvalitatīvs.

Salvešu aplikācijas tehnikai, lai palielinātu aplikācijas noturību tiek izmantotas lakas, tomēr tās stipri cietina virsmu, vairāk pat nekā pārnesamā krāsa, aplikācija kļūst kokaina, ļoti cieta. Autore uzskata, ka šis veids nav piemērots tādiem bieži lietojamiem priekšmetiem, kādus ir paredzēts šūt. Tāpēc arī šo variantu skolniecēm nepiedāvās un salvešu aplikācijas tehnikas apgūšanas procesā lakas un pārnesamā krāsa netiks izmantotas. Tikai speciālās līmes izmantošana nodrošina optimālu salvetes aplikācijas izskatu un noturību.

Izstrādājumam ir nepieciešama īpaša kopšana, lai tas nezaudētu savu izskatu un ilgi kalpotu. Kā jau iepriekš tika minēts, salvešu aplikācijas tehnikas vājā vieta ir izstrādājuma mazgāšana. Izstrādājumu vēlams mazgāt ar rokām un zemā temperatūrā, piemēram, 30 °C. Veicot izmēģinājumus ar izstrādājuma mazgāšanu veļasmašīnā, tika secināts, ka izstrādājumu drīkst mazgāt vilnas mazgāšanas režīmā 30 °C. Izstrādājums nezaudēja savu labo izskatu un neatlupa no auduma. Tāpēc ieteikums būtu tomēr izvēlēties saudzīgu mazgāšanu ar rokām, bez ilgas izstrādājuma mērcēšanas un beršanas. Kā arī izvēlēties saudzīgus mazgāšanas līdzekļus, piemēram, ziepes, *Kastanis Sensitive* un citus maigos pulverus. Salvešu aplikācijas noturības izmēģinājumi tika veikti ar *Persil Sensitive* veļas pulveri.

2.5. Izmantojamie darba rīki un materiāli mācību satura apgūšanai

Salvešu aplikācijas tehnikai nepieciešamie materiāli un rīki ir:

- 1) Izmazgāts un izgludināts kokvilnas audums;
- 2) papīra salvetes;
- 3) sķēres;
- 4) dekopāžas līme salvetes pielīmēšanai;
- 5) plakanas, pusmīksta otas;
- 6) plāns ziepes gabaliņš vai speciāls zīmulis vai flomasteris, kurš paredzēts lietošanai uz auduma;
- 7) gludeklis un gludināmais dēlis.

Pareiza auduma izvēle ir ļoti svarīga, lai veiksmīgi izdotos realizēt salvešu aplikācijas tehniku. Šai tehnikai nepieciešams plāns, vēlams vienkārtnī auster audums, vislabāk no kokvilnas, bet varētu būt arī lina audums. Salvešu aplikācijas tehnikai nav piemērota trikotāža, elastīgi audumi, arī sintētiskie audumi, jo uz tiem aplikācija var būt nenoturīga un sintētisks audums nav atbilstošs ilgai gludināšanai, kas vajadzīga, lai nofiksētu aplikāciju uz auduma. Autore ir veikusi eksperimentu, lai noskaidrotu kāds audums vislabāk piemērots salvešu aplikācijas tehnikai. Tika izmēģināti vairāki audumi, piemēram, lins, biezs un plāns kokvilnas audums, elastīgs kokvilnas un sintētiskas audums, trikotāža. Diemžēl rezultāti parādīja to, ka salvešu aplikācijas tehnikai ir vispiemērotākais plāns kokvilnas audums. Uz bieza kokvilnas auduma, salvete slikti pielīmējās un aplikācijas maliņas atlipa, izmantojot šādu aplikāciju, tā drīz atliptu no auduma, sevišķi, ja priekšmetu mazgātu. Uz lina auduma aplikācija arī bija nenoturīga, turklāt lina īpašības – slīdīguma dēļ aplikācija stipri krokojās. Uz elastīga auduma un trikotāžas aplikāciju nebija iespējams gludi pielīmēt, tā ļoti krokojās, kā arī izžūstot sāka plaisāt auduma stāipīguma dēļ. Tātad secinājums no eksperimenta ir tāds, ka salvešu aplikācijas tehnikai nepieciešams plāns kokvilnas audums, taču varētu izmantot arī biežāku kokvilnas audumu, tikai pirms tam jāveic izmēģinājums, cik daudz līmes jālieto, lai aplikācija kvalitatīvi pielīmētos. Biezākam audumam nepieciešams daudz lielāks daudzums līmes, tāpēc, ja iespējams vēlamajam priekšmetam tomēr būtu ieteicams izvēlēties plānāku audumu, ja vien priekšmeta lietošanai nav nepieciešams tieši biežāks audums, piemēram, mugursomai.

Salvetes aplikācijai var izvēlēties praktiski jebkuras. Vislabākās būs tās, kur noņemot liekās kārtas, salvete paliks ļoti plāna. Taču arī biežāka salvete būs piemērota aplikācijai. Tikai jāpārlicinās, ka ir noņemtas visas liekās kārtas, ja tas nav izdarīts, tad pielīmētā aplikācija būs nepatīkami bieža un varētu būt nenoturīga, jo nav pielīmēta salvetes virskārta ar

zīmējumu, tāpēc tā var, mazgājot vai lietojot izstrādājumu, atlīmēties. Izvēloties aplikāciju, ir jāskatās, lai tā nebūtu liela, jo lielāka salvetes aplikācija, jo grūtāk to kvalitatīvi pielīmēt. Autore ir mēģinājusi pielīmēt aplikāciju 20*20 cm, taču tas nav izdevies, jo salvete sāka krototies un plīst. Tāpēc autore iesaka aplikācijai izvēlēties mazākus laukumus. Ja tomēr izvēlēties zīmējums ir tik atbilstošs, ka to visu vēlas uzlīmēt uz auduma, tad ieteicams būtu to darīt pa daļām, sadalīt mazākos laukumos un līmēt tos atsevišķi, saliekot to, kā puzzle, laukumiņus cieši vienu pie otra.

Atkarībā no efekta, kādu vēlas panākt ar aplikāciju, šķēres var arī neizmantojot aplikācijas atdalīšanai no papīra salvetes. Taču šķēres būs nepieciešamas, lai piegrieztu vajadzīgajā izmērā audumu. Pārsvārā papīra šķēres nebūs nepieciešamas, bet viennozīmīgi būs vajadzīgas auduma šķēres. Papīra šķēres var būt nepieciešamas piegrieztnes izgriešanai.

Aplikācijas pielīmēšanai uz auduma ir vajadzīga tikai līme, kura paredzēta salvešu aplikācijas līmēšanai uz auduma. Laka un gruntēšana ir nepieciešama, ja aplikāciju līmē uz cietām virsmām, piemēram, koka, porcelāna vai stikla. Pēc aplikācijas pielīmēšanas, kad tā ir nožuvusi, ir jāpārliciecinās, ka aplikācijas maliņas ir cieši pielīmētas. Ja pārbaudot maliņas, tās sāk atlipt, tad noteikti ir vēlreiz tās jāpielīmē ar speciālo līmi. Ir audumam paredzētas lakas, taču autores izmēģinājumi parādīja, ka laka stirpi cietina virsmu, lai arī ir paredzēta audumam.

Svarīgi ir izvēlēties piemērotu ota, lai pielīmētu salveti. Otai ir jābūt vidēji cietai, ja tā būs pa mīkstu, tad salvete nepietiekami cieši pielips pie auduma, taču ja tā ir pa cietu, ota saplēsīs plānu salvetes aplikāciju. Piemērota ota ir ar plakanu, taisnu galu. Ota nedrīkst būt ar spicu galu, jo būs nevienmērīgs spiediens uz aplikāciju un tā nepielīmēsies kvalitatīvi. Vispiemērotākās ir vidēji mīkstas saru otas ar taisnu malu.

Ja kompozīcija ir sarežģīta, tad varētu būt nepieciešamība atzīmēt aplikācijas izvietošanu uz auduma, to var izdarīt ar plānu ziepes gabaliņu vai speciālu zīmuli vai flomasteri, kuri vai nu paberzējot vai izmazgājot audumu, paliek neredzami uz auduma. Pēc autores pieredzes, vislabāk ir izvēlēties gaišu ziepes gabaliņu aplikācijas vietas atzīmēšanai. Tika izmēģināti arī speciālie krītiņi audumam sarkanā krāsā, diemžēl tās vietas, kur līme nokļuva uz atzīmētās vietas, neizmazgājās un palika sarkana līnija, kas bojāja kopējo izskatu.

Kad salvetes aplikācija ir pielīmēta un izžuvusi, to ir nepieciešams nofiksēt ar gludekļa palīdzību. Audums ar aplikāciju ir jānovieto uz gludināmā dēļa un jāgludina 5 min kokvilnas režīmā. Jāgludina aplikācija no kreisās puses. Ja salvetes aplikācija ir stipri sakrokojusies, to var nedaudz pagludināt ar tvaiku no labās puses, pirms tam uzklājot marli vai citu plānu audumu. Pēc gludināšanas ar tvaiku, aplikācija obligāti ir jāpagludina no kreisās puses bez tvaika.

Ja vēlas dekorēt tumšu audumu ar salvešu aplikāciju, tad nepieciešami papildus materiāli:

- nedaudz mīkstāka ota nekā salvešu aplikāciju pielīmēšanai;
- balta apdrukas krāsa vai balta pārnesamā krāsa audumam;
- polietilēna plēve;
- cepamais papīrs.

Pirms sākt darboties ar salvešu aplikāciju, ir jāizvēlas salvete, audums, piemērota auduma krāsa un jāuzzīmē skice ar salvetes novietojumu uz maisiņa, somas vai mugursomas. Jāaprēķina un jāpiegriež vajadzīgais auduma laukums ar uzlaidēm izstrādājuma sašūšanai, tad var sākt darboties ar salvešu aplikācijas tehniku.

Nepieciešamie rīki un materiāli mācību tēmas „Šūšana” apguvei:

- 1) šujmašīna;
- 2) adatas – šujmašīnai un sadiegšanai, saspraušanai(kniepadatas);
- 3) diegi – sadiegšanai un šūšanai;
- 4) auduma šķēres;
- 5) mērlenta un/vai lineāls;
- 6) plāns ziepes gabaliņš, speciāls zīmulis vai flomasteris, kurš paredzēts lietošanai uz auduma;
- 7) audums ar un/vai bez aplikācijas.

Lai varētu kvalitatīvi sašūt maisiņus, iepirkumu somas vai mugursomas, ir nepieciešama šujmašīna. Taču pirms sākt ar to darboties, ir jāzina Drošības tehnikas un kārtības noteikumi šujot ar šujmašīnu. (sk. 5.pielikumā). Kā arī jābūt izpratnei par šujmašīnas uzbūvi un galvenajiem darbības principiem un to, kā novērst radušās tehniskās kļūmes, lai nesavainotos un nesabojātu darbu (sk. 6. pielikumā).

2.6. Uzskate un metodes mācību satura apguvei

Visu cilvēces atziņu īstais pirmavots ir pati realitāte, īstenības lietas un parādības, ko cilvēks uztver tieši, ar sajūtu orgāniem. Tas ir arī pirmais zināšanu avots bērniem, kas vēl nav iemācījušies runāt. Interese par apkārtējo īstenību, tieksme to novērot cilvēkam saglabājas visu mūžu. Arī skolēni reālās lietas un parādības parasti vēro ar lielāku interesi nekā klausās skolotāja stāstījumu vai lasa grāmatu. Tikai tieša īstenības uztvere var dot konkrētus un pareizus priekšstatus par apkārtnes objektiem. Tāpēc uzskate mūsdienā skolā tiek plaši praktizēta visos mācību priekšmetos, it sevišķi jaunākajās un vidējās klasēs, kur skolēniem vēl ir mazāks vārdu (jēdzienu) krājums, un viņu priekšstati par apkārtnes lietām un parādībām vēl diezgan neskaidri. Te uzskatei ir arī liela nozīme skolēnu novērošanas spēju attīstīšanā.

Viena no psiholoģijas nozarēm – neirolingvistiskā programmēšana – cilvēkus iedala trīs reprezentatīvo sistēmu pārstāvjos, novērtējot katra spējas, tieksmes, patikšanu un intereses. Šīs grupas attiecas gan uz pieaugušajiem, gan bērniem.

- ◆ Vizuāļi pasauli uztver caur redzes kanālu.
- ◆ Audiāļiem vadošais pasaules uztveres kanāls ir dzirde.
- ◆ Kinestētiķi vadās pēc iekšējām sajūtām.

Procentuāli lielākā daļa cilvēku pieder pie vizuāļiem, kas informāciju vislabāk uztver caur redzes kanālu, tādēļ uzskates līdzekļu pielietošana un demonstrēšana mācību stundās ir ļoti nozīmīga. Redzēto mēs atceramies par 30% vairāk nekā dzirdēto. Mēs mācāmies 83% redzot un tikai 11% klausoties. Turklāt mēs apstrādājam vizuālo informāciju 60 000 reizes ātrāk nekā tekstu...

Demonstrējamie uzskates līdzekļi jānovieto tā, lai visi klases skolēni tos varētu skaidri redzēt. Skaidrojumu vēlams sākt ar vispārīgu uzskates objekta raksturojumu, tad aplūkot sīkāk konkrētas detaļas un stāstījumu noslēgt ar kopsavilkumu. Sīkus uzskates līdzekļus skolotājs var parādīt tuvskatā, pa soliem apejot mācību klasi, vienlaikus sniedzot īsus paskaidrojumus. Skolotājam vienlaikus ir nozīmīgi akcentēt svarīgāko un atbildēt uz skolēnu uzdotajiem jautājumiem. (17)

Autore uzskata, ka uzskates līdzekļi ir ļoti svarīgi mājturības un tehnoloģiju stundās, tāpēc tika izveidoti dāvēnu maisiņi, iepirkumu somas un mugursomas, lai sniegtu skolniekiem priekšstatu par apgūstamo tēmu, tās iespējām un apgūstamajām prasmēm, kurām jābūt noslēdzot šo tēmu. Tika izveidots izstrādājumu (maisīņa, iepirkumu somas un mugursomas) izgatavošanas apraksts ar fotogrāfijām, kur ir detalizēts apraksts pa izstrādājuma izgatavošanas posmiem, lai demonstrētu maisiņu, iepirkumu somas un mugursomas izgatavošanas specifiku un nianšes. Tiks rādītas shēmas ar kompozīcijām, kuras varētu

izmantojot darinot maisījumus, izmantojot salvešu aplikācijas tehniku. Autore demonstrēs arī pašas izgatavotās skices un piegrieztnes izstrādājumiem, kurus arī skolnieces varēs aplūkot.

Mācību satura apgūšanai tiks izmantotas arī citas mācību metodes, taču uzsvars tiks likts uz praktiskajiem darbiem un uzskati. Autore mācību satura mācīšanai izmantos šādas mācību metodes:

- Stāstījumu;
- Demonstrēšanu;
- Didaktiskos zīmējumus;
- Vingrināšanos;
- Vizualizēšanu;
- Praktiskos darbus.

3. MĀCĪBU TĒMAS „ŠŪŠANA UN SALVEŠU APLIKĀCIJAS” SATURA APROBĀCIJA

3.1. Aprobācijas gaita

Diplomdarba tēma tika aprobēta Rīgas Juglas vidusskolā 7.b klasē. Izpētot mācību programmu mājturībā un tehnoloģijās 5.- 9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās (8), autore saprata, ka šo tēmu ir iespējams aprobēt 7. klasēs. Lai gan maisiņu šūšana ir paredzēta 6.klasē, tomēr ņemot vērā to, ka salvešu aplikācijas tehnika sarežģīt uzdevumu un apjoms ir lielāks šūšanai, šī tēma ir vairāk piemērota 7.klasei.

Autore sakaņoja ar Juglas vidusskolas mājturības un tehnoloģiju skolotāju Līgu Barbaru iecerēto tematisko plānu un iecerētos uzdevumus, guva apstiprinājumu uzdevumu piemērotībai šim vecuma posmam.

Mērķu sasniegšanai autore bija paredzējusi 12 mācību stundas, kuru laikā skolniecēm būtu uzdots uzšūt 3 dāvanu maisiņus un iepirkumu somu vai mugursomu un izrotāt ar salvešu aplikācijas tehniku.

1.stundu pāris

Pirmās autores vadītās stundas pedagoģiskajā praksē. Viņa bija nedaudz satraukusies pirms stundas, bet sākot aktīvi darboties, satraukums pazuda.

Skolnieces bija atsaucīgas, taču nepatika zīmēt skices darbiņiem un taisīt piegrieztnes. Teica, kāpēc gan nevar zīmēt uz auduma tās līnijas bez sagatavošanas darbiem. Autore paskaidroja, ka tā būs precīzāk un arī ātrāk piegriezt audumus. Tām, kuras nepiekrīta, autore teica, ka vērtēs, vai ir taisītas piegrieztnes, tad bija stimulš viņām taisīt tās, lai gan šķiet ne īpaši pareizs.

Pāris skolnieces necentās un piegrieztnes uztaisīt nepaspēja, tas viņām tika uzdots, kā papildus mājas darbs vai atnākt uz konsultācijām un paveikt šo darbiņu skolā.

Klasē bija vairākas spējīgas skolnieces, autore cerēja, ka nākamās nodarbības arī pārējās skolnieces sasparosies un strādās aktīvāk.

2. stundu pāris

Autores cerības, ka šai stundā skolnieces saņemsies un strādās aktīvāk un patstāvīgāk, neīstenojās. Lielākajai daļai meiteņu vajadzēja katram dāvanu maisiņam, kā arī iepirkumu somai vai mugursomai, rādīt, kā pareizi un ekonomiski piegriezt audumu. Vajadzēja katram šujamajam darbam pa jaunam salikt audumu piegriešanai, kā arī skolnieces, piegriežot otro un trešo maisiņu neatcerējās, kā to darīja ar pirmo maisiņu. Dažas piegrieza audumu nepareizi, bez vīļu uzlaidēm, lai gan pirmajam maisiņam to bija izdarījušas pareizi, kad pirms tam autore

to bija parādījusi. Tikai dažas skolnieces no klases sāka līmēt aplikācijas, bet lielākā daļa nemaz pie līmēšanas netika. Tas apbēdināja, jo sāka iekavēties darāmie darbi.

Neskatoties uz autores neskaitāmajiem atgādinājumiem iepriekšējā nedēļā, ka nedrīkst aizmirst piegrieztnes, dažas skolnieces tomēr tās aizmirsas, un lai varētu turpināt darbu, viņām uzdeva no jauna piegrieztnes izgatavot. Tas, protams, ļoti iekavēja darbu. Lūdzu skolniecēm nākt uz konsultācijām, lai vismaz nedaudz atgūtu iekavēto līdz nākamajai stundai.

3.stundu pāris

Uz konsultācijām bija ieradušās dažas skolnieces, kuras tāpat lielāko daļu laika nodarbojās ar aplikāciju izgriešanu, un uzlīmēja tikai pāris aplikāciju.

Diemžēl neviena nebija izdarījusi tik daudz, lai varētu sākt šūt. Dažas pat tikai audumu piegriezta un aplikācijas izgriezta no salvetēm un nemaz nesāka tās līmēt.

Autore pārliecinājās, ka ir jāmaina sastādītais plāns un jāpalielina stundu skaits par 2 stundām, kopā paredzot 14 stundas nevis 12. Iespējams pat vajadzētu vairāk papildus stundu, bet tas nav iespējams, jo mācību gads noslēdzas. Konsultējoties ar Līgu Barbaru, tika atļauts palielināt stundu skaitu par 1 stundu pāri.

Autore izlēma iedot papildus stimulu apmeklēt konsultācijas un produktīvāk darboties stundas laikā. Tā ir vērtēšana ar ieskaitīts katru stundu, kā arī par ierašanos un darbošanos konsultācijās. Par stundu pāri un konsultāciju var iegūt 3 „ieskaitīts” (i) vērtējumus; vienu par aktīvu un patstāvīgu darbošanos, otru par kvalitatīvu izdarīto darbu un trešo par izdarītā darba apjomu, to vērtējot individuāli, cik daudz tika izdarīts. Izliekot gala atzīmi, tiks ņemts vērā, cik daudz ir sakrātu „ieskaitīts” vērtējumu, kas dos iespēju paaugstināt novērtējumu. Kopā par visām stundām var sakrāt 12 „ieskaitīts” vērtējumu, plus vēl apmēram tikpat par darbošanos konsultācijās. Atzīme tiks paaugstināta tām, kurām ir 12 un vairāk „ieskaitīts” vērtējumu. Šis jauninājums tika paziņots skolniecēm stundas sākumā, un stundas beigās gandrīz visas skolnieces painteresējās, kā viņas ir novērtētas.

4.stundu pāris

Dažas skolnieces ņēma vērā autores ieteikumu nākt uz konsultācijām un paveikt iekavētos darbus.

Stundā tika turpināti iesāktie darbi. Pārsvarā skolnieces nodarbojās ar aplikāciju izgriešanu un līmēšanu. Skolnieces strādāja jau nedaudz patstāvīgāk, dažām, kuras lūdza kārtējo reizi rādīt, kā jālīmē aplikācija, autore atteica, jo bija jau to rādījusi un katrai vismaz vienu aplikāciju pielīmējusi demonstrējot, kā tas jā dara. Citādi sanāktu, ka pašas skolnieces labi ja vienu aplikāciju būtu pielīmējušas patstāvīgi, nevis vismaz 4 aplikācijas, kā tas bija jā dara. Skolnieces gan satraucās nedaudz, ka autore atteica palīdzēt un līmēja autores uzraudzībā pašas, autore tikai komentēja, ja kāda sāka darīt ko nepareizi. Bija redzams arī

prieks pašu acīs, kad izdevās veiksmīgi pašām uzlīmēt aplikāciju, lai gan iepriekš bija satraukušās, ka nemāk, neprot un nekas labs nesanāks.

Autore vērtē stundas, kā izdevušās, jo beidzot skolnieces pašas ar sāka darboties un domāt līdzi, ko dara nevis paļāvās tikai uz skolotāju.

Autore atgādināja, ka vajadzēs nodot skices un piegrieztnes, kad sāks šūt, lai tās nepazaudētu.

5.stundu pāris

Pa šo nedēļu skolnieces bija labi pastrādājušas, daudz tika izdarīts konsultācijās. Pāris skolnieces jau sāka šūt (sadiegt) konsultācijā.

Šī bija pēdējā stunda, kad bija jāpabeidz šūt. Protams, neviena skolniece to līdz galam neizdarīja. Autore cerēja, ka skolnieces nāks uz konsultācijām un pabeigs darbiņus līdz piektdienas stundai.

Pa šo stundu tika izdarīts daudz, daļa skolnieču noteikti būs gatavas nākamo stundu jau nodot darbus, dažām palicis tikai nošūt pāris vīles, savērt diegu galus, kārtīgi nofiksēt aplikācijas un pabeigt darbiņus.

Skolotāja atgādināja skolniecēm, ka nākamnedēļ pirmajā stundā ir jāpabeidz šūtie darbi un tie jānodod. Un otrajā stundā tiks raksīts pārbaudes darbs.

6.stundu pāris

Lielākā daļa meiteņu pabeidza šūt darbus konsultācijās un tos nodeva vērtēšanai. Dažām ir vēl jāšuj, kā arī jāapstrādā darbiņi.

Stundā daļa meiteņu vēl pabeidza darbus šūt, tikai nepaspēja tos vēl apstrādāt. To solījās izdarīt mājās vai pirmdienā konsultācijā.

Autore ir priecīga par skolnieču darbiem, pārsvarā visas cenšas, tikai ar vienu skolnieci ir problēmas, ir negatīvi noskaņota pret šūšanu un arī kopumā pret mājturības priekšmetu. Ar viņu ir jāstrādā ciešāk un daudz jāmudina darboties, viņa izmanto katru brīdi, lai nestrādātu.

Otrajā stundā skolnieces rakstīja pārbaudes darbu, autore bija domājusi, ka visas mēģinās savā starpā sarunāties utml, jau plānoju sasēdināt viņas tālāk vienu no otras, bet nē, visas godīgi darbojās un autorei pat nebija jāapsauc, lai strādā pašas, par to bija prieks. Visas laicīgi beidza darbu.

Beidzot ir redzami darba augļi, uzreiz tāds lielāks prieks par padarīto!

13.stunda

Praktiski visas skolnieces pa šo nedēļu konsultācijās visu pabeidza šūt un apstrādāt, izņemot vienu, kurai bija pazudis darbs. Tas tika atrasts stundas laikā un pabeigts.

Šajā stundā autore izdalīja pārbaudes darbus un tika pārrunāts, kas bija nepareizi, kādas bija pareizās atbildes, ko varēja uzrakstīt labāk. Daļa meiteņu bija ieinteresētas pierakstīt klāt darbam pareizās atbildes, par to autorei bija prieks. Skolnieces varēja pārbaudes darbus paturēt sev. Taču redzot, cik nevērīgi dažas skolnieces izturas pret darbiem, autore ierosināja, tām, kurām darbi nav vajadzīgi, atdot tos autorei. Tā arī daļa skolnieču darbus atdeva skolotājai, jo viņām nebija intereses tos paturēt. Pārbaudes darba apspriešana aizņēma ap 20 min.

Tālāk tika izdalīti gatavie darbiņi skolniecēm. Tad autore lūdza pašām novērtēt savus darbus. Katra pa vienai nāca pie skolotājas un izteica savu vērtējumu, kurš tika salīdzināts ar autores izlikto vērtējumu. Visas skolnieces bija apmierinātas ar atzīmēm, konfliktu nebija.

3.2. Skolnieču raksturojums

Katrs cilvēks ir individuāls, ar savām vēlmēm, prasmēm un iespējām. Katrai skolniecei ir vajadzīga īpaša pieeja, lai darbs veiktos raitāk. Protams, izdabāt katrai skolniecei un darīt, kā viņa grib, nav pareizi. Autore mēģināja izprast un atrast pieeju katrai skolniecei klasē, protams, kopējās prasības uzstādot visām skolniecēm vienādas.

Beatrise

Ar šo skolnieci autore jau pirmajās stundās saskārās ar grūtībām un negatīvu attieksmi. Skolniecei nepatika pats mācību priekšmets, droši vien tāpēc, ka neveicās darbi, kā arī negribēja piepūlēties. Skolniece strādāja lēni, katrreiz paprasot, vai dara pareizi, taču izskatījās, ka viņa galvenokārt to darīja tikai tāpēc, lai novilcinātu laiku, nevis aiz nemācēšanas vai nezināšanas. Kā arī varēja novērtot, ka nemāk elementāras lietas, kā, piemēram, nemācēja griezt audumu. Griezuma līnija sanāca ļoti šķība un robaina. Problēma bija arī tā, ka audums nebija īsti piemērots, bija biezs, taču lielākā problēma bija attieksmē. Autore katrreiz domāja, kā būtu ar viņu labāk darboties. Tika izmēģināti vairāki veidi, kā ar viņu darboties, piemēram, būt ļoti stingrai un prasīgai. Šis veids tikai padarīja situāciju sliktāku. Tomēr izdevās atrast piemērotu pieeju. Nomainot attieksmi, autore attiecās pret viņu cik vien pozitīvi varēja, slavēja gandrīz par katru padarītu mazu darbiņu. Uzreiz bija redzams rezultāts, skolniece kļuva atvērtāka, priecīgāka, līdz ar to arī darbs veicās labāk un raitāk. Sadarbību beidzās pozitīvā atmosfērā. Pēc autores domām, izdevās kaut nedaudz mainīt skolnieces attieksmi pret mājturības priekšmetu uz labo pusi.

Madara

Darbīga skolniece, ar pozitīvu attieksmi pret mācībām. Strādāja rūpīgi, patstāvīgi, tikai sākumā, kā lielākā daļa skolnieču bieži lūdza palīdzību un aizmirsa, kas ir jādara tālāk. Nekādu domstarpību un problēmu ar šo skolnieci nebija.

Laura

Viscentīgākā skolniece klasē. Lai gan viņai bieži nepadevās kādas lietas vai neizdevās tik labi, kā vajadzētu, taču ar pozitīvu attieksmi darīja darbu, līdz izdevās labi. Piemēram, nošuva nedaudz šķībi vīli, atnāca pie skolotājas un parādīja, ka nav sanācis taisni un pati uzreiz piedāvāja to izārdīt un nošūt vēlreiz, lai arī skolotājas viedoklis bija, ka nav nemaz tik šķībi nošūts un neietekmē kopējo izskatu. Bieži apmeklēja konsultācijas un darbojās līdz vēlam vakaram. Ļoti pozitīva attieksme pret darbu, bija lielisks kontakts ar skolotāju.

Sintija

Attieksme pret darbu bija pavirša, bieži vajadzēja mudināt darboties. Nebija pārliecināta par saviem spēkiem un paļāvās uz māsu (Kitiju), kura palīdzēja un rādīja, ko darīt. Darbojās abas kopīgi, darbi bija gandrīz identiski. Ja nebūtu māsas palīdzības, rezultāts nebūtu labs. Pēdējo darbu šuva it kā mājās, taču tas bija sašūts savādāk nekā autore mācīja, līdz ar to bija aizdomas, ka skolniece (ne arī viņas māsa) to nav darījusi pati.

Kitija

Vienmēr darbojās kopā ar māsu, palīdzēja viņai. Spējīga skolniece, tikai māsas ietekmē, necentās un nestrādāja tik labi, cik varētu, jo bija pastāvīgi jāpalīdz mācai. Attieksme pret darbu nebija pozitīva, katru stundu šķita, ka viņām ir ļoti grūti. Abas māsas vienmēr žēlojās, ka ir par daudz darba. Tomēr skolniece pati paspēja visu sašūt laikā. Atsevišķi māsas ir grūti noraksturot, jo abas tiešām darbojās ļoti cieši kopā.

Inese

Garastāvokļa cilvēks, reizēm darbojās ātri un patstāvīgi, taču bija arī stundas, kurās neko daudz neizdarīja. Strādāšana noritēja kā pa viļņiem. Visās stundās attieksme bija pozitīva, tikai reizēm darbošanās bija lēnāka. Bija pozitīvs kontakts ar skolotāju.

Amanda

Ļoti apzinīga un radoša skolniece. Stundās darbojās ātri un arī palīdzēja pārējām skolniecēm ar padomiem. Meklēja risinājumus pati, kā uzlabot sava darba izskatu un padarīt to unikālu. Autore bija piedāvājusi dažādus variantus, kā papildināt aplikāciju, piemēram, ar izšuvumiem, kontūrsastāviem. Šī skolniece bija vienīgā, kura papildināja savu aplikāciju ar kontūrsastāvu. Viņa katru darbu izgatavoja atšķirīgu no citiem saviem darbiem, katrā darbā bija savs akcents. Ar šo skolniecei bija prieks strādāt, attieksme pret darbu bija ļoti pozitīva un radoša. Šī skolniece bija arī izpalīdzīga, lai gan pašai bija darāmi darbi, tomēr gandrīz vienmēr atrada laiku palīdzēt klasesbiedrēm.

Aiga

Strādīga skolniece, taču strādāšana labāk padevās konsultāciju laikā nevis stundā. Stundā tika vilcināts laiks un samērā maz padarīts. Bet konsultācijā attieksme un darba spars bija pavisam cits. Pēc autores domām, šai skolniecei bija vajadzība pēc brīvāka režīma un atmosfēras, tāpēc arī darbs labāk padevās konsultāciju laikā. Šī skolniece apmeklēja arī citu klašu konsultācijas un darbojās ar saviem maisiņiem.

Agnese

Ar šo skolniecei bija problēmas tāpēc, ka viņa salīdzinoši bieži nebija stundās. Līdz ar to nācās daudz skaidrot individuāli. Konsultācijas arī gandrīz neapmeklēja. Attieksme pret darbu bija pozitīva, tomēr bieži tika aizmirstas lietas, lai varētu strādāt. Darbojās it kā pati

mājās ar šūšanu, taču autorei bija aizdomas, ka skolniece pati nesašuva darbus. Stundā pirms darbu nodošanas, skolniece tikai salīmēja aplikācijas un teica, ka līdz nākamajai stundai darbus sašūs pati mājās. Kad bija darbi jānodod, atnesa ideāli sašūtus maisiņus un iepirkumu somu. Tomēr ar smaīdu acīs cītīgi stāstīja, ka darbus šuvusi pati, kā arī nododot ļoti piecājas, ka darbi tika pieņemti, diemžēl tajā brīdī autore bija aizņemta ar citam skolniecēm un apskatīt darbus nevarēja. Nākamajā stundā autore lūdza pa posmiem pastāstīt, kā bija jāšuj, to viņa pastāstīt smalki nevarēja, kā bija šuvusi darbus. Arī pārbaudes darbā nemācēja detalizēti aprakstīt darbu šūšanu. Konsultējoties ar skolotāju Līgu, tika izlemts, ka darbi tiks pieņemti, tomēr nedaudz samazināta atzīme.

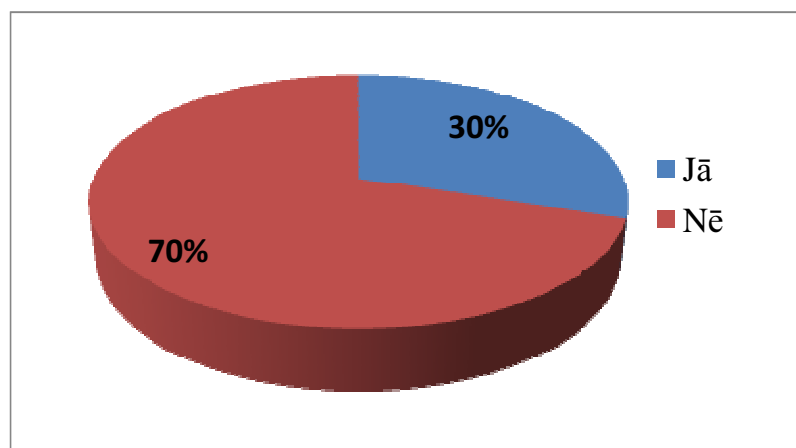
Alise

Šī skolniece darbojās lēnām, prātīgi. Attieksme pret darbu bija laba. Tomēr bija reizes, kad autore lūdza nākt uz konsultāciju, lai padarītu iekavēto, taču skolniece neieradās. Konsultācijas vispār neapmeklēja, aizbildinājās, ka ir citas darīšanas pēc stundām. Darbi bija labi, taču ne īpaši rūpīgi. Pietrūka radošas domāšanas, noskatīja un atdarināja autores darbus un kompozīcijas veidus.

3.3. Aptaujas datu apkopojums

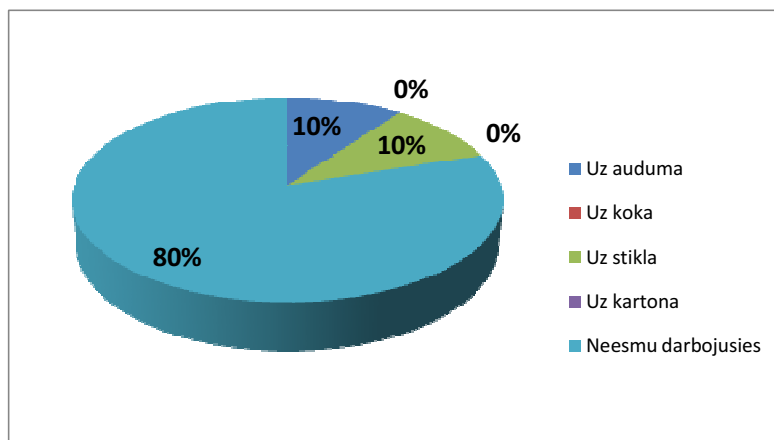
3.3.1. Pirmās aptaujas datu analīze

Lai veiksmīgāk varētu pasniegt mācību tēmu „Šūšana un salvešu aplikācijas” mājturības un tehnoloģiju stundās 7. klasei, bija nepieciešams izpētīt skolnieču priekšzināšanas un attieksmi pret salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu. Autore skolnieču aptaujas veica Rīgas Juglas vidusskolas 7. b klasē. Pirmo anketu (sk. pielikumu nr.3.) autore lūdza aizpildīt pirms mācību sākšanas, kad autore iepazīstināja ar sevi un pateica, kāda tēma tiks apgūta, neko sīkāk nepaskaidrojot. Skolniecēm bija jāapvelk pareizās atbildes un arī jāieraksta sava atbilde atstātajās tukšajās vietās. Aptaujā piedalījās visas 10 7.b klases skolnieces. Anketas bija anonīmas, lai iegūtu patiesāku informāciju.

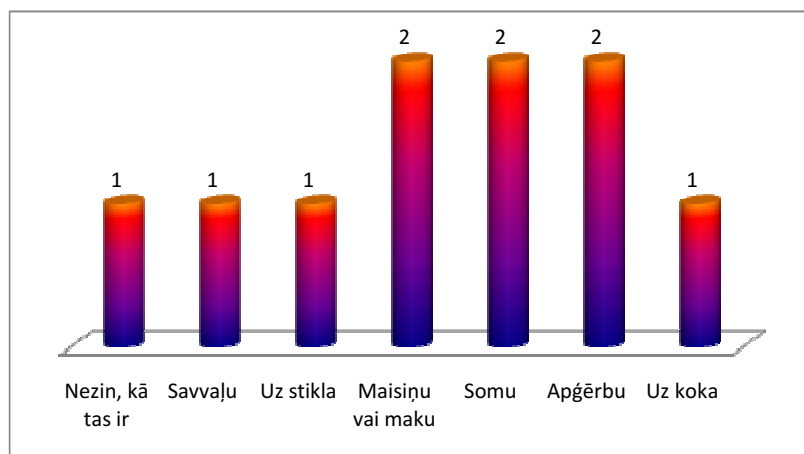
3.3.1.1. att. Vai Tu zini, kas ir salvešu aplikācijas tehnika?

Uzdodot šo jautājumu autore vēlējās uzzināt, vai skolnieces zina, kas ir salvešu aplikācijas tehnika. Lai gan 30% jeb 3 skolnieces atbildēja, ka zina, kas ir salvešu aplikācijas tehnika, pajautājot mutiski pēc anketas nodošanas, skolnieces nezināja paskaidrot, kas tad ir salvešu aplikācijas tehnika. Tikai viena skolniece zināja teikt, ka aplikācijām tiek izmantotas salvetes.

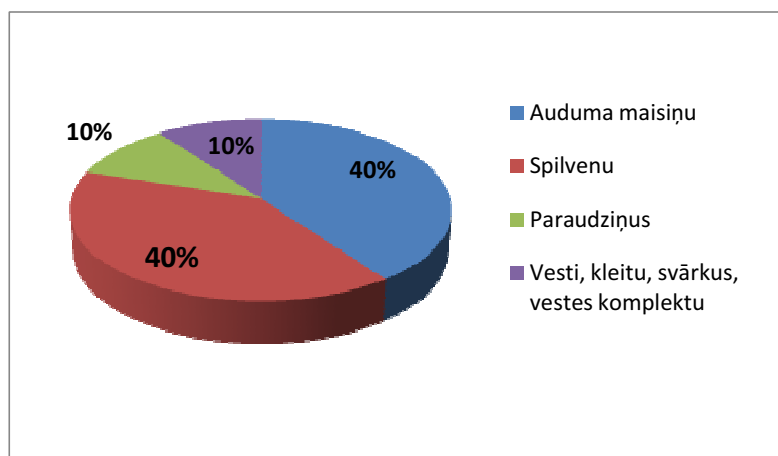
3.3.1.2. att. Vai esi darbojusies ar salvešu aplikācijas tehniku?

Šī jautājuma mērķis bija uzzināt, vai kāda skolniece ir darbojusies ar salvešu aplikācijas tehniku. Pēc atbildēm spriežot, ar šo tehniku nav darbojušās 80% jeb 8 skolnieces un tikai 20% jeb 2 skolnieces bija darbojušās ar salvešu aplikācijas tehniku.

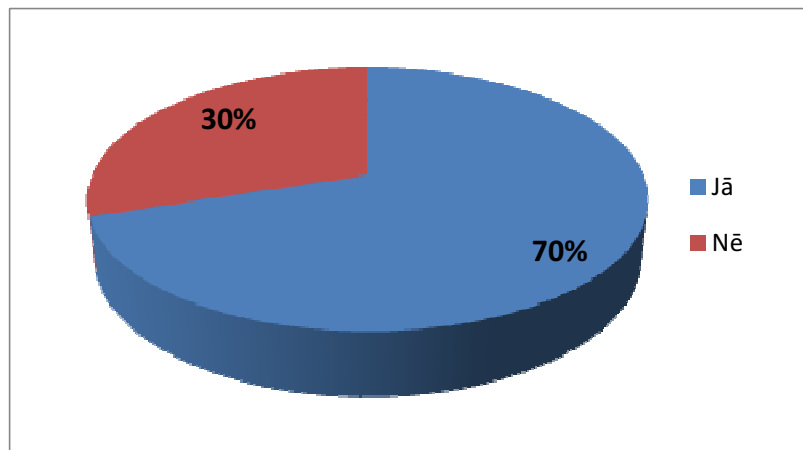
3.3.1.3. att. Ko Tu pati vēlētos dekorēt ar salvešu tehnikas palīdzību vislabprātāk?

Šis jautājums tika uzdots, lai redzētu, vai skolniecēm ir priekšstats un idejas par salvešu aplikācijas tehniku. Šis bija jautājums bez atbilžu variantiem. Attēlā ir redzamas atbildes, kādas skolnieces sniedza. Bija patīkami redzēt, ka skolnieces domāja pareizā virzienā, 6 skolnieces tika minējušas auduma izstrādājumus: maisiņu vai maku, somiņu un apģērbu. Viena skolniece vēlētos dekorēt stikla izstrādājumu. Vēl viena skolniece vēlētos dekorēt kādu koka izstrādājumu. Taču autorei ir aizdomas, ka skolnieces nav pašas domājušas, ko rakstīt, jo, piemēram, atbildes Uz stikla un Uz koka ir minētas 2. anketas jautājumā.

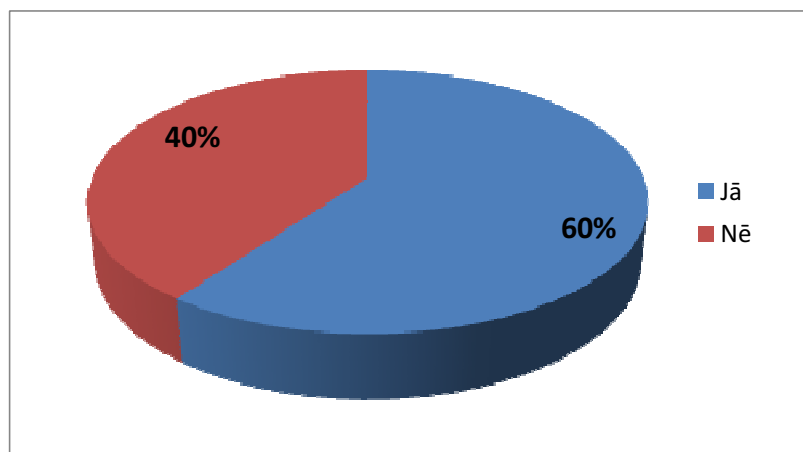
3.3.1.4. att. Ko esi šuvusi iepriekš?

Šis jautājums bija vajadzīgs, lai noskaidrotu skolnieču šūšanas prasmes līmeni. Bija patīkami uzzināt, ka lielākā daļa skolnieču ir jau šuvušas līdzīgus priekšmetus, kādus ir plānots šūt. 40% jeb 4 skolnieces ir jau šuvušas auduma maisiņus. Vēl 40% skolnieču ir šuvušas spilvendrānas. Vienai skolniecei izskatās ir labas šūšanas prasmes, jo tā jau ir šuvusi daudz sarežģītu priekšmetu, kā vestes, svārkus, kleitu.

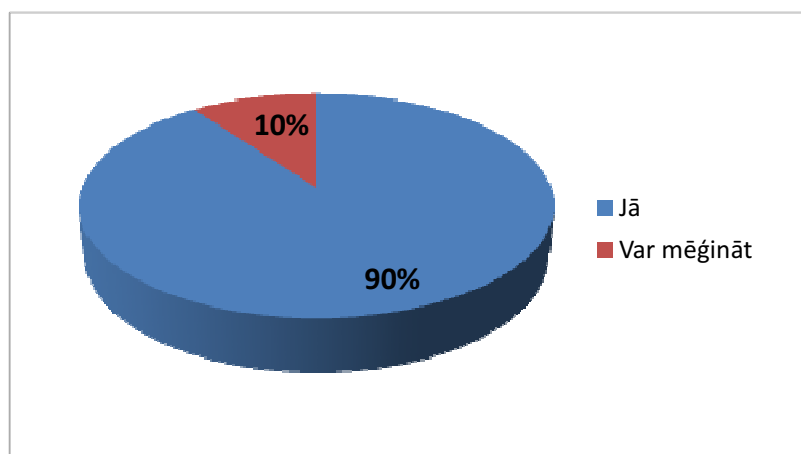
3.3.1.5. att. Vai Tev patīk šūt?

Šī jautājuma mērķis bija noskaidrot skolnieču attieksmi pret šūšanu. Pozitīvi, ka 70% jeb 7 skolnieces atbildēja, ka viņām patīkot šūt. Autore cer, ka mācību tēmas noslēgumā šis skaits būs pieaudzis.

3.3.1.6. att. Vai Tev mājās ir šujmašīna?

Šis jautājums tika uzdots, lai noskaidrotu, vai skolniecei ir brīvi pieejama šujmašīna ārpus skolas, lai vajadzības gadījumā skolniece varētu šūt pati mājās. 60% jeb 6 skolniecēm ir pieejama šujmašīna mājās, tomēr 40% jeb 4 skolniecēm nav brīvas pieejas pie šujmašīnas. Tā kā skolā ir tikai 4 šujmašīnas labā darba kārtībā, ir svarīgi, lai skolniecēm būtu iespēja arī mājās šūt, ja viņas nepaspēs sašūt visu vajadzīgo skolā.

3.3.1.7. att. Vai Tu gribētu iemācīties šūt dāvanu maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu?

Šī jautājuma mērķis bija noskaidrot, vai skolnieces ir ieinteresētas iemācīties šūt minētos priekšmetus. Kā redzams attēlā, 90% jeb 9 skolnieces teica Jā, viņas grib iemācīties šūt. Šis bija atvērtais jautājums, kur skolnieces varēja ierakstīt savu variantu. Kāpēc viņas grib šūt šos priekšmetus, tika minēti tādi varianti, ka tas ir oriģināli, var ieguldīt paša darbu, izvēlēties kādu maisiņu pats gribi nevis kāds ir veikalā, pamēģināt ko jaunu, tas būs interesanti, ka pašai šūt ir lētāk un maisiņu nekad nav par daudz. Dažas atbildēja, ka maisiņu uzšūt noteikti gribētu, bet iepirkumu somu vai mugursomu šūt izklausās sarežģīti.

Aptaujas rezultāti bija apmēram tādi, kā autore bija gaidījusi, lielākā daļa nezināja, kas ir salvešu aplikācijas tehnika. Autore uzskata, ka tas pamudināja uzdot vairāk jautājumu un rūpīgāk aplūkot piedāvātos paraugus, jo piedāvāta tehnika bija kas jauns un neredzēts.

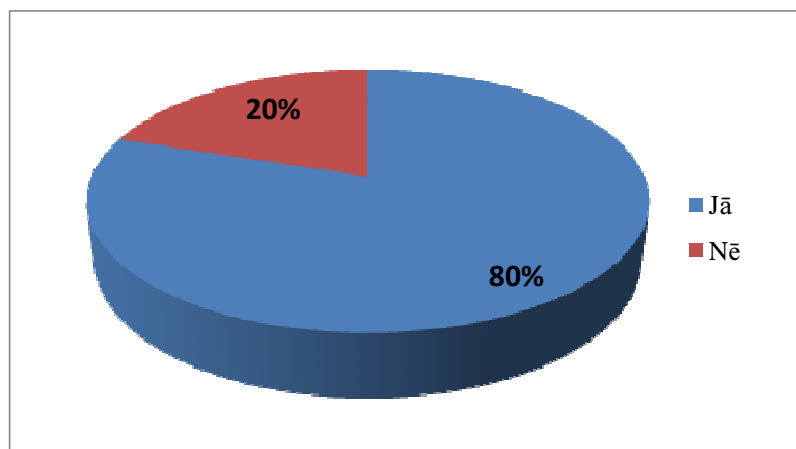
Pēc aptaujas rezultātiem autore uzskata, ka šūšana padosies labi un varēs lielāku uzmanību veltīt salvešu aplikācijas tehnikas apguvei.

Autore uztraucās, ka visas skolnieces nespēs laicīgi sašūt vajadzīgos priekšmetus, jo skolā ir maz šujmašīnu. Taču pēc aptaujas redzams, ka tādai problēmai, ka nespētu visu sašūt nevajadzētu būt, jo skolniecēm ir pieejama šujmašīna ārpus skolas.

Bija prieks, ka bija tik daudz pozitīvu atbilžu, ka skolniecēm patīk un viņas vēlas iemācīties šūt autores piedāvātos priekšmetus.

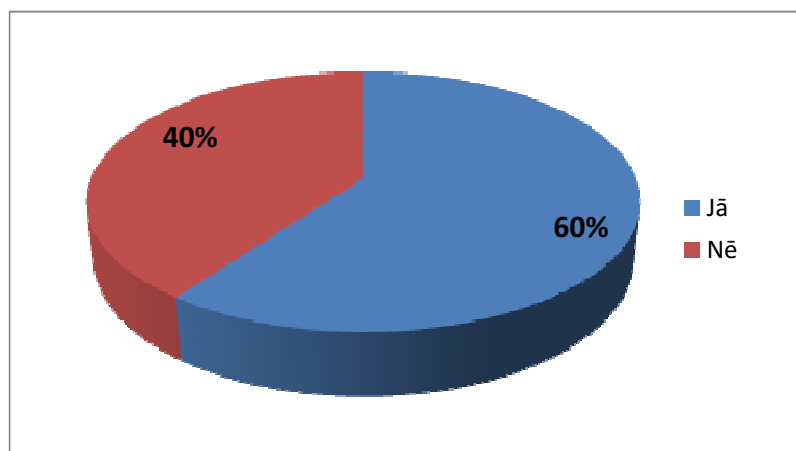
3.3.2. Noslēguma aptaujas datu analīze

Otrā anketa tika izdalīta pēdējā stundā, kad skolnieces bija saņēmušas atzīmes. Mērķis bija noskaidrot, kā skolniecēm patika autores pasniegtā tēma „Šūšana un salvešu aplikācijas”.

3.3.2.1. att. Vai Tev patika nodarboties ar salvešu aplikācijas tehniku?

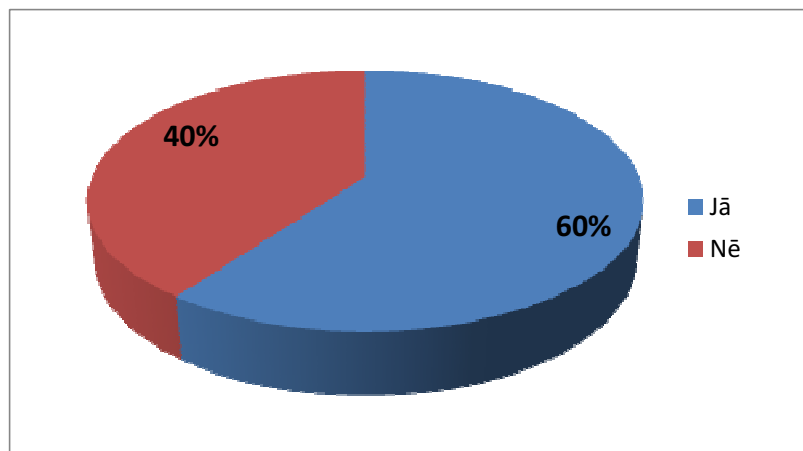
Uzdodot šo jautājumu autore vēlējās uzzināt, kā skolniecēm patika jaunapgūtā tehnika. Bija patīkami uzzināt, ka lielākajai daļai skolnieču patika salvešu aplikācijas tehnika. 80% jeb 8 skolnieces atbildēja, ka patika, tāpēc, ka bija interesanti, patika līmēt salvetes, tas bija kaut kas jauns. 20% jeb 2 skolnieces atbildēja, ka nepatika nodarboties ar šo tehniku, viena skolniece uzrakstīja, ka nepatika, neko vairāk nepaskaidrojot, bet otra, kura atbildēja noliedzīgi, uzrakstīja, ka viņai mājturība riebjas kā priekšmets.

3.3.2.2. att. Vai Tev patika šūt dāvanu maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu?

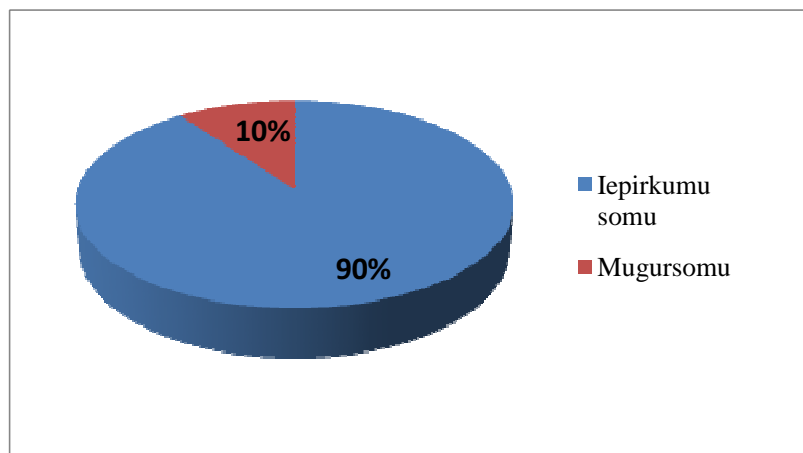
Šī jautājuma mērķis bija uzzināt, kā skolniecēm padevās šūšana. 60% jeb 6 skolnieces atbildēja, ka viņām patika šūt tāpēc, ka patīk šūt ar šujmašīnu, var lietderīgi izmantot sašūtos priekšmetus, šūt patika, bet sagatavošanās nepatika. 40% jeb 4 skolnieces atbildēja, ka nepatika tāpēc, ka sanāca šķībi nošūt, neprata šūt taisni, bija pārāk grūti. Lielākai daļai skolnieču nepatika sagatavošanās darbi šūšanai, piemēram, piegrieztņu zīmēšana un auduma piegriešana pēc piegrieztnes.

Diemžēl, ja salīdzina atbildes pirmajā anketā uz jautājumu „ Vai tev patīk šūt?”, pozitīvo atbilžu skaits ir samazinājies par 10% jeb 1 skolnieci.

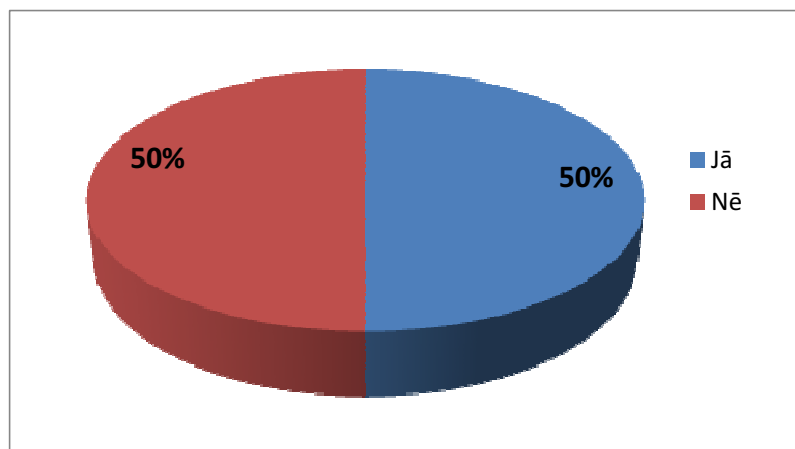
3.3.2.3. att. Vai Tu turpmāk izvēlēšies dekorēt audumu ar salvešu aplikācijas tehniku?

Uzdodot šo jautājumu autore vēlējās uzzināt, vai skolniecēm tiešām patika jaunapgūtā tehnika un vai viņas plāno izmantot to turpmāk. Šajā jautājumā tikai 60% jeb 6 skolnieces atbildēja, ka izvēlēšies arī turpmāk dekorēt audumu ar jaunapgūto tehniku un ka dekorētu iepirkumu somas, spilvenus, dāvanu maisiņus, taču izteica papildus viedokli, ka tomēr labprātāk dekorētu ar salvešu aplikācijas tehniku cietas virsmas, glezniņas rāmītī, uz māla, stikla priekšmetiem. Pārējās 40% jeb 4 skolnieces atbildēja, ka neizvēlēšies dekorēt audumu, dodot priekšroku trauku dekorēšanai.

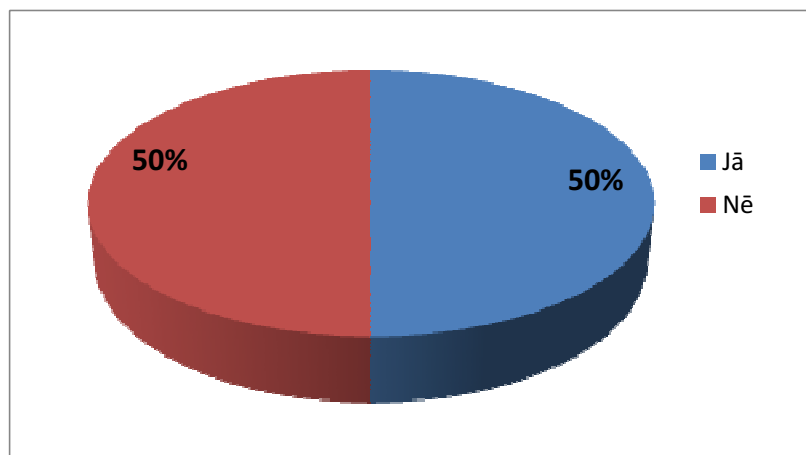
3.3.2.4. att. Ko Tu izvēlēšies šūt – iepirkumu somu vai mugursomu?

Autore, uzdodot šo jautājumu, vēlējās uzzināt, kāpēc tika izvēlēts konkrētais priekšmets šūšanai. 90% jeb 9 skolnieces izvēlējās šūt iepirkumu somu, jo šķita vieglāk šujams priekšmets, jo bija jau šuvušas, jo iepirkumu soma ir praktiskāka, tā vairāk noderēs. 10% jeb 1 skolniece izvēlējās šūt mugursomu, jo tā viņai būtu noderīgāka un ir vajadzīga.

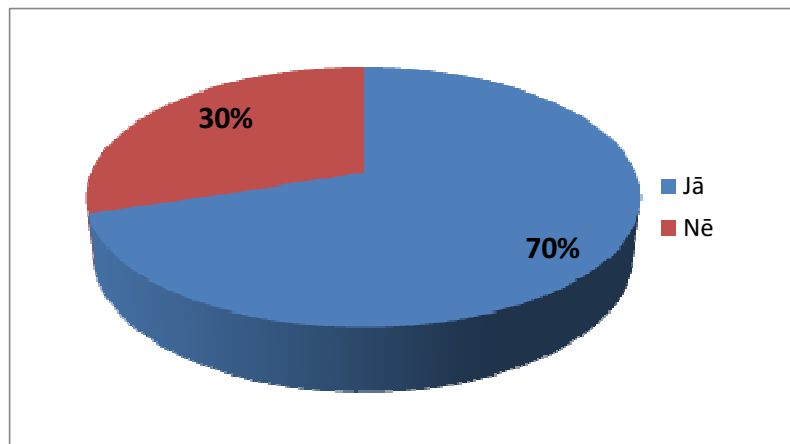
3.3.2.5. att. Vai Tev patika veidot skices?

Šī jautājuma mērķis bija uzzināt skolnieču viedokli par skiču veidošanu. Lai gan darba procesā izskatījās, ka visām nepatika veidot skices, autore bija pārsteigta, ka tomēr 50% jeb 5 skolnieces atbildēja - Jā viņām patika veidot skices tāpēc, ka radās daudz jaunu ideju, patīk zīmēt. Tās 50% jeb 5 skolnieces, kuras atbildēja - Nē, uzrakstīja, ka nepatika tāpēc, ka nezināja, ko zina, patīk labāk improvizēt nevis plānot, nepatīk zīmēt, grūti bija izdomāt, ko skicēt, kamēr nebija salvešu. Skolnieces vēl nekad nebija darbojušās pēc skicēm, iespējams tāpēc skolniecēm skicēšana nepatika, jo tā nebija ierasta darbība pirms kāda priekšmeta izgatavošanas.

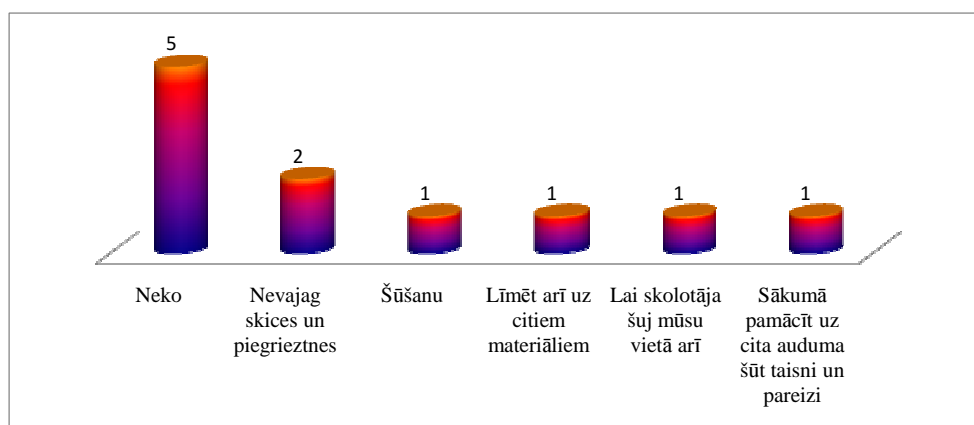
3.3.2.6. att. Vai Tev patika darboties ar salvešu aplikācijas tehniku un šūt pēc piegrieztņēm?

Uzdodot šo jautājumu, autore vēlējās uzzināt, vai skolnieces līmēja aplikācijas pēc skicēm, šuva pēc piegrieztņēm un vai skolniecēm tas patika. Atbilžu sadalījums ir tāds pats, kā iepriekšējā jautājumā, 50% jeb 5 skolnieces atbildējušas, ka patika, un tikpat, ka nepatika. Tāpat, kā ar skiču veidošanu darbiem, skolniecēm nebija pieredzes piegrieztņu veidošanā un izmantošanā. Darba procesā vairākas skolnieces, kuras jau bija šuvušas maisiņus, izteica neapmierinātību, ka jāveido piegrieztnes, neredzot tam jēgu. Lai gan atbilžu rezultāti ir vienādi, tomēr apskatot aizpildītās anketas var redzēt, ka vairākas skolnieces nav atzīmējušas vienādas atbildēs, t.i. abos jautājumos Jā vai nē, tas nozīmē, iespējams skolnieces tomēr saskatīja jēgu skiču zīmēšanai un piegrieztņu veidošanai.

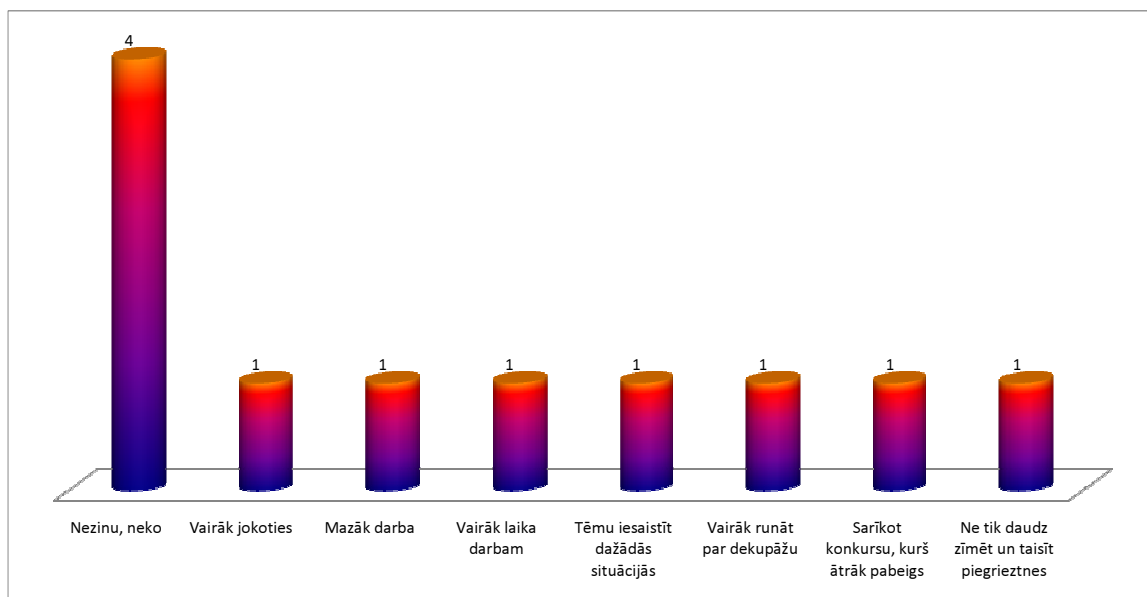
3.3.2.7 att. Vai Tu turpmāk izmantosi iegūtās prasmes?

Jautājums tika uzdots, lai noskaidrotu, vai skolnieces turpmāk plāno izmantot apgūtās šūšanas un arī salvešu aplikācijas tehnikas izmantošanas prasmes. Lielākā daļa skolnieču atbildēja, ka izmantos iegūtās prasmes, tā atbildēja 70% jeb 7 skolnieces. Diemžēl 30% jeb 3 skolnieces neplāno nākotnē izmantot iegūtās prasmes.

3.3.2.8. att. Ko, apgūstot salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu, Tu darba procesā ieteiktu mainīt?

Jautājuma mērķis bija noskaidrot, vai skolniecēm patika apgūtās tēmas saturs un vai vajadzētu ko mainīt pasniedzot šo tēmu. Puse skolnieču atbildēja, ka neko nevajag mainīt, tā atbildēja 5 skolnieces. Divas skolnieces uzskata, ka nevajag taisīt skices un piegrieztnes. Viena skolniece uzskata, ka nevajag šūt un vajadzētu dekorēt jau gatavus izstrādājumus. Vēl viena skolniece gribētu papildus auduma dekorēšanai pamēģināt salvešu aplikācijas tehniku arī uz citām virsmām, materiāliem. Viena skolniece atbildēja, ka skolotājam jāšuj viņas vietā, pēc autores domām, tas nozīmē, ka arī šai skolniecei nepatika šūšana vai bija par daudz jāšuj. Pēdējais ieteikums no vienas skolnieces autorei šķita vērā ņemams, t.i. pirms sākt šūt gatavos maisiņus, izmēģināt šūšanu ar šujmašīnu uz cita auduma.

3.3.2.9. att. Ko Tu ieteiktu, lai būtu interesantākas nodarbības?

Jautājuma mērķis bija noskaidrot, vai skolniecēm bija interesanti un uzzināt, kādus ieteikumus, lai padarītu nodarbības interesantākas apgūstot šo tēmu. Četras skolnieces atbildēja, ka nezina, ko varētu ieteikt. Pa vienai skolniecei atbildēja, ka autorei vajadzētu vairāk jokoties, uzdot mazāk darba, veltīt vairāk laika darbam, tēmu iesaistīt dažādās situācijās, vairāk runāt par dekupāžu, sarīkot konkursu, kurš ātrāk beigs un mazāk zīmēt un taisīt piegrieztnes.

Pēc aptaujas rezultātiem autore secināja, ka lielākais vairums skolnieču bija apmierinātas gan ar stundu gaitu, gan ar salvešu aplikācijas tehniku. Tikai diemžēl attieksme pret šūšanu skolniecēm ir pasliktinājusies nedaudz, tam ir jāmeklē risinājumi. Autore secina, ka viens no risinājumiem būtu samazināt šujamo priekšmetu apjomu un rotāt vairāk jau gatavus auduma izstrādājumus. Vēl vajadzētu dažādot dekorējamo materiālu klāstu un rotāt ne tikai audumu, bet arī stiklu, keramiku vai citu cietu virsmu.

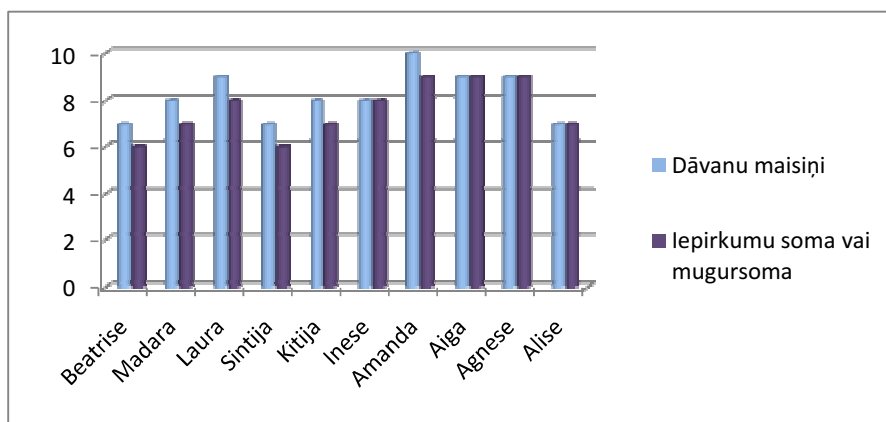
Skolnieces lielu nepatiku izrādīja pret skiču un piegrieztnu veidošanu, autore uzskata, ka lai pierastu pie pareizas darba kārtības ir vajadzīgs vienmēr to ievērot, iespējams, sanāktu izdarīt mazāk, taču skolnieces pamazām pierastu šūt un darboties pareizi. Autore uzskata, ka līdz šim skolniecēm galvenais uzdevums bija sašūt pēc iespējas ātrāk priekšmetu, nevis ievērot pareizu darba secību.

3.4. Skolnieču mācību sasniegumu analīze

Autore skolnieču mācību sasniegumu novērtēšanai izmantoja 3 vērtēšanas formas. Pirmā bija ievadvērtēšana ar aptaujas palīdzību, kur autore noskaidroja skolnieču sagatavotības un zināšanu līmeni. Iegūtie rezultāti bija tādi, ka skolnieces šūšanai bija sagatavotas apmierinoši, bet par salvešu aplikācijas tehniku nebija praktiski nekādu zināšanu. Pēc tā autore secināja, ka jāpasniedz salvešu aplikācijas tehnika no pašiem pamatiem, bet šūšanai nepieciešama prasmju tālāka attīstīšana.

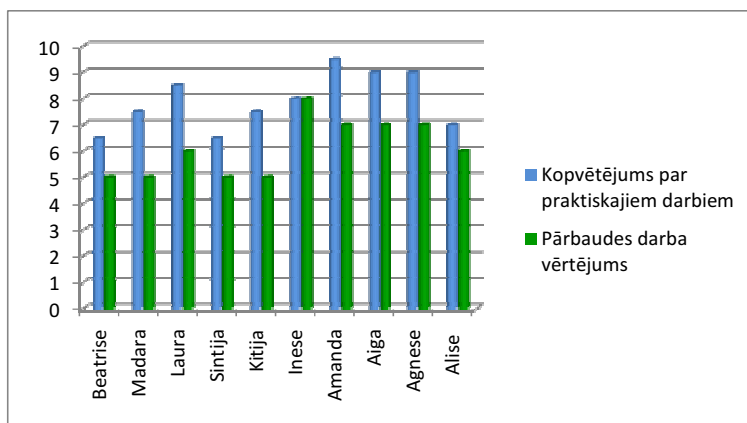
Katru mācību stundu pāri tika veikta kārtējā vērtēšana. Pirmo stundu pāri mutiski autore vērtēja skolnieču sasniegumus. Autore vērtēja skiču un piegrieztnu veidošanu un atbilstību uzdevumam. Lielākā daļa skolnieču skices bija izveidojušas atbilstoši prasībām, tikai pāris skolnieces bija sākušas zīmēt sīkas detaļas, taču uzdevums bija ieskicēt tikai aplikācijas novietojumu. Sākotnēji autore atzīmēja veiksmīgākās skolnieces savai zināšanai, liekot ieskaitīts. Taču vēlāk autore secināja, ka vajag papildus motivāciju skolniecēm, lai tās aktīvāk un patstāvīgāk darbotos. Tāpēc tika ieviesta papildus vērtēšana, par kuru tika informētas skolnieces. Autore izvēlējās likt tikai ieskaitīts, lai skolnieces koncentrētos uz pozitīvām darbībām un neakcentētu negatīvos vērtējumus. Par katru stundu pāri, kā arī par konsultācijas apmeklējumu, skolnieces tika vērtētas: par pozitīvu attieksmi pret darbu; par kvalitatīvu darbošanos; par izdarīta darba apjomu. Par vienu stundu pāri vai konsultāciju skolniece saņēma 3 ieskaitīts vērtējumus. Kopā varēja saņemt 15 ieskaitīts vērtējumus par mācību stundās izdarīto un papildus 15 ieskaitīts vērtējumus par konsultāciju apmeklējumu. Gala vērtējumu autore paaugstināja par 1 balli, ja tika saņemti 12 un vairāk ieskaitīts vērtējumi. Lielāko ieskaitīts vērtējumu saņēma Amanda, tie bija 13 ieskaitīts vērtējumi. Vēl 2 skolnieces saņēma 12 ieskaitīts vērtējumus. Autore uzskata, ka šādi skolnieces sasniedza labākus rezultātus, tika vairāk motivētas darboties, lai arī lielākā daļa skolnieču nesaņēma pietiekami ieskaitīts vērtējumu, lai tiktu paaugstināta atzīme.

Noslēguma vērtēšana sastāvēja no praktisko darbu un pārbaudes darba vērtējuma. Praktiskajam darbam bija 2 uzdevumi, kuri tika atsevišķi vērtēti, taču ar līdzīgiem kritērijiem.

3.4.1 att. Sekmes par praktiskajiem darbiem

Skolnieču mācību sasniegumus praktiskajos darbos var redzēt 3.4.1 attēlā, kā arī plašāks izklāsts ir 4. 1 pielikumā. Skolnieču sekmes ir labas, lielākai daļai labāks vērtējums ir par dāvanu maisiņiem. Autore uzskata, ka tas ir tādēļ, ka to izgatavošanai tika veltīts salīdzinoši vairāk uzmanības nekā iepirkumu somas vai mugursomas izgatavošanai. Kā arī dāvanu maisiņi ir vieglāk uzšujami un izrotājami, tāpēc skolnieces ar tiem tika veiksmīgāk galā. Skolnieču sekmes ir apmēram vienādas visai klasei. Visaugstākās sekmes ir Amandai, nedaudz vājākas sekmes ir Beatrisei un Kitijai. Skolnieču mācību sasniegumi tieši parāda, kāda ir skolnieču attieksme pret mācību priekšmetu, cik skolnieces ir ieinteresētas, motivētas darboties un attīstīt savas prasmes un papildināt zināšanas.

3.3.2 att. Praktisko darbu un pārbaudes darba vērtējumu salīdzinājums

Salīdzinot praktisko darbu vērtējumu un pārbaudes darba vērtējumu, redzams, ka pārbaudes darba vērtējums ir par 2 ballēm zemāks, izņemot skolnieci Inesi, kurai šie abi vērtējumi ir vienādi. Pārējām ir vairāk attīstītas praktiskās dotības, kā arī skolnieces maz pievērta uzmanību teorētiskajām zināšanām. Tik zemu rezultātus pārbaudes darbos autore izskaidro ar to, ka skolnieces maz domāja līdzī procesam, kad vajadzēja līmēt aplikācijas un šūt, lielākoties kāds darbiņš tika izdarīts un aizmirsts. Autore uzskata, ka ir jāattīsta vairāk patstāvīga darbošanās, tādejādi skolnieces domās vairāk līdzī savām darbībām. Iespējams autore bija par piekāpīgu un izpalīdzīgu, tāpēc skolnieces mazāk centās domāt līdzī procesam apgūstot salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu. Zemākas sekmes

pārbaudes darbā autore uzskata ir tāpēc, ka skolnieces mājturībā un tehnoloģijās ir pieradušas darboties praktiski un pārbaudes darba rakstīšana viņām bija ļoti neierasta lieta. Autore uzskata, ka būtu jāievieš katras tēmas noslēgumā teorētisks pārbaudes darbs, lai skolnieces ne tikai prastu, piemēram, līmēt salvešu aplikācijas, bet arī mācētu aprakstīt, kā to dara. Iespējams zemāks vērtējums teorētiskajā darbā bija tādēļ, ka skolnieces nemācēja izteikties. Tas noteikti būtu jātrenē. Autore mēģināja mudināt skolnieces palīdzēt viena otrai, tādejādi attīstot prasmi paskaidrot kādas konkrētas lietas, nevis tikai automātiski atkārtot skolotāja darbības.

Visveiksmīgāk skolnieces izpildīja 3 uzdevumu, kur bija jāapraksta salvetes aplikācijas līmēšana, labi rezultāti bija arī pārbaudes darba praktiskajā daļā, kur bija jāizveido neliels paraugs, taču ar novērtēšanu bija grūtības. Pārbaudes darbā visgrūtāk skolniecēm bija aprakstīt detalizēti šūšanu, tur 3 skolniecēm ir 0 punktu par šo uzdevumu, pārējām skolniecēm arī šis uzdevums nebija pietiekami detalizēti un pareizi uzrakstīts.

Autore uzskata, ka izveidotā vērtēšanas sistēma un kritēriji ir veiksmīgi pielietoti un ir atbilstoši mācību tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas”.

SECINĀJUMI

Diplomdarba mērķis ir izveidot mācību saturu tēmai „Šūšana un salvešu aplikācijas”, izstrādāt vērtēšanas sistēmu aprobēt to mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē.

Lai izveidotu mācību saturu, autore pētīja dažādus pedagoģiskos un psiholoģiskos literatūras avotus, normatīvos dokumentus, speciālo literatūru, veica izmēģinājumus ar salvešu aplikācijas tehniku, kā arī tiek izpētītas skolēnu vecumposma īpatnības un sagatavotas anketas.

Autore izpētījusi normatīvos dokumentus, secināja, ka ieteicamā mācību programma tikai daļēji atbilst izvēlētajai tēmai, autore pārveidoja un papildināja mācību programmu, saglabājot visus svarīgākos principus.

Lai skolnieces efektīvāk apgūtu jauno vielu un gūtu priekšstatu par darbiem, kas viņām būs jāveic, tika sagatavota uzskate, iepriekš izpētot teoriju par uzskates materiālu izstrādāšanu.

Vērtēšana ir ļoti nozīmīgs un atbildīgs process. Vērtēšanai jābūt taisnīgai, godīgai un saprotamai skolniecēm, tādu vērtēšanas sistēmu autore centās izveidot. Autore uzskata, ka šis mērķis ir sasniegts, jo skolniecēm nebija nekādu iebildumu pret izlikto vērtējumu un viņas pašas arī savus darbus novērtēja līdzīgi, redzot savas kļūdas un pozitīvās atšķirības starp citu skolnieču darbiem. Skolnieces pievērsa vairāk uzmanību savām kļūdām, autorei vajadzēja parādīt arī pozitīvo darbā, ko skolnieces neredzēja.

Autore secina, ka pozitīvas darba atmosfēras radīšana ir ļoti nozīmīga, lai gūtu pēc iespējas labākus un kvalitatīvākus darba rezultātus. Autore skolniecēm ļāva izvēlēties, ko šūt, tādejādi radot skolniecēm izvēles brīvību un veicināja pozitīvu atmosfēru. Pirmais darbs bija 3 dāvanu maisiņi, kuru izmēru skolnieces pašas varēja izvēlēties, autore tikai regulēja, lai tas nav pārlietu mazs, jo skolniecēm tādu uzšūt būtu sarežģītāk. Un otro priekšmetu skolnieces pašas varēja izvēlēties no autores piedāvātajiem variantiem, šūt vai nu iepirkumu somu vai mugursomu. Dodot izvēles iespējas, skolnieces uzņēmās atbildību par savu izvēli un bija vairāk ieinteresētas darba kvalitatīvā izpildīšanā.

Tēmas aprobācijas laikā autore secina, ka skolniecēm ir jā māca strādāt pareizi un jā trenē šīs iemaņas, galvenokārt, tas attiecas uz drošības noteikumiem un pareizas, secīgas darba kārtības ievērošanas. Skolnieces ir jāvingrinās veidot skices pirms darba sākšanas, kā arī veidot piegrieztnes. Skolnieces nebija pieradušas veidot piegrieztnes šujamajiem darbiem, šī pat bija pirmā reize, kad viņas to darīja. Autore novēroja lielu pretestību no skolnieču puses, jo bija jāveido piegrieztnes, skolnieces bija šuvušas tādas pašas izstrādājumus bez piegrieztņu izveides. Līdz ar to skolnieces bija grūti motivēt veidot piegrieztnes.

Autore novēroja, ka skolnieču motivēšana darbam ļoti ietekmē darba izpildi un palielina ieinteresētību procesā. Autore novēroja arī to, ka ļoti svarīga ir pozitīva skolotājas attieksme pret skolniecēm, jābūt ir stingrai, bet iejūtīgai un atsaucīgai.

Autore secina, ka salvešu aplikācijas tehnika ļoti patika skolniecēm, taču diemžēl attieksme pret šūšanu kļuva nedaudz sliktāka. Autorei iespējams bija pārāk lielas prasības apjoma izpildē pret

skolniecēm, autore izvēlētos samazināt šūšanas apjomu turpmāk pasniedzot šādu tēmu vai veltīt tai vairāk laika.

Veicot skolnieču anketēšanu pēc tēmas apguves, kā arī darba gaitā novērojot skolnieces, autore secina, ka labāki rezultāti būtu bijuši, ja neapvienotu salvešu aplikācijas tehniku ar šūšanu. Skolniecēm ļoti patika jaunapgūtā salvešu aplikācijas tehnika un lielākā daļa skolnieču izteica vēlmi izmēģināt šo tehniku ne tikai uz auduma, taču stipri ierobežotā laika dēļ to neizdevās izdarīt. Līdz ar to autore uzskata, ka labāk būtu bijis, ja šī tehnika tiktu pasniegta bez šūšanas, izmēģinot dažādu virsmu rotāšanu ar aplikācijām. Šūšana, kā ļoti nozīmīga prasme, tiktu apgūta atsevišķi, veltot tai nedalītu uzmanību.

Lai arī skolniecēm gāja grūti, tomēr rezultāti ir labi, priekšmeti izdevušies unikāli, kā arī skolnieces ir priecīgas par veiksmīgajiem darbiem. Šo tēmu varētu arī turpmāk pasniegt, ja tiktu samazināts šūšanas daudzums un aplikācijas pārsvarā līmētas jau uz gataviem izstrādājumiem.

Diplomdarbam izvirzītie uzdevumi ir izpildīti un mērķis sasniegts. Autore labprāt turpinātu pētījumu, kā maģistra darbu, veicot izmaiņas, lai uzlabotu tēmas pasniegšanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INFORMĀCIJAS AVOTI

1. **Albrehta Dz., Didaktika. Rīga: RaKa, 2001.**
2. **Balsons M., Kā izprast klases uzvedību, Lielvārde: Lielvārds, 1995.,(159.lpp).**
3. **Bārndena B., Izšuvumi. Rokasgrāmata., Rīga: Zvaigzne ABC, 2003.**
4. **Beļickis I., Blūma D., Koķe T., Markus D., Skujiņa V., Šalme A., Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, Rīga: Zvaigzne ABC,2000.;**
5. **Kampuse A., Marksa M. Mājturība. Šūšana. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998. (44.,**
6. **Krastiņa , E . , Pipere, A. Mācību sasniegumu pašizvērtēšana. Rīga: Raka, 2004.**
7. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes
<http://isec.gov.lv/pedagogiem/program/pamskol/14.pdf>
8. **Mājturības un tehnoloģiju programma pamatskolai 5. – 9. klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās**
<http://isec.gov.lv/pedagogiem/program/pamskol/prog.shtml?majt2>
9. **Nadziņa V., Mājturība. Enogrāfiskie izšuvumi. Kompozīcija. Rīga: Zvaigzne ABC, 1997.**
10. **Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu Mājturībā.**
<http://isec.gov.lv/normdok/mk061027.htm#18>
11. **Puškarevs I., Attīstības psiholoģija. Rīga: RaKa, 2001.**
12. **Rokdarbu vacelīte. Dekupāža/2009. Viļņa: SIA „Septyni menai”, 2009.g.specīalizlaidums.**
13. **Rubana, I., M., Mācīties darot. Rīga: Raka 2004.**
14. **Svence G., Attīstības psiholoģija. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.**
15. **Vaivare B., Urdziņa M., Kokina M., Pudāne D., Mājturība. Tekstils. Kompozīcija., Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.**
16. **Zelmenis V., “Īss pedagoģijas kurss”, Rīga : Zvaigzne, 1991.**
17. **Zelmenis V., ”Pedagoģijas pamati”, Rīga: RaKa, 2000;**
18. **Žukovs L., “Ievads pedagoģijā”, Rīga : RaKa, 1997.**

Elektroniskie informācijas avoti

19. <http://www.politika.lv/9262/>
20. <http://isec.gov.lv/pedagogiem/metmat/vertesana.pdf>
21. <http://www.liis.lv/majtur/darbmec/krasas/bat5.htm>
22. www.aluksne.edu.lv/ma/metod/majur/meitenu/drosnotsujmas.doc ;

23. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/p10.htm>;
24. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm2.htm>;
25. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm14.htm>;
26. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm19.htm>;
27. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm18.htm>;
28. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm22.htm>;
29. <http://www.liis.lv/majtur/darbmac/susana/sm20.htm>;
30. http://www.rokdarbiem.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=203:deku_pazaauduma&catid=941:sadzivesprieksmeti&Itemid=78 ;
31. <http://www.dekoroli.lv/dekupaza.html>;
32. http://www.dekupaza.com/blog/dekupazas_vesture/2010-03-19-2;
33. http://www2.la.lv/lat/majas_viesis/jaunakaja_numura/padomnieks/?doc=35229;
34. <http://www.decoupage.org/>.

PIELIKUMS

1. pielikums. Stundu tematiskais plāns mācību tēmai "Šūšana un salvešu aplikācijas" 7.klasei

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stunda	Tēma	Apgūstamās zināšanas	Apgūstamās prasmes	Uzdevumi skolēniem	Mācību metodes	Uzskates līdzekļi	Materiāli darbam	Vērtēšana
1.stunda	<p>1. Iepazīstināšana ar tēmu</p> <p>2.Salvešu aplikācijas tehnikas vēsture.</p> <p>3.Salvešu aplikācijas tehnikai un šūšanai nepieciešamie materiāli.</p> <p>4. Dāvanu, iepirkumu maisiņu un mugursomu demonstrēšana.</p> <p>5.Informēšana par šujamajiem darbiem.</p>	<p>Apgūt zināšanas par salvešu aplikācijas tehnikas vēsturi, to izmantojumu mūsdienās.</p> <p>Iepazīstināt skolnieces ar informāciju par salvešu, audumu un materiālu izvēli, iegādi un izmaksām. Zina, kas būs jādara šīs tēmas apgūšanai.</p>	Pierakstu veidošana.	<p>1) atbildēt uz jautājumiem par salvešu aplikācijas tehniku un šujamajiem priekšmetiem.</p> <p>2) veidot pierakstus par salvešu aplikācijas tehniku un šujamajiem priekšmetiem.</p>	<p>Stāstījums.</p> <p>Anketēšana- <i>Ko skolēni zin par salvešu aplikācijas tehniku.</i>Demonstrēšana.</p>	<p>Žurnāls</p> <p>Dekupāža, salvešu aplikācijas tehnikas paraugi, gatavi maisiņi ar salvešu tehniku.</p>	Pildspalva, klade pierakstiem.	<p>Mutiskā vērtēšana.</p> <p>Iesaistīšanās aktivitātēs.</p>

2.stunda	<p>1.Skiču veidošana dāvanu maisiņiem, iepirkumu somai vai mugursomai.</p> <p>2.Piegrieztnes veidošana dāvanu maisiņiem, iepirkumu somai vai mugursomai.</p> <p>3.Nepieciešamā auduma daudzuma aprēķināšana.</p>	Zina,kāpēc pirms darba sākšanas ar audumu, ir jāveido skices.	Iemācās veidot skices ar dažādu kompozīciju. Aprēķināt nepieciešamo auduma daudzumu dāvanu maisiņiem un citiem šujamajiem priekšmetiem	1)veidot skices dāvanu maisiņiem; 2)aprēķināt nepieciešamo auduma daudzumu dāvanu maisiņiem un iepirkumu somai. Mājas darbs: sagādāt nepieciešamo auduma daudzumu un salvetes aplikācijām. Izmazgāt un izgludināt audumu.	Stāstījums. Individuālais darbs. Demonstrēšana.	Skices un piegrieztnes dāvanu maisiņiem un iepirkumu somai, mugursomai. Dāvanu maisiņi, iepirkumu somas un mugursomas.	Balts vai krāsains A4 papīrs, zīmulis, dzēšgumija, lineāls.	Skolotājs mutiski vērtē skiču kvalitāti.
3.stunda	<p>1.Audumu piegriešana dāvanu maisiņiem.</p> <p>2.Auduma dekorēšana ar salvešu aplikācijām dāvanu maisiņiem.</p>	Zina,kā ir jādarbojas ar salvešu aplikācijas tehniku.	Iemācās darboties ar salvešu aplikācijas tehniku.	Piegriezt audumu dāvanu maisiņiem. Izdekorēt ar salvešu aplikāciju audumus dāvanu maisiņiem.	Praktiskais darbs.	Dāvanu maisiņi.	Audums, salvetes, dekupāzās līme, ota, saspraužamās adatas, šķēres, ziepes gabaliņš, avīzes.	Skolotājs mutiski novērtē aplikācijas kvalitāti. Vērtē attieksmi pret darbu.

4. stunda	1. Auduma piegriešana iepirkumu somai vai mugursomai. 2. Auduma dekorēšana ar salvešu aplikācijām iepirkumu somai vai mugursomai.	Attīsta zināšanas, kā ir jādarbojas ar salvešu aplikācijas tehniku.	Attīsta prasmes darboties ar salvešu aplikācijas tehniku.	Piegriezt audumu iepirkumu somai un mugursomai. Uzlīmēt salvešu aplikācijas iepirkumu somai un mugursomai pēc izvēlētās skices. Pēc izvēles apvilkt ar kontūrsastāvu aplikācijas. <i>Mājas darbs:</i> izlasīt un iegaumēt drošības noteikumus darbojoties ar šujmašīnu. Nofiksēt aplikācijas.	Praktiskais darbs.	Iepirkumu soma un mugursomas.	Audums, salvetes, dekupāžas līme, ota, saspraužamās adatas, šķēres, ziepes gabaliņš, avīzes.	Ar ieskaitīts. Vienu i saņem par pozitīvu attieksmi pret darbu. Otru i saņem par kvalitatīvu darbošanos. Trešo i saņem par izdarītā darba apjomu.
5. un 6. stunda	Dāvanu maisiņu šūšana.	Zina drošības pasākumus darbojoties ar šujmašīnu. Zina maisiņu izgatavošanas posmus(2.pielikums)	Prot droši darboties ar šujmašīnu. Prot sašūt dāvanu maisiņus.	Ievērot drošības noteikumus šujot. Sašūt dāvanu maisiņus. Mājas darbs: piemeklēt dāvanu maisiņiem lentītes vai aukliņas. Nofiksēt aplikāciju somai vai mugursomai.	Praktiskais darbs.	Dāvanu maisiņi.	Šujmašīna, diegi audumi, ziepes gabaliņš, šķēres, adatas.	Ar ieskaitīts. Vienu i saņem par pozitīvu attieksmi pret darbu. Otru i saņem par kvalitatīvu darbošanos. Trešo i saņem par izdarītā darba apjomu.

7. un 8. stunda	Iepirkumu somas šūšana vai mugusomas šūšana.	Zina iepirkumu somas un mugursomas izgatavošanas posmu secību(2.pielikums)	Prot sašūt iepirkumu somu vai mugursomu.	Sašūt iepirkumu somu vai mugursomu. Mājas darbs: ja šūta mugursoma, piemeklēt tai aukliņas.	Praktiskais darbs.	Iepirkumu somas un mugursomas	Šujmašīna, diegi audumi, ziepes gabaliņš, šķēres, adatas.	Ar ieskaitīts. Vienu i saņem par pozitīvu attieksmi pret darbu. Otru i saņem par kvalitatīvu darbošanos. Trešo i saņem par izdarīta darba apjomu.
9.stunda	Šūto izstrādājumu pabeigšana un apstrāde.	Zina, kā pabeigt savus darbus, kas tie ir jāizgludina, jānoslēpj diegu gali, jāiever aukliņas vai lentītes paredzētajās vietās.	Prot patstāvīgi novērtēt savu darbu un pabeigt darbu.	Apstrādā maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu, ievērt vajadzīgajās vietās aukliņas vai lentītes.	Praktiskais darbs	Dāvanu maisiņi, iepirkumu somas un mugursomas.	Aukliņas, lentītes, gludeklis.	Ar ieskaitīts. Vienu i saņem par pozitīvu attieksmi pret darbu. Otru i saņem par kvalitatīvu darbošanos. Trešo i saņem par izdarīta darba apjomu.

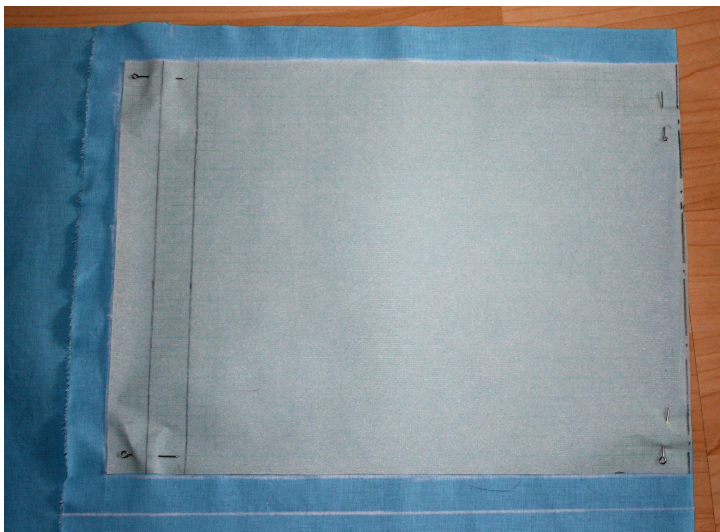
10.stunda	Pārbaudes darbs Salvešu aplikācijas tehnika un šūšana.	Pārbauda savas zināšanas.	Prot aprakstīt savas iegūtās prasmes un viedokli par salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu.	Raksta pārbaudes darbu un pilda praktisko uzdevumu, kas aprakstīts pārbaudes darbā.	Pārbaudes darbs	Skolēnu darinātie dāvanu maisiņi, iepirkumu soma vai mugursoma	Tests, pildspalva un/vai zīmulis.	Vērtē skolēnu izpildīto pārbaudes darbu. Vērtē praktiskos darbus.
11.stunda	1.Skolēnu pašvērtējums par padarīto. 2. Anketas aizpildīšana par salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu.	Zina, kā izvērtēt savus darbus	Prot izvērtēt savus darbus.	Mutiski izvērtēt savus darbus. Aizpildīt anketas par salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu.	Anketēšana	Skolēnu darinātie dāvanu maisiņi, iepirkumu soma vai mugursoma	Pildspalva, A4 papīra lapa. Anketa	Izvērtē to, cik pareizi skolēni novērtē savus darbus.
12.stunda	Gala vērtējuma izlikšana mācību tēmai "Šūšana un salvešu aplikācijas".	Zina, kā tiek izlikts vērtējums, kā tas tiek aprēķināts.	Kritiski novērtēt savus darbus	Novērtēt, kāda bija apgūtā tēma, piemēram, vai bija interesanti.	Pārrunas	Skolnieču darbi.		Vērtē,cik objektīvi skolnieces novērtē savus darbus un citu skolnieču darbus.

2. pielikums. Dāvanu maisiņa, iepirkumu somas un mugursomas izgatavošanas posmi

2.1. Dāvanu maisiņa izgatavošanas posmi

Sagatavošanās šūšanai

- 1) izvēlas maisiņa lielumu, modeli, salveti aplikācijai un auduma krāsu, kuru saskaņo ar salvetes aplikāciju;
- 2) aprēķina vajadzīgo auduma daudzumu maisiņam, izveidojot piegrieztni;
- 3) piesprauž ar adatiņām piegrieztni pie auduma un atzīmē uzlaides 1-1,5 cm;

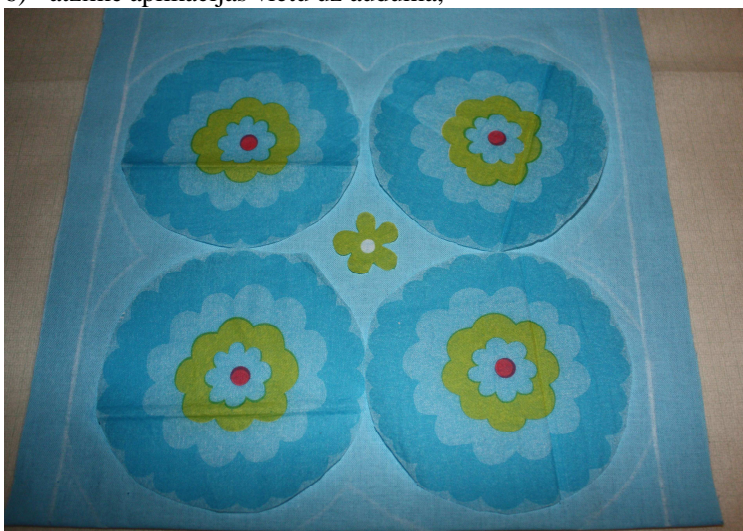

2.1.1. att. Aplikācijas piespraušana pie auduma

- 4) piegriež audumu pēc piegriežtnēm ar uzlaidēm (1-1,5cm) sašūšanai;

Aplikācijas pielīmēšana

- 5) izplēš vai izgriež aplikāciju no salvetes;
- 6) atzīmē aplikācijas vietu uz auduma;

2.1.2. att. Aplikācijas vietas iezīmēšana uz auduma

- 7) uzlīmē aplikāciju un ļauj tai izžūt;
- 8) aplikāciju var fiksēt gan pirms, gan pēc maisiņa sašūšanas. Taču labāk to darīt pirms šūšanas.
- 9) aplikāciju gludina 5min no kreisās puses. Jāgludina bez tvaika! Bet ja aplikācija ir ļoti sakrokojusies, tad pēc pāris minūšu gludināšanas, drīkst nedaudz pagludināt ar tvaiku, taču pēc tam obligāti jāpabeidz gludināšana bez tvaika;

Maisiņa šūšana

- 10) atloka augšējās malas stūrus un nogludina;

2.1.3. att. Nolocīts augšējās malas stūris

- 11) sadiedz stūrus un nošuj gar pašu maliņu;
- 12) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 13) atloka un atgludina maisiņa augšējo malu ar nošūto stūri uz iekšu;

2.1.4. att. Atlocīta un atgludināta maisiņa augšējā mala

14) sadiedz augšējās maisiņa malas, nogludina;

2.1.5. att. Sadiegta maisiņa augšējā mala

15) nošuj ar šujmašīnu gar atlocīto malu;

2.1.6. att. Nošūta maisiņa augšpuse

- 16) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 17) saliek kopā abas auduma puses ar labo pusi uz iekšpusi;
- 18) sasprauž ar adatiņām, atzīmē, ja nepieciešams līnijas, pa kurām šūs;
- 19) sadiedz, nogludina maisiņu;

2.1.7. att. Sadieltas maisiņa malas

- 20) nošuj gar atlocīto malu;
- 21) nogriež liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 22) nogriež liekās malas, ja tādas ir;
- 23) izgriež maisiņu uz labo pusi un nogludina.

Maisiņa pabeigšana

- 24) ja pirms šūšanas nav aplikācija nofiksēta, to izdara pirms aukliņu vai lentīšu ievēršanas;
- 25) izvēlas un saskaņo aukliņas vai lentītes ar maisiņa krāsu;
- 26) iever ar saspraužamās adatas palīdzību aukliņu vai lentīti maisiņa augšpusē paredzētajos tunelīšos.

2.2. Iepirkumu somas izgatavošanas posmi

Sagatavošanās šūšanai

- 1) uzzīmē skices somai ar salvetes aplikācijas novietojumu uz somas;
- 2) izvēlas somas lielumu, rokturu garumu, krāsu(to saskaņo ar salvetes aplikācijas krāsu);
- 3) aprēķina vajadzīgo auduma daudzumu somai un rokturiem, izveidojot piegrieztni;
- 4) piesprauž ar adatiņām piegrieztni pie auduma, atzīmē vīļu uzlaides 1-1,5cm;

2.2.1. att. Piegrieztnes piespraušana pie auduma

- 5) piegriež audumu pēc piegrieztņēm ar uzlaidēm(1-1,5cm) sašūšanai;

Aplikācijas pielīmēšana

- 6) izplēš vai izgriež aplikāciju no salvetes;
- 7) atzīmē aplikācijas vietu uz auduma;

2.2.2. att. Aplikācijas vietas iezīmēšana uz auduma

- 8) uzlīmē aplikāciju un ļauj tai izžūt;
- 9) aplikāciju var fiksēt gan pirms, gan pēc somas sašūšanas. Taču labāk to darīt pirms šūšanas.
- 10) aplikāciju gludina 5min no kreisās puses. Jāgludina bez tvaika! Bet ja aplikācija ir ļoti sakrokojusies, tad pēc pāris minūšu gludināšanas, drīkst nedaudz pagludināt ar tvaiku, taču pēc tam obligāti jāpabeidz gludināšana bez tvaika;

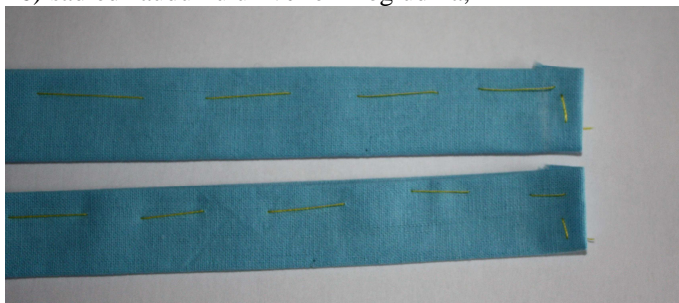
Rokturu šūšana

- 11) ņem pēc piegrieztnes izgriezto audumu rokturiem, atzīmē vīles ar ziepes gabaliņu;
- 12) atgludina malas visā garumā rokturiem;
- 13) pārloka audumu uz pusēm ar nogludinātajām malām uz iekšu un nogludina ar tvaiku;

2.2.3. att. Rokturu nogludināšana

- 14) ieloka iekšā galos malas, nogludina galus;
- 15) salīdzina, lai abi rokturi būtu vienāda garuma;
- 16) sadiedz audumu un vēlreiz nogludina;

2.2.4. att. Rokturu sadiegšana

- 17) sašuj gar pašu maliņu;
- 18) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 19) nogludina rokturus;

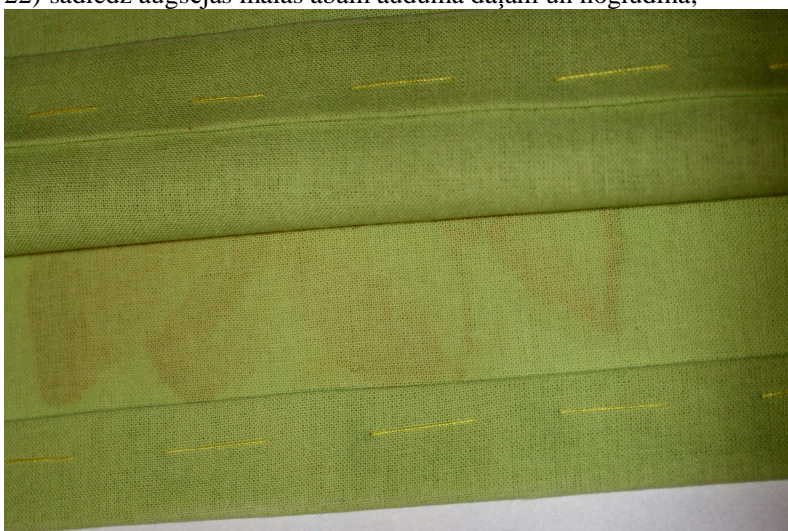
Somas šūšana

- 20) atloka augšējo malu un nogludina;
- 21) vēlreiz atloka malu ar nogludināto malu uz iekšpusi;

2.2.5. att. Nogludināta 2 reizes augšējā mala

22) sadiedz augšējās malas abām auduma daļām un nogludina;

2.2.6. att. Sadieltas somas augšējās malas

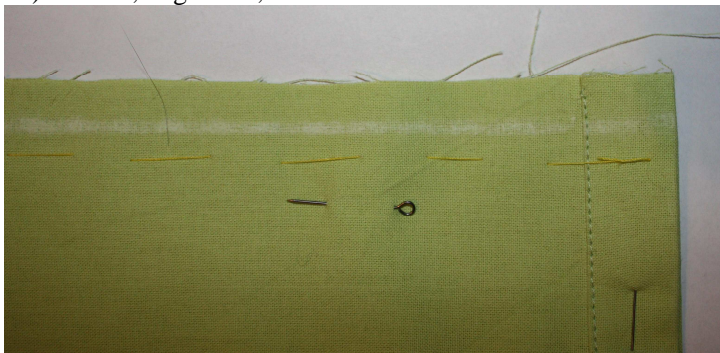
23) nošuj gar maliņu atlocītajam un sadieltajam audumam;
24) nogriez liekos diegus un noslēpj diegu galus;

2.2.7. att. Nošūta somas augšējā mala

25) saliek kopā abas auduma puses ar labo pusi uz iekšpusi;
26) sasprauž ar adatiņām, atzīmē, ja nepieciešams līnijas, pa kurām šūs;

27) sadiedz, nogludina;

2.2.8. att. **Sadiegts somas sāns**

28) nošuj pa atzīmēto līniju.

Rokturu piešūšana

29) pieliek pie somas rokturu galus, nomēra atrašanās vietu, atzīmē abās somas pusēs;

30) piediedz rokturu galus, nogludina;

2.2.9. att. **Piediegts viens roktura gals**

31) piešuj rokturus;

2.2.10. att. **Piešūts somas roktura viens gals**

32) nogriež liekos diegus un noslēpj diegu galus;

- 33) nogriež liekās malas, ja tādas ir;
- 34) izgriež somu uz labo pusi un nogludina;
- 35) ja pirms šūšanas nav aplikācija nofiksēta, to izdara pabeidzot šūšanu.

2.3. Mugursomas izgatavošanas posmi

Sagatavošanās šūšanai

- 1) izvēlas mugursomas lielumu, salvetes aplikācijai un auduma krāsu, kuru saskaņo ar salvetes aplikāciju;
- 2) aprēķina vajadzīgo auduma daudzumu mugursomai un cilpām, izveidojot piegrieztnes;
- 3) piegriež audumu pēc piegrieztņēm ar uzlaidēm (1-1,5 cm) sašūšanai;

2.3.1. att. Piegrieztnes piespraušana pie auduma

Aplikācijas pielīmēšana

- 4) izplēš vai izgriež aplikāciju no salvetes;
- 5) atzīmē aplikācijas vietu uz auduma par 1cm lielāku nekā aplikācija;

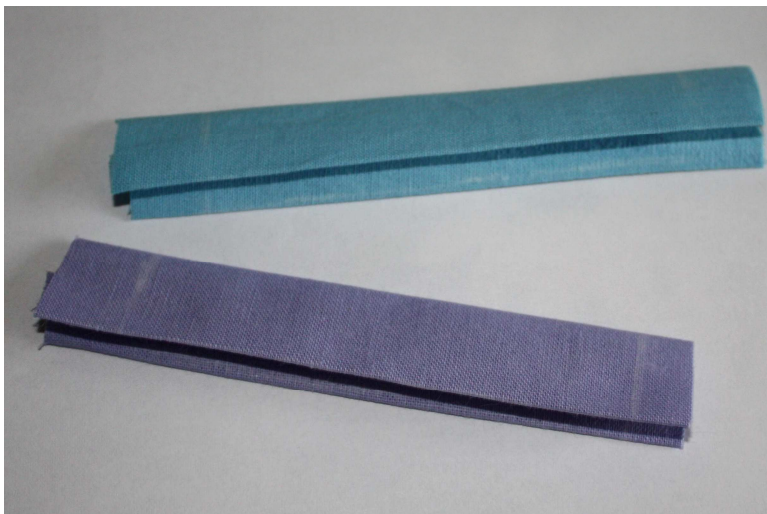
2.3.2. att. Aplikācijas vietas iezīmēšana uz auduma

- 6) uzlīmē aplikāciju un ļauj tai izžūt;

- 7) aplikāciju var fiksēt gan pirms, gan pēc somas sašūšanas. Taču labāk to darīt pirms šūšanas.
- 8) aplikāciju gludina 5min no kreisās puses. Jāgludina bez tvaika! Bet ja aplikācija ir ļoti sakrokojusies, tad pēc pāris minūšu gludināšanas, drīkst nedaudz pagludināt ar tvaiku, taču pēc tam obligāti jāpabeidz gludināšana bez tvaika;

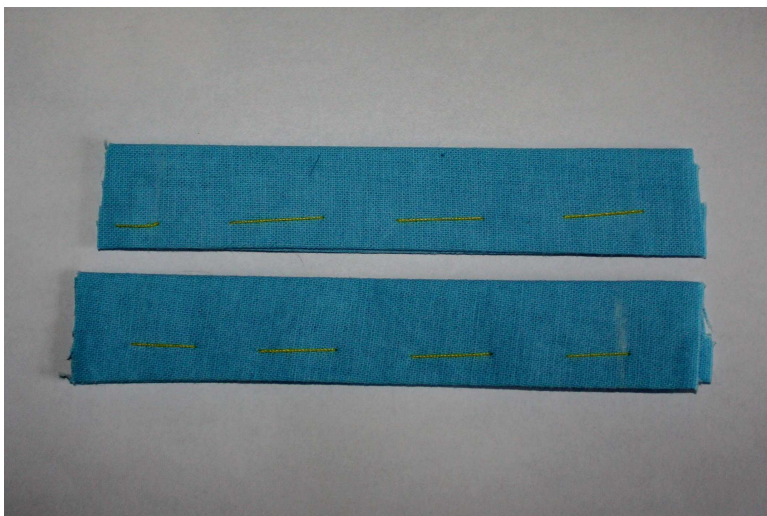
Cilpu šūšana

- 9) ņem pēc piegrieztnes izgriezto audumu cilpām, atzīmē vīles ar ziepes gabaliņu;
- 10) atgludina malas cilpām;
- 11) pārloka audumiņu uz pusēm ar nogludinātajām malām uz iekšu un nogludina vēlreiz ar tvaiku;

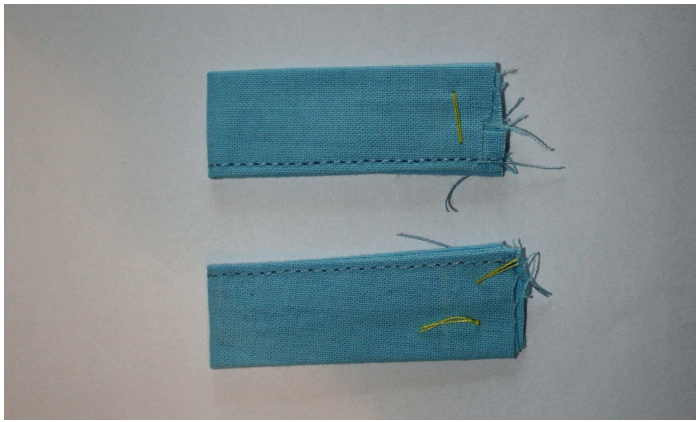
2.3.3. att. Nogludinātas cilpas

- 12) sadiedz audumu un vēlreiz nogludina;

2.3.4. att. Sadieltas cilpas

- 13) sašuj gar pašu auduma maliņu;
- 14) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 15) pārloka cilpas uz pusēm un sadiedz, tad nogludina;

2.3.5. att. Sašūtas un sadieltas cilpas

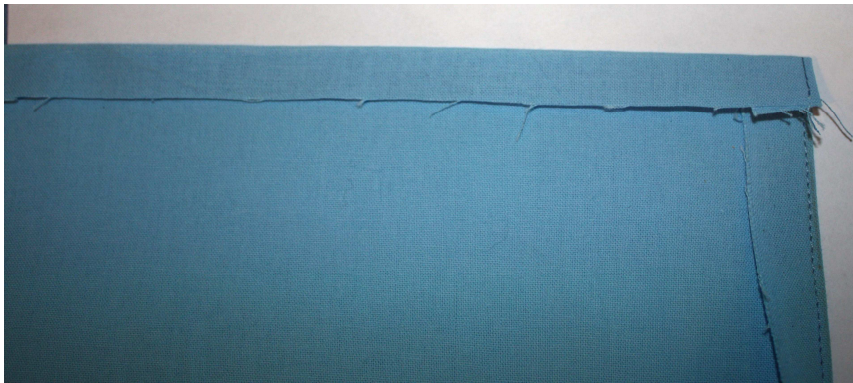
Mugursomas šūšana

- 16) atloka augšējās malas stūrus un nogludina;
- 17) sadielz un nogludina;

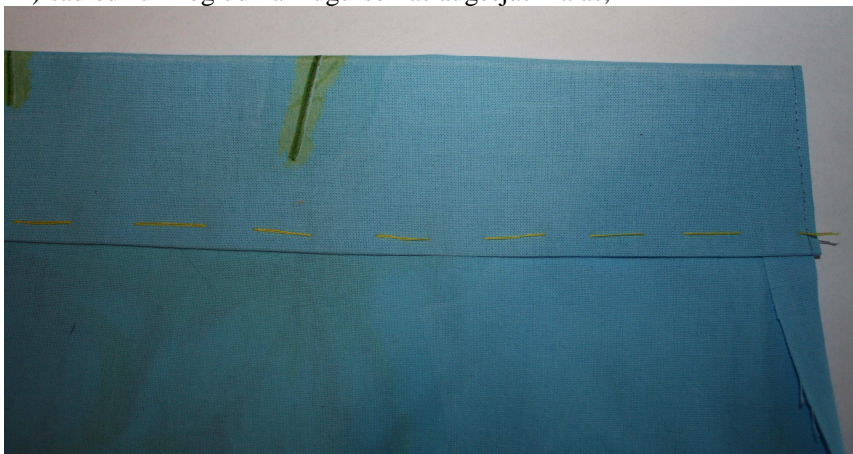
2.3.6. att. Nogludināts un sadielts sāns

- 18) nošuj gar pašu maliņu;
- 19) nogriež liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 20) atloka un atgludina auduma augšējo malu ar nošūto stūri uz iekšu;

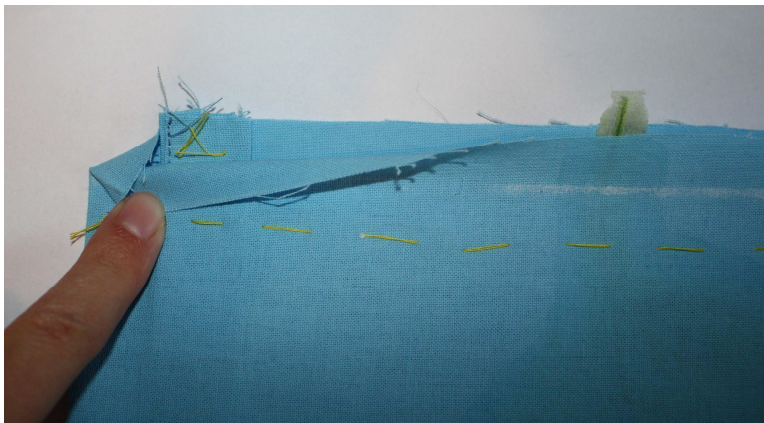
2.3.7. att. Vienreiz nogludināta augšējā mala

- 21) vēlreiz atloka un nogludina mugursomu augšējās malas;
- 22) sadiedz un nogludina mugursomas augšējās malas;

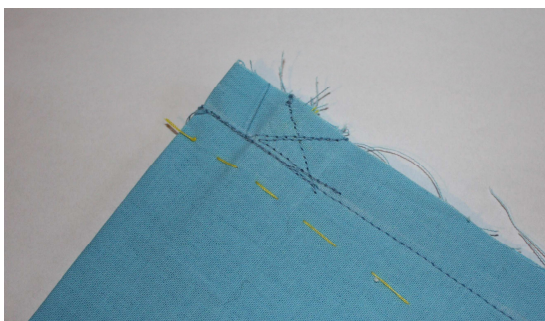
2.3.8. att. Nogludināta un sadiegta mugursomas augšējā mala

- 23) nošuj abas mugursomas augšējās malas;
- 24) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 25) saliek kopā abas somas puses ar labo pusi uz iekšpusi;
- 26) sasprauž ar adatiņām, atzīmē, ja nepieciešams, līnijas, pa kurām šūs;
- 27) ieliek mugursomas apakšpusē cilpas, tā lai tās būtu starp audumiem;
- 28) sadiedz un nogludina somas malas;

2.3.9. att. Sadiegts mugursomas sāns un piediegta cilpa

- 29) nošuj somas sānus pa atzīmēto līniju;
- 30) papildus nošuj vairākas reizes āķīšu vietas;

2.3.10. att. Sašūts mugursomas sāns un papildus nošūta cilpa

- 31) izņem liekos diegus un noslēpj diegu galus;
- 32) nogriež liekās malas, ja tādas ir;
- 33) izgriež mugursomu uz labo pusi un nogludina.

Mugursomas pabeigšana

- 34) ja pirms šūšanas nav aplikācija nofiksēta, to izdara pirms auklu ievēršanas;
- 35) izvēlas un saskaņo auklas ar mugursomas krāsu;
- 36) iever ar saspraužamās adatas palīdzību auklas mugursomas augšpusē paredzētajos tunelīšos;
- 37) tad iever auklu galus cilpās un sasien tos ar vienu vai diviem mezgliem.

3.pielikums. Anketas un pārbaudes darbs

3.1. Anketas

Salvešu aplikācijas tehnika

Labdien, šis aptaujas mērķis ir noskaidrot Tavu attieksmi pret vienu no dekorēšanas tehnikām – salvešu aplikācijas tehnikas izmantošanu mājturības un tehnoloģijas stundās. Apvelciet, lūdzu, ar aplīti atbildi, kurai piekrīti, un aizpildi tukšās vietas.

1. Vai Tu zini, kas ir salvešu aplikācijas tehnika ?
 - Jā;
 - Nē.

2. Vai esi darbojusies ar salvešu aplikācijas tehniku ?
 - Uz auduma;
 - Uz koka;
 - Uz stikla;
 - Uz kartona;
 - Neesmu darbojusies.

3. Ko Tu pati vēlētos dekorēt ar salvešu tehnikas palīdzību vislabprātāk ?

4. Vai esi šuvusi iepriekš?
 - Jā,Ko esi šuvusi? _____ ;
 - Nē.

5. Vai Tev patīk šūt?
 - Jā;
 - Nē.

6. Vai Tev mājās ir šujmašīna?
 - Jā;
 - Nē.

7. Vai Tu gribētu iemācīties šūt dāvanu maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu, kāpēc?

Paldies par atsaucību!

Anketa

Tavas atbildes palīdzēs uzlabot šo mācību kursu un padarīt stundas interesantākas. Apveic pareizās atbildes un/vai aizpildi tukšās vietas. Ieraksti klasi 7._

1. Vai Tev patika nodarboties ar salvešu aplikācijas tehniku?
 - Jā;Kāpēc? _____
 - Nē;Kāpēc? _____
2. Vai Tev patika šūt dāvanu maisiņus, iepirkumu somu vai mugursomu?
 - Jā;Kāpēc? _____
 - Nē;Kāpēc? _____
3. Vai Tu turpmāk izvēlēšies dekorēt audumu ar salvešu aplikācijas tehniku un kādus priekšmetus Tu darinātu?

4. Ko Tu izvēlējies šūt – iepirkumu somu vai mugursomu, kāpēc?

5. Vai Tev patika veidot skices?
 - Jā;Kāpēc? _____
 - Nē;Kāpēc? _____
6. Vai Tev patika darboties ar salvešu aplikācijas tehniku un šūt pēc skicēm?
 - Jā;
 - Nē.
7. Vai Tu turpmāk izmantosi iegūtās prasmes?
 - Jā;
 - Nē.
8. Ko, apgūstot salvešu aplikācijas tehniku un šūšanu, Tu darba procesā ieteiktu mainīt?

9. Ko Tu ieteiktu, lai būtu interesantākas nodarbības?

Paldies par atsaucību!

3.2. Pārbaudes darbs ar atbildēm

Tēma Salvešu aplikācijas tehnika un šūšana

1. uzdevums. (5 punkti)

Atbildēt uz jautājumiem, izvēlēties 1 pareizo atbilžu variantu.

1. Kas ir šīs tehnikas specifika?
 - a) Salvetes un audums;
 - b) Speciālās līmes un priekšmets;
 - c) **Salvetes, dažādu materiālu virsmas un speciālās līmes.**
2. Ar ko galvenokārt atšķiras salvešu aplikācijas tehnikas izmantošanas veidi?
 - a) Materiāliem;
 - b) **Speciālām līmēm;**
 - c) Salvetēm.
3. Kā vēl sauc salvešu aplikācijas tehniku?
 - a) Mirāža;
 - b) **Dekupāža;**
 - c) Mulāža.
4. Kas jā dara ar audumu pirms sākt darboties ar salvešu aplikācijas tehniku?
 - a) Jāizmazgā;
 - b) Jāizgludina;
 - c) **Abi iepriekšminētie.**
5. Kā jāapstrādā (jāfiksē) gatavais darbs ar salvešu aplikāciju uz auduma?
 - a) „Jācep” cepeškrāsnī 20 min;
 - b) **Jāgludina vismaz 5min;**
 - c) Jāžāvē ar fēnu.

2. uzdevums. (7 punkti)

Uzrakstīt, kādi ir salvešu aplikācijas tehnikas veidi audumam?

- aplikācija no izgrieztas salvetes;
- aplikācija no izplēstas salvetes;
- izgriezta salvete apvilktā ar kontūrsastāvu;
- izplēsta vai izgriezta salvete papildināta ar izšuvumu;
- izplēsta vai izgriezta salvete papildināta ar izšūtām pērlītēm;
- aplikācija no dažādām salvetēm – salvešu mozaīka;
- aplikācija – puzzle;
- kombinēti iepriekšminētie veidi.

3. uzdevums. (12 punkti)

Uzrakstīt, pa soļiem, kā jāveido (jālīmē) aplikācijas no salvetēm uz auduma:

- Jāņem izmazgāts un izgludināts audums, vēlams kokvilna,
- Jāizgriež vai jāizplēš vajadzīgais lielums no salvetes aplikācijai,
- Jāpārbauda, lai aplikācijai ir tikai 1 slānis,
- Jāpiemēra salvetes gabaliņš uz auduma,
- Jāatzīmē vieta uz auduma pa 1cm lielākā laukumā nekā aplikācija,
- Uz atzīmētās vietas jāuzklāj kārtā līmes, bet par apmēram 1 cm vairāk nekā salvete,
- Uz laukuma, kas pārklāts ar līmi uzmanīgi jāuzliek salvetes viena mala,

- Ar pusbūkstu saru otiņu sākot no salvetes malas ar līmi pielīmē aplikāciju pie auduma,
- Uzliek audumu ar uzlīmēto aplikāciju uz avīzes vai papīra lapas, lai sasūcas lielais mitrums, pēc stundas nonem nost vai pamaina atrašanās vietu uz avīzes, citādi avīze pielīmēsies pie auduma;
- Kad aplikācija ir izžuvusi, aplikācijas vietu gludina 5-7 min no kreisās puses.

4. uzdevums. (8 punkti)

Izveidot kompozīcijas skici paraudziņam. Izmērs 10*10 cm.

Izvēlēties no piedāvatajiem audumiem gabaliņu paraugam.

Skici vai skices vari zīmēt uz pievienotas papīra lapas pārbaudes darba beigās.

Vērtēšanas kritēriji:

- skices atbilstība salvešu aplikācijas tehnikas iespējām;
- kompozīcijas kvalitāte, vai kompozīcija ir pareizi izvietota, piem., vai nav par mazu laukumam, vai tā nav haotiska;
- skices kopskats;
- vai pareizi izvēlēts audums.

5. uzdevums. (6 punkti)

Pēc izveidotās skices izveidot paraugu 10*10 cm.

Piemeklēt audumam piemērotu salveti aplikācijai.

Vērtēšanas kritēriji:

- radošums;
- kvalitāte - vai salvete nav bojāta, vai nav krunku un gaisa burbuļu;
- rūpīgums veidojot paraugu, vai izmantots pietiekami līmes, vai tās nav par daudz, vai līme akurāti uzklāta;
- vai parauga kompozīcija atbilst skicei;
- vai pareizi izvēlēta salvete, tās blīvums;
- parauga kopskats.

6. uzdevums. (8 punkti)

Novērtēt pēc kritērijiem izveidoto paraugu.

Kritēriji:

- ❖ Kvalitāte - vai salvete nav bojāta, vai nav krunku un gaisa burbuļu;
- ❖ Radošums;
- ❖ Kompozīcija – tās aktualitāte;
- ❖ Parauga kopskats;
- ❖ Pielietojums – vai iespējams paraugu pielietot. Kur?.

Vērtēšanas kritēriji:

- vai adekvāti novērtēta kvalitāte;
- kā novērtēja radošumu;
- kā novērtēja kompozīciju, kompozīcijas aktualitāti;
- kā novērtēja parauga kopskatu;
- vai atrada pielietojumu paraugam.

7. uzdevums. (8 punkti)

Kādi ir dāvanu maisiņu izgatavošanas posmi?

- Sagatavošanās šūšanai;
- Aplikācijas pielīmēšana;
- Maisiņa šūšana;
- Maisiņa pabeigšana.

8. uzdevums. (3 punkti)

Ar ko atšķiras dāvanu maisiņa šūšana no mugursomas šūšanas?

Mugursomai tiek piešūti cilpas, tunelīši aukliņām ir platāki, šūjamais apjoms ir lielāks.

9. uzdevums. (15 punkti)

Aprakstīt detalizētāk dāvanu maisiņa, iepirkumu somas, vai mugursomas šūšanas posmu.

Vērtēšana pēc dāvanu maisiņa, iepirkumu somas vai mugursomas izgatavošanas posmiem (pielikums nr. 2.).

10. uzdevums. (6 punkti)

Uzraksti, kādus drošības noteikumus Tu zini un ievēro, strādājot ar šujmašīnu un šujot?

Vērtēšana pēc „Drošības tehnikas un kārtības noteikumi šujot ar šujmašīnu un gludinot” (pielikums nr. 5.)

4.pielikums. Vērtēšanas veidlapas

4.1. Praktisko darbu vērtēšanas veidlapa 7.b klasei

Klase 7.b	Skolniece	Beatrise	Madara	Laura	Sintija	Kitija	Inese	Amanda	Aiga	Agnese	Alise
Uzdevums	Dāvanu maisiņi (43p)										
Kritēriji	Skiču un piegrieztnu kvalitāte (2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
	Atbilstība skicei(2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0
	Attieksme, savlaicīgums (3)	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	Radošums (3)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0
	Kompozīcija (5)	5,0	5,0	5,0	4,0	5,0	5,0	5,0	5,0	4,0	2,0
	Aplikācijas kvalitāte (10)	7,0	8,0	9,0	8,0	8,0	8,0	10,0	9,0	8,0	7,0
	Auduma un aplikācijas saderība (2)	1,0	2,0	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0	1,0	2,0
	Šūšanas kvalitāte (10)	6,0	7,0	9,0	6,0	7,0	8,0	9,0	8,0	10,0	8,0
	Kopējais izskats, pabeigtība (3)	3,0	3,0	3,0	2,0	3,0	3,0	3,0	2,0	2,0	2,0
	Skaitis 3 (3)	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	Punktu skaits	30,0	34,0	36,0	31,0	34,0	35,0	40,0	38,0	36,0	31,0
	Atzīme	7,0	8,0	9,0	7,0	8,0	8,0	10,0	9,0	9,0	7,0

Uzdevums	Iepirkumu soma vai mugursoma (40p)										
Kritēriji	Skiču un piegrieztnu kvalitāte (2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
	Atbilstība skicei(2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0
	Attieksme, savlaicīgums (3)	2,0	3,0	3,0	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	Radošums (3)	2,0	3,0	3,0	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	Kompozīcija (5)	4,0	5,0	4,0	4,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	4,0
	Aplikācijas kvalitāte (10)	5,0	9,0	10,0	6,0	9,0	8,0	9,0	7,0	8,0	6,0
	Auduma un aplikācijas saderība (2)	1,0	2,0	2,0	1,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
	Šūšanas kvalitāte (10)	7,0	7,0	8,0	5,0	6,0	10,0	9,0	9,0	10,0	7,0
	Kopējais izskats, pabeigtība (3)	2,0	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
	Punktu skaits	23,0	31,0	33,0	23,0	29,0	34,0	36,0	36,0	36,0	30,0
	Atzīme	6,0	7,0	8,0	6,0	7,0	8,0	9,0	9,0	9,0	7,0
Gala vērtējums par praktiskajiem darbiem		6,5	7,5	8,5	6,5	7,5	8,0	9,5	9,0	9,0	7,0

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
40-43 p	35-39 p	33-35 p	28- 32 p	23 -27 p	18 -22 p	13-17 p	9-12 p	5-8 p	0-4 p

4.2. Pārbaudes darba vērtēšanas veidlapa 7.b klasei

Skolniece	Beatrise	Madara	Laura	Sintija	Kitija	Inese	Amanda	Aiga	Agnese	Alise
1.uzdevums(5p)	4,0	5,0	5,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0
2.uzdevums(7p)	2,0	2,0	2,0	3,0	3,0	2,0	2,0	1,0	2,0	2,0
3.uzdevums(12p)	10,0	12,0	10,0	9,0	8,0	10,0	11,0	9,0	8,0	11,0
4.uzdevums(8p)	0,0	7,0	6,0	0,0	0,0	8,0	7,0	7,0	7,0	4,0
5.uzdevums(6p)	2,0	3,0	4,0	4,0	5,0	6,0	5,0	6,0	4,0	3,0
6.uzdevums(8p)	0,0	4,0	6,0	7,0	1,0	8,0	6,0	6,0	7,0	6,0
7.uzdevums(8p)	5,0	3,0	6,0	0,0	4,0	6,0	4,0	3,0	4,0	2,0
8.uzdevums(3p)	1,0	2,0	1,0	1,0	3,0	2,0	1,0	2,0	2,0	3,0
9.uzdevums(15p)	6,0	0,0	0,0	2,0	0,0	9,0	5,0	12,0	6,0	8,0
10.uzdevums (6p)	2,0	0,0	4,0	1,0	3,0	6,0	4,0	1,0	6,0	6,0
Kopā punkti(78):	32,0	38,0	44,0	31,0	31,0	61,0	49,0	51,0	50,0	48,0
Gala vērtējums:	5,0	5,0	6,0	5,0	5,0	8,0	7,0	7,0	7,0	6,0

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
75 - 78 p	68 - 74 p	58 - 66 p	49 - 57 p	40 - 48 p	30 - 39p	21 - 29p	15 - 20p	8 - 14p	0 - 7 p

4.3. Skolnieču uzskaites un vērtēšanas veidlapa 7.b klasei

Stunda	1. un 2.	Konsultācija 1.	3. un 4.	Konsultācija 2.	5. un 6.	Konsultācija 3.	7. un 8.	Pieņemtu un skīču nodošana	Konsultācija 4.	9. un 10.	Konsultācija 5.	11. un 12.	Konsultācija 6.	13.	Kopā i
Skolniece															
Beatrise		n		n	i	n	i		n		n		i		3
Madara		n		n	ii i	n	iii		n	i	n	i	ii		10
Laura		iii	i	i	ii i	n	ii		n	ii	n		n		12
Sintija		n		n	i	n	i		n		n		i		3
Kitija		n		n	i	n	i		n		n	i	i		4
Inese	i	n		n	i	n	i		ii	ii	ii		n		9
Amanda	i	n		n	i	n	iii	P	ii i	ii	ii		n		13
Aiga	i	n	n	n	i	i	i	PS	ii i		ii i		ii		12
Agnese	i	n	n	n	i	n	i	P	n		n	ii	n		5
Alise	i	n		n	ii	n	i	P	n	i	n		n		5

4.4. Gala vērtējuma veidlapa 7.b klasei

Uzdevums	Dāvanu maisiņi	Iepirkumu soma vai mugursoma	Pārbaudes darbs	Vidējā atzīme	Bonuss, sagrātie i	Gala vērtējums
Skolniece						
Beatrise	7	6	5	6	3	6
Madara	8	7	5	7	10	7
Laura	9	8	6	8	12	9
Sintija	7	6	5	6	3	6
Kitija	8	7	5	7	4	7
Inese	8	8	8	8	9	8
Amanda	10	9	7	9	13	10
Aiga	9	9	7	8	12	9
Agnese	9	9	7	8	5	8
Alise	7	7	6	7	5	7

5.pielikums. Drošības tehnikas un kārtības noteikumi šujot ar šujmašīnu un gludinot

✂ Jāpievērš īpaša uzmanība, var gūt smagas traumas!!!!

✂ Pievērš uzmanību!!!

✂ Ievēro!!

✂ Darba vieta jāiekārto tā, lai gaisma uz darba virsmu kristu no kreisās puses.

✂ Šujmašīnu drīkst ieslēgt tikai ar skolotājas atļauju.

✂ Pie šujmašīnas nedrīkst strādāt ar gariem vaļējiem matiem un neaizpogātu apģērbu.

✂ Pirms sākt šūt ar šujmašīnu ir jāpārbauda adatas ievietojums un kvalitāte, piemēram, vai tā nav līka. Ja adata ievietota nepareizi – par seklu vai šķībi vai tā ir līka, tad šujot tā var nolūzt!

✂ Jāpārbauda, vai adata ir piemērota izvēlētajā auduma šūšanai.

✂ Strādājot ar šujmašīnu, uz krēsla jāsež taisni un tam jāatrodas iepretī šujmašīnas adatai; abas kāju pēdas jātur uz grīdas vai paminām.

✂ Šuvējai jāatrodas 10 – 15 cm attālumā no šujmašīnas korpusa.

✂ Šuveklīm jāatrodas ne mazāk kā 25 cm attālumā no acīm.

✂ Aizliegts atspiesties uz šujmašīnas ar elkoņiem – tikai roku delnas atrodas uz galda virsmas.

✂ Šūšanas laikā nedrīkst pieskarties kustīgajām šujmašīnas detaļām.

✂ Roku pirkstus nedrīkst turēt pārāk tuvu adatai, jo adata šujot var tos smagi ievainot.

✂ Nedrīkst audumu bīdīt vai vilkt ar rokām, citādi var saliekt vai salauzt šujmašīnas adatu.

✂ Pirms šūšanas jāpārbauda, vai audumā nav palikušas kniepadatas.

✂ Uz šujmašīnas darba virsmas nedrīkst atrasties lieki priekšmeti (adatas, krīts, diegu kušķi un auduma atgriezumi).

✂ Šujmašīnas ventilācijas atverēm vienmēr jābūt tīrām. Nav pieļaujams, ja tās aizprosto putekļi un dažādas atgriezumus daļas.

✂ Jāizvairās no svešķermeņu un dažādu priekšmetu iekļūšanas šujmašīnā.

- ✂ Verot diegu adatā, nedrīkst turēt kājas uz paminām, vai uz elektriskās šujmašīnas reostata pedāļa.
- ✂ Neizmantojot saliektas vai trulas šujmašīnas adatas!
- ✂ Pirms sāk šūt ar elektrisko šujmašīnu, pārbauda elektriskās auklas un kontaktdakšas tehnisko stāvokli.
- ✂ Aizliegts strauji nospiest reostata pedāli.
- ✂ Pārtraucot vai beidzot darbu, elektriskā šujmašīna jāizslēdz un šujmašīnas kontaktdakša jāizņem no sienas kontaktligzdas un jānokopj darba vieta.

- ✂ Gludinot jāuzmana pirksti, lai tie nepieskartos gludekļa karstajai virsmai un tvaikam.
- ✂ Pirms gludekļa pievienošanas elektrības tīklam jāpārbauda, vai elektriskais vads nav bojāts.
- ✂ Gludeklis jāpievieno elektrības tīklam un jāatvieno no tā, turot kontaktdakšu sausās rokās.
- ✂ Gludeklis darba laikā jānovieto uz speciālas virsmas, nedrīkst gludekli ilgstoši atstāt uz gludināmās virsmas.
- ✂ Gludināšanas laikā jāuzmanās, lai gludekļa gludvirsmā neskartu elektrisko vadu.
- ✂ Beidzot darbu, gludeklis jāatvieno no elektrības tīkla un jānokopj darba vieta.

6.pielikums. Šujmašīnu bojājumu cēloņi un to novēršana

Lai šūjamais priekšmets sanāktu kvalitatīvs, ir jāizvēlas piemērota adata un diegs, kas atbilst auduma biežumam, struktūrai. tabulā 6.1. Adatas un diega atbilstība audumam parādīts, kādas adatas un diega izmēra atbilstība konkrētiem audumiem. Dāvanu maisiņiem, auduma somam un mugursomām pārsvarā tiks izmantots plāns kokvilnas audums.

Tabula 6.1. Adatas un diega atbilstība audumam

Audumi vai izpildāmās operācijas	Šujamادات numurs	Šujmašīnas adatas numurs	Diega numurs		
			kokvilnas	zīda	poliakrila
Plāni zīda audumi, batists	1	65, 75, 80	80	24	30
Katūna, satina, zīda, palagu audumi	2, 3	90	60...80	33, 20	50
Biezi kokvilnas audumi, plāni vilnas audumi, biezi zīda audumi	3, 4	100	40...50	18	50

Lai veiksmīgi strādātu ar šujmašīnu ir jāzin, kā novērst šujmašīnas radītos bojājumus, piemēram, slikta mašīnvīle, lūzt adata, audums ķeras, trūkst diegs. Tas parādīts Tabulā 2. Šujmašīnu bojājumu cēloņi un to novēršana.

Tabula 6.2. Šujmašīnu bojājumu cēloņi un to novēršana

Slikta mašīnvīle		
Vīles defekts	Kāpēc tas radies	Kā novērst
Nepievilkta vīle	Augšējais un apakšējais diegs vāji nostiepts	Stingrāk nostiept abus diegus. Pārbaudīt, vai diega ievēršanas secība bijusi pareiza
Pārmērīgi nostiepta vīle	Abi diegi nostiepti ļoti stingri	Atbrīvēt apakšējo diegu un tad noregulēt augšējo diegu. Atbrīvēt augšējā diega regulētāju. Pārbaudīt apakšējo diegu. Stingrāk nospriegot augšējā diega regulētāju

Netīra vīle	Mašīna stipri saeļļota: diegs slīd gar netīrām detaļām	Iztīrīt mašīnu
Auduma caursīšana	Strupa adata	Apmainīt adatu
Izlaisti dūrieni	Strupa vai līka adata. Nepareizi iestiprināta adata. Adatas numurs neatbilst diega numuram	Apmainīt adatu vai pareizi iestiprināt
Lūst adata		
<i>Kāpēc lūst</i>	<i>Kā novērst</i>	
Adata iestiprināta par zemu	Iestiprināt adatu augstāk	
Skrūve nav pietiekami pievilktā, kustas piespiedējpēdiņa	Stingrāk pieskrūvēt skrūvi, nostiprināt piespiedējpēdiņu	
Strupa vai līka adata	Apmainīt adatu	
Strupa vai līka adata Nepareizs darba paņēmiens	Nedrīkst šūšanas laikā ne stiept, ne bīdīt audumu ar rokām	
Audums ķeras, neslīd		
<i>Kāpēc ķeras</i>	<i>Kā novērst</i>	
Bojāts zobstienis (zobiņi nodiluši)	Apmainīt zobstieni	
Nodilusi piespiedējpēdiņa	Apmainīt piespiedējpēdiņu	
Zobstienis nepietiekami izvirzīts virs aizbīdplāksnes	Noregulēt zobstieņa augstumu	
Piespiedējpēdiņa nepietiekami piespiež audumu	Stingrāk piegriezt piespiedējpēdiņas skrūvi	
Trūkst augšējais diegs		
<i>Kāpēc trūkst</i>	<i>Kā novērst</i>	

Nepareizi ievērts augšējais diegs	Pārbaudīt, vai pareiza ir diega ievēšanas secība
Pārāk nostiepts augšējais diegs	Atbrīvot augšējā diega nostiepuma regulētāju
Slikta diega kvalitāte (nevienāda smalkuma diegs)	Apmainīt diega spolīti
Adata nav piemērota audumam	Ielikt piemērotu šujmašīnas adatu
Adata nepareizi iestiprināta adatas turētājā	Iestiprināt adatu pareizi
Trūkst apakšējais diegs	
<i>Kāpēc trūkst</i>	<i>Kā novērst</i>
Nepareizi, nevienmērīgi uztiets diegs uz kuģīša spolītes	Notīt diegu no spolītes un uztiēt no jauna
Slikta diega kvalitāte	Uztiēt diegu no citas diega spolītes
Kuģīša spolītei ir defekts (asas vai salieltas malas)	Apmainīt spolīti
Nepareizi ievērts diegs kuģītī	Pārbaudīt, kā ievērts apakšējais diegs
Apakšējais diegs pārāk nostiepts	Atbrīvot kuģīša plāksņveida atsperes skrūvi

7.pielikums. Fotogrāfijas: skolnieces darba procesā un skolnieču darbi

Diplomdarbs „Salvešu aplikācijas tehnikas izmantošanas iespējas šūšanas apgūvē mājturībā un tehnoloģijās 7. klasē” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Dina Afuksenidi

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore Lolita Šelvaha

Recenzents:

Darbs iesniegts Skolotāju izglītības nodaļā

Metodiķe: Lija Saulenberga

Darbs aizstāvēts diplomdarba pārbaudījuma komisijas sēdē

Komisijas sekretāre: